

10

Jak si plave český kapr v evropské statistice chovu ryb

13

Eva Krumpová: Krajské správy jsou důležitými partnery samospráv a firem

33

Luděk Tesař: Problémy se mají řešit tam, kde vznikají

36

Počet vězňů klesá, české věznice i tak praskají ve švech

42

Libor Svoboda: Jak proběhne zkušební sčítání lidu, domů a bytů

STATISTIKA&MY

ČASOPIS ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

09 | 2020 – ROČNÍK 10

TÉMA

Kraje České republiky

- Dvacet let od vzniku krajů
- Kde přibývá důchodců nejvýrazněji?
- Jak se změnila zemědělská krajina

200 až 250 tis. osob

změní každý rok bydliště v rámci České republiky

Nejsilnější migrační proud míří z Prahy do sousedního Středočeského kraje. Nejméně obyvatel migrovalo mezi Zlínským a Karlovarským krajem.

ČSÚ na Twitteru

Česká i světová statistika
na Twitteru

18 tis.
followerů

5,0 tis.
příspěvků

Sledujte nás na Twitteru, a neuteče vám
žádná zásadní novinka ze světa statistiky.

twitter.com/statistickyurad

Do škol a do krajů

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, otevíráte zářijové vydání časopisu Statistika&My. Září je vždy spojeno se začátkem školního roku. K němu se Český statistický úřad symbolicky připojil slavnostním otevřením dětské skupiny, která je příspěvkem zaměstnancům ČSÚ k lepšímu sladování pracovního a rodinného života. Spolu s ní jsme otevřeli i další rekonstruované prostory v budově úřadu včetně ústřední statistické knihovny, která tak po vynucené pauze opět začala sloužit čtenářům. Další viditelnou novinkou je i nový webový portál Statistika&My, který moderní formou přináší veřejnosti zajímavé informace ze světa tuzemské i mezinárodní statistiky. Samotnou statistikou školství a vývojem počtu žáků se pak na stránkách našeho časopisu podrobně zabývá analýza Martina Many a Heleny Chodounské, která rozšiřuje informace z tematické tiskové konference uspořádané na konci letošního srpna.

Ačkoli by se mohlo zdát, že téma zkoušek a zkoušení je bytostně spjata se školstvím, není tomu tak vždy. Spolu s počátkem září totiž ČSÚ ve spolupráci s Českou poštou zahájil zkušební sčítání, které je faktickou generální zkouškou pro Sčítání 2021. Zkušební sčítání se bude moci dobrovolně zúčastnit téměř 25 tisíc domácností po celé zemi, které pomohou statistikům otestovat připravenost všech systémů sčítání a odhalit případné rezervy. Další informace se dozvíte v rozhovoru s nositelem projektu Sčítání 2021 Liborem Svobodou.

Zůstaňme ale v přítomnosti. V letošním roce si připomínáme 20 let od vzniku krajského uspořádání, které bylo završeno prvními volbami do krajských samospráv na podzim roku 2000. Kromě toho, že i letos se ČSÚ plně připravuje na volby do krajských zastupitelstev, rozhodli jsme se zvolit problematiku krajů jako hlavní téma zářijového vydání našeho časopisu. Přechíst si v něm můžete něco o krajské historii, vnější i vnitřní migraci, situaci na trhu práce podle jednotlivých krajů, informace o stavu krajiny a zemědělství či kolik v jednotlivých krajích zaplatíme za vodu. Krajské téma lemují rozhovory s ekonomem Ludkem Tesařem, který se specializuje na hospodaření samospráv, a Evou Krumpovou, 1. místopředsdkyní Českého statistického úřadu. Od ní se mimo jiné dozvíte více o významu i způsobu práce krajských správ ČSÚ nebo o přípravě regionálních pracovišť na chystané sčítání či blížící se volby.

Přeji vám šťastný vstup do období babího léta a pevně věřím, že pro vás nová Statistika&My bude obohacující.

MICHAL NOVOTNÝ
ředitel odboru komunikace

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU 09/2020
ROČNÍK 10, vychází 10x ročně

ADRESA REDAKCE: Český statistický úřad,
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@czso.cz

REDAKCE: Michal Novotný (šéfredaktor), Pavel Černý (vedoucí redaktor), Pavel Hortig, Jan Cieslar, Jan Ernest, Eva Henzlerová, Dalibor Holý, Jaroslav Sixta, Karolína Zábajniková

REDAKČNÍ RADA: Ing. Josef Vlášek (předseda),
Ing. Michal Novotný (místopředseda),
doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D., Ing. Eva Krumpová,
Ing. Marek Rojíček, Ph.D., Egor Sidorov, Ph.D.,
Mgr. Jana Slavníková, Mgr. Irena Stupňánková, Ing. Pavla Trendová,
Mgr. Ing. Martin Zelený, Ph.D.

LAYOUT ČASOPISU: Veronika Wölfelová, Jana Chocholoušová

GRAFICKÁ ÚPRAVA: Helena Mešková, Veronika Wölfelová
JAZYKOVÁ KOREKTURA: Jana Kasaničová, Vladimír Salavec
FOTOGRAFIE: archiv ČSÚ, shutterstock.com, Tereza Koutecká,
Stockvault, Freepik.com

TISK: P.O.S. FACTORY, s. r. o.

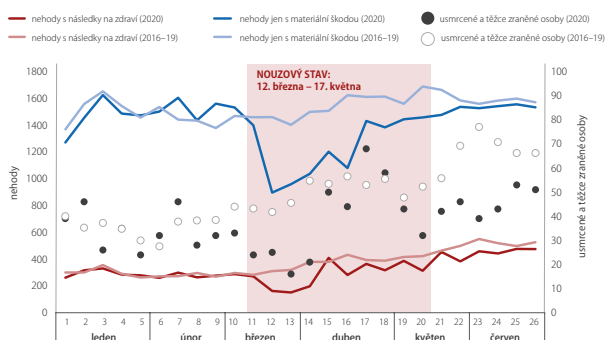
VYDAVATEL: Český statistický úřad, www.statistikaamy.cz,
ISSN 1804-7149, ev. č. MK ČR E 1992

PODMÍNKY PRO VYUŽÍVÁNÍ A DALŠÍ ZVEŘEJŇOVÁNÍ INFORMACÍ
Z ČASOPISU STATISTIKA&MY:

bit.ly/3eQErxs

18

Během vyhlášeného nouzového stavu došlo k citelnému poklesu intenzity dopravy, počtu nehod i registrované kriminality. V červnu již ale situace rychle směřovala k normálu.

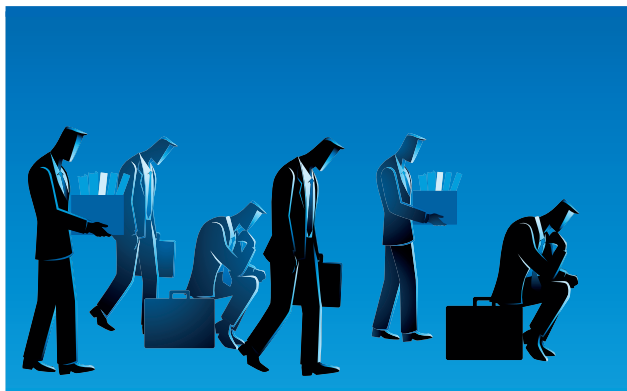
42

V počtu žáků navštěvujících základní školy se se šestiletým zpožděním odráží měnící se počty narozených dětí. „Populační vlna“ se pak přesouvá i do vyšších stupňů vzdělávací soustavy.

52

Jak v České republice, tak v celé EU, ale i v mikroregionech je nezaměstnanost především symptomem periferie. Hrozí hlavně v pohraničních oblastech s nedostatečnou infrastrukturou.

TÉMA: KRAJE ČESKÉ REPUBLIKY

- 22 Dvacet let od vzniku krajů
- 24 Kam míří lidé, kteří se stěhují?
- 26 Ubývalo nezaměstnaných, přibývalo volných míst
- 28 Kde přibývá důchodců nejvýrazněji?
- 30 Jak se změnila zemědělská krajina
- 32 Kde zaplatí obyvatelé za vodu nejvíce?

UDÁLOSTI

- 6 Zlepšujeme prostředí pro zaměstnance i uživatele dat
- 6 Během voleb nabízí ČSÚ vyhrazené připojení pro média
- 7 Webový portál Statistika&My v novém
- 7 Sčítání zemědělců zahájeno

ZE SVĚTA

- 8 Žloutenka typu B je stále vzácnější, ale ne všude
- 9 Internetovým prodejcům se v Nizozemsku daří
- 9 Evropským pivním králem je stále Německo
- 9 Statisticy budou oslavovat 20. října

STATISTIKA ODVĚTVÍ

- 10 Český kapr v evropské statistice

ROZHOVOR

- 13 Krajské správy jsou důležitými partnery regionálních samospráv a firem
- 33 Problémy se mají řešit tam, kde vznikají
- 42 Generální zkouška na sčítání

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

- 16 Pohyb zboží přes hranice se v Evropě pomalu vrací do normálu
- 17 Bezprecedentní propad HDP
- 17 Silný růst spotřebitelských cen pokračuje
- 38 Krize zastihla domácnosti v silné kondici

LIDÉ A SPOLEČNOST

- 18 Razantní pokles kriminality i nehodovosti neměl dlouhého trvání
- 38 Počet vězňů klesá, české věznice i tak praskají ve švech

ANALÝZA

- 40 Jak se mění počty žáků na základních školách

HISTORIE

- 48 Život na ulici za první republiky

TRH PRÁCE A SOCIÁLNÍ STATISTIKY

- 50 Jak se žije u sousedů?
- 52 Nezaměstnanost prizmatem centra a periferie

Jak ve vašem oboru využíváte data ze sčítání lidu, domů a bytů?

PAVEL MACHÁLEK

vedoucí oddělení emisí a zdrojů ČHMÚ

JIŘÍ MAREČEK

ředitel komunikace obchodů Albert

JIŘÍ HOŠEK

náměstek ředitele HZS hl. m. Prahy

JIŘÍ KLÍMA

ředitel odboru politiky bydlení MMR

MILOSLAV MODLÁK

odbor strategie a mezinárodní spolupráce v energetice MPO

Výstupy SLDB jsou např. základem pro inventarizaci emisí z vytápění v domácnostech. Přebíráme údaje o způsobu vytápění a podlahové ploše bytů. Tyto údaje se následně aktualizují s využitím dat o nově dokončených bytech a podkladů od distributorů paliva a energií. Výsledkem je unikátní informace o způsobu vytápění bytů a emisích na úrovni základních sídelních jednotek, která se využívá především pro modelování kvality ovzduší. Propojení výstupů SLDB s Registrem sčítacích obvodů a budov umožňuje získat údaje v detailním členění po jednotlivých budovách, a tvoří tak ideální základ pro další zpřesnění vstupů potřebných pro modelování úrovně znečištění ovzduší i tvorbu koncepčních dokumentů v ochraně ovzduší.

Data Českého statistického úřadu jsou pro nás velmi důležitým ukazatelem při umístování nových prodejen. Využíváme je společně s mapovou vrstvou k analytické práci. Pracujeme s daty o populaci, její věkové struktuře či ekonomických aktivitách. Při hledání nových míst pro prodejny i rekonstrukci těch stávajících pro lepší nákupní zážitek je důležitá, mimo jiné, také informace o spádové oblasti a počtu zákazníků, kteří mohou prodejnu využívat.

Data z ČSÚ využíváme velmi často pro vyhodnocování a analýzy různých trendů a ukazatelů v oblastech požární ochrany, krizového řízení či ochrany obyvatelstva. Z kombinace dat z ČSÚ a z našich zdrojů často vycházejí zajímavé údaje, které při prezentaci pouze našich hodnot nejsou zcela zřejmé. Tato zjištění nám pomáhají i při prokazování, jak se Praha liší od zbytku republiky. Na relativně malém území je zde obrovská koncentrace osob, což z bezpečnostního hlediska vyžaduje hledání unikátních postupů, systémů a metod. Ze spojení našich dat a dat ČSÚ jednoznačně vychází, že počty mimořádných událostí, míra rizik, ale i výkon státní správy vždy závisí více na počtu obyvatel a intenzitě lidské činnosti než na ploše území.

Výsledky ze SLDB pro nás představují nejpresnější dostupné údaje, které využíváme k přípravě mnoha analýz. Ty jsou zpravidla klíčovými podklady, na jejichž základě se přijímají důležitá rozhodnutí a vytváří se politika bydlení. Proto jsou kvalita a rozsah zjišťovaných údajů s možnostmi jejich vzájemného propojení pro odbor, ale ve svém důsledku i pro nás všechny, kteří chceme kvalitně bydlet, rozhodující. Konkrétně využíváme údaje k přípravě či úpravě strategických materiálů, které vznikají jak u nás, tak jinde. Z nich pak vycházejí nástroje, které přispívají k řešení zjištěných problémů. Např. typickou proměnnou, jejíž hodnoty se sčítáním zjišťují, bývá plocha bytu, tj. zřejmě nejdůležitější a dobře kvantifikovatelná charakteristika kvality bydlení.

Oddělení analýz a datové podpory koncepcí využívá výsledky SLDB v několika oblastech své působnosti. Při vyhodnocování vlastních šetření o prodeji zařízení na vytápění (např. tepelných čerpadel, kotlů a kamen na pevná paliva) se výsledky SLDB využívají pro odhad celkového počtu těchto zařízení v domácnostech včetně jejich územního rozdělení. Z výsledků SLDB, v kombinaci s výsledky výběrového statistického šetření ENERGO, jsou zjišťovány informace o způsobu vytápění bytů a trendech jeho vývoje, které se uplatňují při přípravě státní energetické koncepce a dalších strategických dokumentů pro řízení státu v oblasti energetiky. Přínosem pro naši práci bude navrhované rozšíření otázek týkajících se vytápění bytů.

KRÁTCE

Český statistický úřad zveřejnil na webu volby.cz **seznam kandidátů pro říjnové volby** do krajských zastupitelstev a třetiny Senátu. V krajských volbách kandiduje 85 politických stran, hnutí a koalic, v senátních volbách je registrováno celkem 235 kandidátů.

Na webu statistikaamy.cz vyšel nový článek o **historii statistiky rodinných účtů**. Autor Jakub Trenda v něm popisuje způsoby provádění průzkumu hospodaření domácností od založení statistického úřadu až do současnosti.

 bit.ly/34MgnJC

Zástupci Českého statistického úřadu se od konce srpna účastní tradičních krajských **setkání Svazu měst a obcí ČR**. Starosty a starostky zde informují o možnosti využití dat ze sčítání pro obce a o průběhu nadcházejícího Sčítání v roce 2021 včetně letošního zkušebního sčítání. Spolupráce s obcemi pomáhá ČSÚ při získávání dat a naopak zpracovaná a publikovaná data mohou významně napomoci v dalším rozvoji měst a obcí.

Zlepšujeme prostředí pro zaměstnance i uživatele dat

V srpnu byla dokončena několik měsíců trvající rekonstrukce prostor ČSÚ.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

V pražském sídle Českého statistického úřadu zdárně skončila rekonstrukce přízemních prostor a volebního sálu ve 4. podlaží. Celý projekt zahrnoval 12 veřejných zakázek v komplexní hodnotě cca 10,5 mil. Kč bez DPH, zrekonstruovaná plocha činí 1 125 m².

Novou podobu díky této akci získalo zázemí pro ubytování zaměstnanců a spolupracovníků ČSÚ

z krajských správ i ústřední statistická knihovna včetně SafeCentra, které slouží ke studiu mikrodat pro účely vědeckého výzkumu. Modernizací a úpravami prošel také volební sál, v němž se zpracovávají výsledky voleb.

Zcela nově byly vytvořeny prostory pro dětskou skupinu Staťáček. Ta má kapacitu 12 dětí ve věku od dvou do pěti let, o které se starají dvě kvalifikované pečující osoby. Děti zde mohou pobývat každý všední den od 7:30 do 16:30 hodin. Zajištěno je i stravování a odpolední odpočinek. Součástí prostor pro dětskou skupinu je také menší venkovní zatravněné hřiště, za příznivého počasí mohou děti rovněž využívat k vycházkám a hrám parky a hřiště v okolí úřadu. Docházku dětí je možné sjednat buď jako celotýdenní, nebo jen v určitých dnech v týdnu. V případě potřeby, a bude-li volná kapacita, lze vykrýt i potřebu příležitostného umístění dítěte ve skupině.

Část nákladů na vybudování a provoz dětské skupiny bude hrazena z prostředků Evropského sociálního fondu, operačního programu Zaměstnanost, v rámci projektu s registračním číslem CZ.03.1.51/0.0/0.0/18_133/0014395.

V průběhu slavnostního otevření zrekonstruovaných prostor poděkoval předseda ČSÚ Marek Rojíček všem, kteří se na náročnou akci podíleli, a vyjádřil přesvědčení, že výsledky ocení nejen zaměstnanci, ale i uživatelé dat z ČSÚ.

BĚHEM VOLEB NABÍZÍ ČSÚ VYHRAZENÉ PŘIPOJENÍ PRO MÉDIA

ZÁSTUPCI HROMADNÝCH SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ BUDOU MÍT PŘÍSTUP K ZABEZPEČENÉMU SERVERU S AKTUÁLNÍMI ÚDAJI O VÝSLEDČÍCH ŘÍJNOVÝCH VOLEB.

Český statistický úřad bude výsledky říjnových voleb do zastupitelstev krajů a třetiny Senátu Parlamentu ČR průběžně zveřejňovat na webu volby.cz. Souběžně budou pro média zpřístupněny přes vyhrazené připojení průběžné výsledky ve formátu xml, které bude dále možné využívat pro tvorbu přehledových tabulek, grafů a infografik. Výsledky hlasování bude ČSÚ do systému vkládat bezprostředně poté, co je obdrží od okrskových volebních komisí, první data začne úřad prezentovat v sobotu

3. října po 14. hodině. Pro registrovaná média bude poskytování dat o výsledcích voleb přes vyhrazené zajištěné připojení bezplatné, podmínkou je uvedení ČSÚ jako zdroje. Průběžné i konečné výsledky voleb ve formátu xml budou zpřístupněny i veřejnosti přes odkazy v části otevřených dat.

Webový portál Statistika&My v novém

Internetová verze magazínu Českého statistického úřadu Statistika&My má nový design. Čtenářům spolu s články nabízí také poutavé infografiky, videa či virtuální knihovnu.

Nový design odráží současné trendy a klade důraz na vizuální stránku s uměřeným množstvím textů. Články z tištěného vydání jsou na webu doplněny o další zajímavé informace, infografiky a videa. Autoři se opírají o data ČSÚ, zasazují je do širšího

kontextu a uvádějí do vzájemných souvislostí. Vybrané údaje jsou pravidelně aktualizovány a zveřejňování příspěvků probíhá průběžně, takže čtenáři mohou získat řadu informací dříve, než vyjdou na stránkách časopisu v tištěné podobě.

Významnou novinkou webu je virtuální knihovna, v níž návštěvníci najdou jednak elektronické verze časopisu Statistika&My od počátku vydávání až do současnosti, jednak také vybrané publikace Českého statistického úřadu zaměřené na širší veřejnost.

Relaunch webu statistikaamy.cz tak znamená další kvalitativní posun v oblasti popularizace činnosti ČSÚ a informací, které díky těmto činnostem vznikají. Moderní interaktivní formy publikování informací rozšiřují čtenářskou obec o další cílové skupiny těch, kteří se o statistické údaje zajímají nebo je používají ve svých profesích.

www.statistikaamy.cz

KRÁTCE

Ve Zlíně se 18. srpna konala krajská konference **Století rozvoje péče o osoby se zdravotním postižením**. Ředitelka Krajské správy ČSÚ ve Zlíně Hana Hrubošová se ve svém vystoupení zaměřila na prezentaci dat výběrového šetření osob se zdravotním postižením. Data z tohoto šetření přítomní velmi ocenili.

Od 1. září **fungují ústřední statistická knihovna**, prodejna, informační služby a SafeCentrum v budově ČSÚ v Praze Na Skalce ve standardním režimu. Podrobné informace o provozu najdete na níže uvedeném odkazu.

bit.ly/3h5JWlw

SČÍTÁNÍ ZEMĚDĚLCŮ ZAHÁJENO

OD 1. ZÁŘÍ AŽ DO KONCE LISTOPADU V ČESKU PROBÍHÁ INTEGROVANÉ ŠETŘENÍ V ZEMĚDĚLSTVÍ.

Plošný zemědělský census se letos provádí ve všech státech Evropské unie. Jeho výsledky poslouží také pro formování domácí i celoevropské zemědělské politiky.

Aktuální zjišťování navazuje na sérii pravidelných strukturálních šetření konaných v České republice od roku 1995, naposledy v roce 2016. Obsahem šetření jsou údaje o počtu a struktuře pracovníků v zemědělství, výměře a využití obhospodařované zemědělské půdy a jejím vlastnictví či pachtu, zavlažování, hnojení a hospodaření se statkovými hnojivy, stavech hospodářských zvířat a typech jejich ustájení, ekologickém hospodaření

a jiných výdělečných činnostech zemědělských subjektů.

„Naším cílem je zjistit údaje o skutečném rozsahu a stavu českého zemědělství a srovnáním s daty z předchozích šetření vysledovat a popsat změny, k nimž v tomto důležitém a sledovaném odvětví dochází. Výsledky také pomáhají formovat zemědělskou politiku na národní i evropské úrovni,“ říká Marek Rojíček, předseda Českého statistického úřadu. Strukturální šetření je také podkladem pro aktualizaci zemědělského registru, který slouží jako základ pro každoroční zemědělské statistiky.

V září bylo zahájeno **zkušební sčítání lidu**, domů a bytů, které bude sloužit k vyzkoušení a prověření postupů pro reálné sčítání připravované na jaro příštího roku. Během zkušebního sčítání oslovují sčítací komisaři 25 tisíc vybraných domácností se žádostí o vyplnění sčítacích dotazníků v elektronické nebo v listinné podobě. V případě zjištění chyb či nedostatků v procesu sčítání bude ještě čas na nápravu. Více se o zkušebním sčítání dočtete v rozhovoru na str. 42.

KRÁTCE

Od školního roku 1992/1993 vzniklo **v Německu téměř 2,6 tis. nových soukromých škol**. Tamní statistický úřad uvádí, že rodiče platili soukromým školám ročně průměrně 2 000 eur za dítě. Rozložení poplatků není kolem průměru rovnoměrné. Pro 59 % těchto dětí bylo školné nižší než 1 500 eur a 23,5 % dětí mělo stanovené školné pod 500 eury.

bit.ly/3kvnBai

Hrubá hodinová **mzda zaměstnankyň v Estonsku byla loni o 17,1 % nižší** než mzda zaměstnanců. Průměrná hrubá hodinová mzda žen byla 7,10 eura, muži měli na pásce 8,56 eura. Rozdíl v odměňování žen a mužů se meziročně snížil o 0,9 p. b. Ženy vydělávaly více než muži pouze v oborech doprava a skladování.

bit.ly/3itGB76

Finský statistický úřad zprovoznil v červnu mapovou službu, díky níž je možné si prohlížet a stahovat **otevřená geografická data o Finsku**, která zahrnují statistické údaje do úrovně obcí. Zatím nejžádanější jsou údaje o obyvatelstvu a dopravních nehodách, překvapivě často patří k vyhledávaným také informace o poštovních směrovacích číslech.

bit.ly/3fLHpm5

Žloutenka typu B je stále vzácnější, ale ne všude

Celosvětově žije s chronickou žloutenkou typu B více než 250 mil. lidí. Zvláště zranitelní jsou kojenci, asi 90 % dětí infikovaných v prvním roce života se stalo chronickými nosiči této choroby, která útočí na játra a každý rok si vyžádá životy téměř 900 tis. lidí.

EVA HENZLEROVÁ
odbor komunikace

Zhruba každé sté dítě mladší pěti let trpělo v roce 2019 chronickou hepatitidou typu B. Přitom na začátku tisíciletí bylo touto nemocí postiženo téměř každé dvacáté dítě, uvádí ve svých odhadech Světová zdravotnická organizace (WHO). Hlavní roli ve zlepšení situace hrála dostupnost preventivní péče u matek, neboť právě z nich se hepatitida B na novorozence přenáší.

DĚTI SE VĚTŠINOU NAKAZÍ OD MATKY

Na Světový den hepatitidy, který každoročně připadá na 28. červenec, vyzvala WHO ke zvýšenému úsilí v zabránění přenosu žloutenky typu B z matky na dítě testováním těhotných žen a poskytováním antivirové profylaxe těm, které ji potřebují. Těhotné ženy, které jsou pozitivně testovány na infekci hepatitidou B a mají vysokou virovou zátěž HBV, by měly dostávat preventivní antivirovou léčbu tenofovirem od 28. týdne těhotenství do porodu. Antivirový lék tenofovir je v mnoha zemích světa k dispozici za nízkou cenu – za méně než 3 USD měsíčně.

Nedílnou součástí tohoto programu je i snaha o rozšíření přístupu k očkování proti hepatitidě B pro novorozence, které poskytuje více než 95% ochranu před infekcí. WHO doporučuje, aby všichni kojenci dostali první dávku vakcíny proti hepatitidě B co nejdříve po narození a poté alespoň dvě další dávky. Dosažení tohoto milníku do budoucna znamená dramatické snížení počtu případů poškození jater a rakoviny jater.

V roce 2019 mělo 85 % pětiletých dětí ve svém očkovacím průkazku záznam o třech dávkách vakcíny proti hepatitidě B, přitom v roce 2000 to bylo přibližně 30 %. Přístup k první kritické dávce do

24 hodin po narození však zůstává nerovnoměrný. Celosvětové pokrytí této porodní dávky je 43 %, ale v regionu, který WHO označuje jako východní Afrika, klesá na 34 % a v africké oblasti (dle metodiky WHO) dosahuje pouze 6 %.

DALŠÍ ZPŮSOBY PŘENOSU

Prevalence hepatitidy B je nejvyšší v oblastech označovaných jako západní Pacifik a africký region, v nichž je infikováno 6,2 %, resp. 6,1 % dospělé populace. V regionu východní Středomoří jsou infikována 3,3 % obyvatel, v jihovýchodní Asii (dle členění WHO) 2,0 % a v evropském regionu 1,6 % celkové populace. V regionu Amerika touto nemocí trpí 0,7 % populace.

Přenos z matky na dítě (perinatální přenos) nebo vystavení infikované krvi (horizontální přenos), zejména z infikovaného dítěte na neinfikované, nejsou jediným způsobem přenosu žloutenky. Hepatitida B se šíří také poraněním jehlou, tetováním, piercingem a vystavením infikované krvi nebo tělním tekutinám, jako jsou sliny a menstruační, vaginální a semenné tekutiny. K sexuálnímu přenosu hepatitidy B může dojít zejména u neočkovaných mužů, kteří mají sex s muži a s více heterosexuálními (zejména náhodnými) partnery.

Eliminace přenosu HBV z matky na dítě je důležitým odrazovým můstkem pro naplnění globální strategie WHO proti hepatitidě, která si do roku 2030 klade za cíl snížit nové infekce hepatitidy o 90 % a úmrtí o 65 % ve srovnání s úrovněmi v roce 2015.

bit.ly/3fCCKB3y

INTERNETOVÝM PRODEJČŮM SE V NIZOZEMSKU DAŘÍ

NIZOZEMŠTÍ SPOTŘEBITELÉ LETOS ZVÝŠILI NÁKUPY NA INTERNETU ZHRUBA O PĚTINU.

Tržby nizozemských internetových obchodů v letošním prvním čtvrtletí vzrostly proti stejnému období loňského roku o 20,2 %. Podobně dynamický růst (18,8 %) zaznamenaly také internetové obchody sídlící v ostatních zemích EU.

V internetovém prodeji lze rozlišovat mezi webovými obchody, které provozují pouze online prodej, a společnostmi, které kromě online prodeje mají i síť kamenných obchodů (tzv. multikanály). V případě pouze internetových obchodů zaznamenali v Nizozemsku meziroční nárůst tržeb v prvním čtvrtletí letošního roku o 18,8 %. Tržby multikanálů v tomto období vzrostly o 22,3 %.

Nákupy z evropských internetových obchodů nizozemskými spotřebiteli představují relativně malou část domácích spotřebitelských výdajů. V roce 2018 činily tyto nákupy méně než 2 % z celkového domácího maloobchodního obrátu. V prvním čtvrtletí 2020 byl celkový holandský maloobchodní obrát o 3,9 % vyšší než v prvním čtvrtletí 2019. Rozlišení mezi domácími a zahraničními internetovými obchody bývá pro nizozemské spotřebitele obvykle nejasné, neboť obsah webových stránek je často k dispozici ve více jazycích a zahraniční internetové obchody mohou nabízet i holandskou jazykovou verzi.

bit.ly/33iIYXm

EVROPSKÝM PIVNÍM KRÁLEM JE STÁLE NĚMECKO

V ROCE 2019 BYLO PODLE EUROSTATU V ZEMÍCH EU VYROBENO 34 MLD. LITRŮ ALKOHOLICKÉHO PIVA. NA JEDNOHO OBYVATELE TAK PŘIPADÁ PŘIBLIŽNĚ 77 LITRŮ.

Kromě toho se vyrobilo ještě 1,4 mld. litrů piva, které obsahovalo méně než 0,5 % alkoholu nebo neobsahovalo vůbec žádný alkohol.

V Německu se loni vyrobilo 8,0 mld. litrů, tj. 23 % celkové produkce EU. Přibližně každé čtvrté pivo obsahující alkohol vyrobené v EU tak pocházelo z Německa. Za Německem následovaly Polsko a Španělsko (po 3,9 mld. litrů, tj. 11 %), Nizozemsko (2,5 mld. litrů, tj. 7 %), Belgie (2,4 mld. litrů, tj. 7 %), Francie (2,0 mld. litrů, tedy 6 %) a Česko (1,9 mld. litrů, tj. 6 %).

Ve srovnání s rokem 2018 zaznamenaly největší nárůst výroby alkoholického piva Litva (+7 %), Španělsko (+6 %) a Itálie (+5 %). Naproti tomu výroba piva v Nizozemsku klesla meziročně o 9 %, v Lotyšsku o 7 % a na Slovensku o 6 %.

Trh s alkoholickými pivy, která se nevyrobějí v EU, je okrajový. Při dovozu ze zemí mimo EU členské státy upřednostňovaly britské (278 mil. litrů, tj. 47 % veškerého dovozu piva mimo EU) a mexické pivo (125 mil. litrů, 21 %) před srbským (61 mil. litrů, 10 %), běloruským (33 mil. litrů, 6 %) či americkým pivem (19 milionů litrů, 3 %).

bit.ly/33FtVWO

STATISTICI BUDOU OSLAVOVAT 20. ŘÍJNA

LETOŠNÍ SVĚTOVÝ DEN STATISTIKY SE PONESE V DUCHU HESLA „PROPOJENÍ SVĚTA S DATY, KTERÝM MŮŽEME DŮVĚŘOVAT“.

Zvolené téma upozorňuje na význam ověřených a relevantními metodami získaných dat pro správné rozhodování politiků, úředníků, vědců, manažerů firem, ale i běžných občanů, jejichž současné činy ovlivní budoucí vývoj života lidí na Zemi.

Světový den statistiky se připomíná od roku 2010 v pětiletých intervalech, letos se tedy připravuje třetí oslava. Koordinaci akcí a mezinárodní kampaň zajišťuje Statistická komise OSN, která vzhledem k probíhající pandemii covid-19 upustila od velké společenské události, na níž by se sešli statistici z celého světa. Vzájemné setkání a výměna zkušeností se uskuteční pouze virtuálně prostřednictvím internetu a těžiště oslav se tentokrát přesune do jednotlivých zemí, kde budou místní statistické komunity organizovat své vlastní akce. I tak je ale důležité význam kvalitní statistiky pro další rozvoj společnosti a pro řešení závažných problémů lidstva neustále připomínat.

bit.ly/34yBAXg

Český kapr v evropské statistice

Pro mnohé z nás je Česká republika proslulá svým chovem ryb, obzvláště kapra obecného. Nakolik tomuto obecnému povědomí odpovídají statistická data?

MARCELA MÁCOVÁ

oddělení statistiky zemědělství a lesnictví

Výše vyslovený názor lze rozhodně podpořit faktem, že tradice chovu ryb v České republice sahá několik set let do historie. Podle údajů Rybářského sdružení České republiky pocházejí první údaje o produkčním rybářství v českých zemích z konce 13. století, kdy bylo z rybníků o rozloze přibližně 10 tisíc ha vyloveno ročně 200 až 300 tun ryb; jednalo se o kapry a štiky ve vyrovnaném poměru. K velkému rozmachu českého rybářství došlo na konci 15. a začátku 16. století, kdy bylo vybudováno 25 tisíc nových rybníků. Jejich rozloha dosáhla 100 tisíc ha a ročně bylo vyloveno asi 4 až 6 tisíc tun ryb, mezi nimiž převládal kapr. Od konce 16. století se výměry rybníků snižovaly na současných 41 tisíc hektarů a produkce ryb až do 60. let 20. století taktéž nepřesáhla uvedenou hodnotu.

KAPR JE NA ŠPICI

V roce 1950 činila celková produkce tržních ryb v Československu podle databáze Organizace pro výživu a zemědělství OSN (Food and Agriculture Organisation of the United Nations; dále FAO) 3 950 tun, z toho 3 000 tun připadalo na kapra obecného. Poté začala produkce stoupat a v roce 1992 již bylo vyloveno 24 135 tun ryb, z toho 20 198 tun kapra. V období po rozdělení Československa v roce 1993 dosáhla produkce v České republice 17 812 tun kapra

a 20 242 tun ryb celkem. V roce 2018 podle údajů Rybářského sdružení ČR to bylo 18 430 tun kapra a 21 751 tun ryb celkem. Podíl kapra na celkové produkci ryb v České republice se dlouhodobě pohybuje okolo 84 až 88 %. K dalším hospodářsky významným druhům ryb patří pstruh duhový, tolstolobik bílý a tolstolobik (též tolstolobec) pestrý, amur bílý a siven americký.

Přesuneme-li se o úroveň výše ke statistice rybářství celé Evropské unie, ocitne se Česká republika spolu s Polskem v pozici dvou nejvýznamnějších producentů kapra obecného. V roce 2017, kdy bylo v České republice z akvakultury vyloveno 18 460 tun kapra, tvořil náš podíl na celkové unijní produkci 28,2 %; Polsko bylo na druhém místě s 25,8 % (16 851 tun) a na třetím místě skončilo Maďarsko s 18,7 % (12 240 tun). Celková produkce

kapra obecného v EU28 v roce 2017 činila 65 412 tun. Je však nutné mít na paměti, že data o produkci jak kapra, tak i dále zmíněných nadřazených kategorií nejsou za některé státy Unie publikována například z důvodu ochrany individuálních údajů. Stále se zvyšující počet zemí, jež své údaje poskytují pouze jako důvěrné, byl také důvodem k tomu, že v tomto článku jsou použity údaje Eurostatu za rok 2017 coby kompromis mezi aktuálností a rozsahem dat.

ČERVEN 2020

PRŮMYSL

◉ **11,9** %

Průmyslová produkce v červnu 2020 po očištění od vlivu počtu pracovních dnů meziročně klesla o 11,9 %. Po vyloučení sezónních vlivů byla meziročně vyšší o 13,4 %.

MALOOBCHOD

◉ **2,0** %

Tržby v maloobchodě očištěné od kalendářních vlivů se meziročně snížily o 2,0 %, bez očištění stagnovaly. Prodeje pohonných hmot a potravin klesly, nepotravinářského zboží vzrostly.

STAVEBNICTVÍ

◉ **11,5** %

Stavební produkce v červnu reálně meziročně klesla o 11,5 %. Po vyloučení sezónních vlivů byla meziměsíčně nižší o 2,0 %.

SLUŽBY

◉ **17,2** %

Tržby za služby očištěné od kalendářních vlivů meziročně klesly o 17,2 %, bez očištění o 14,9 %. Meziročního růstu neočištěných tržeb dosáhly pouze informační a komunikační činnosti.

CESTOVNÍ RUCH

◉ **60,8** %

V červnu letošního roku došlo k meziročnímu propadu návštěvnosti v hromadných ubytovacích zařízeních o 60,8 % hostů. Počet přenocování se snížil o 60,0 %.

LOSOSŮ A PSTRUHŮ JE VÍC

Budeme-li hodnotit veškerou produkci ryb, pak bylo v Evropské unii (bez Lucemburska, jehož produkce ryb nedosahuje prahových hodnot pro povinnost zasílat data do Eurostatu) v roce 2017 vyloveno z akvakultury celkem 739 066 tun ryb, z nichž bylo 501 089 tun ryb sladkovodních a tažných (podle klasifikace FAO používané i Eurostatem se mezi tažné ryby řadí například pstruh a siven, ale také losos). Z tohoto množství sladkovodních a tažných ryb pocházelo z České republiky pouhých 21 685 tun, tj. 4,3 %. I tak ovšem mezi evropskými producenty zaujímáme šesté místo. Zdaleka nejvýznamněji přispívá k evropské akvakultuře sladkovodních a tažných ryb Velká Británie se 40,6% podílem na celkové produkci EU28 (203 660 tun), za ní následují Francie (44 302 tun; 8,8 %), Itálie (39 670 tun; 7,9 %), Polsko (35 418 tun; 7,1 %) a Dánsko (31,913 tun; 6,4 %). Vezme-li v úvahu chov všech druhů ryb, stále zůstává největším producentem Velká Británie s 203 737 tunami (27,6 %). Významnými hráči jsou také Řecko (106 166 tun; 14,4 %) a Španělsko (70 596 tun; 9,6 %).

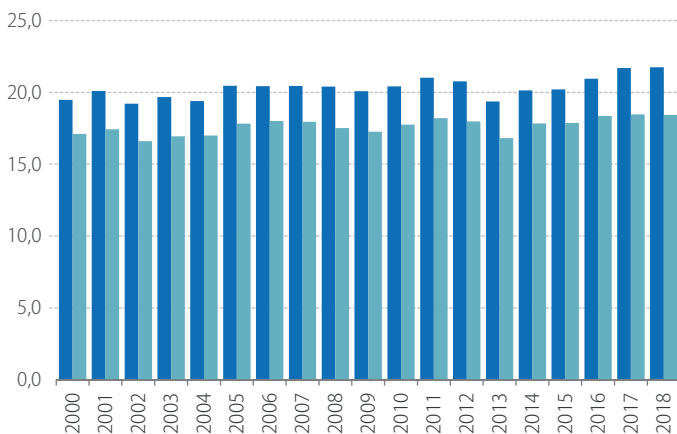
28,2 %
činil podíl ČR
na produkci kapra
v EU v roce 2017.

Česká republika se s 2,9 % řadí na celkové osmé místo. Z výše uvedených pozic Velké Británie vyplývá, že po jejím vystoupení z Evropské unie podíl České republiky i při zachování současných objemů produkce akvakultury výrazně vzroste.

Podíváme-li se na strukturu druhů ryb chovaných v akvakultuře, je kapr třetí nejčastěji chovanou rybou mezi sladkovodními a tažnými druhy a pátým nejčastěji produkovaným rybím druhem celkem. První místo zaujímá v obou případech losos atlantský, jehož bylo v celé Evropské unii v roce 2017 vyloveno 209 270 tun. Jeho produkci však Eurostat publikoval pouze za 5 států, jimiž vévodí Velká Británie (90,7 % celkové produkce lososa). Následují Irsko (8,8 %), Dánsko, Polsko a Španělsko (dohromady méně než 1 %). V této souvislosti nelze opomenout význam Norska, které, ač není členem Evropské unie, také poskytuje Eurostatu svá statistická data. Norská produkce lososa v roce 2017 činila 1 236 353 tun, tj. téměř šestinásobek celkové produkce EU28.

Druhým nejvýznamnějším druhem – opět pro obě kategorie – je pstruh duhový, jehož bylo v roce 2017 v EU28 vyprodukováno 180 909 tun.

PRODUKCE RYB V ČESKÉ REPUBLICE (tis. tun ž. hm., 2018)

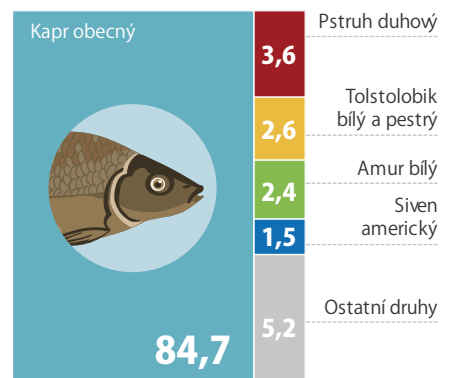

všechny druhy ryb

z toho kapr obecný

STRUKTURA PRODUKCE RYB V ČR (% , 2018)

Zdroj: Rybářské sdružení ČR

ČERVENEC 2020

PRŮMYSL

- 5,0 %

Průmyslová produkce v červenci po očištění o vliv počtu pracovních dnů meziročně klesla o 5,0 %. Po vyloučení sezónních vlivů byla meziměsíčně vyšší o 5,7 %.

MALOOBCHOD

+ 1,9 %

Tržby v maloobchodě (NACE 47) očištěné od kalendářních vlivů se v červenci reálně meziročně zvýšily o 1,9 %, bez očištění o 3,0 %. Největší vliv na celkový růst měl prodej nepotravinářského zboží.

STAVEBNICTVÍ

- 10,4 %

Stavební produkce v červenci reálně meziročně klesla o 10,4 %. Po vyloučení sezónních vlivů byla meziměsíčně vyšší o 0,8 %.

SLUŽBY

- 13,6 %

Tržby za služby očištěné od kalendářních vlivů v červenci reálně meziročně klesly o 13,6 %, bez očištění o 13,5 %. Meziročního růstu neočištěných tržeb dosáhla pouze sekce informačních a komunikačních činností.

CESTOVNÍ RUCH

- 39,2 %

V červenci došlo k meziročnímu poklesu návštěvnosti hotelů o 39,2 % v příjezdech hostů a počet přenocování se snížil o 37,4 %.

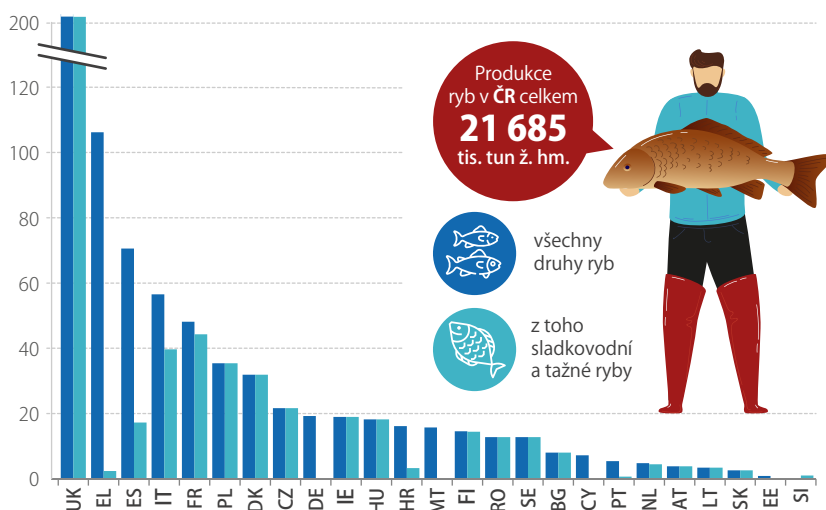
Tento druh je na rozdíl od lososa uváděn ve statistikách 22 států EU28, přičemž největší podíl na jeho chovu mají Francie (19,3 %), Itálie (19,0 %) a Dánsko (16,9 %). Česká republika, ačkoli je v ní pstruh duhový druhou nejčastěji chovanou rybou, přispívá k evropské produkci pouze 0,3 %.

Bereme-li v úvahu všechny druhy ryb v akvakultuře, pak se v celkové produkci před kapra obecného dostanou ještě mořan zlatý zvaný též pražma královská (94 936 tun v roce 2017) a mořčák evropský, v České republice prodáváný pod názvem mořský vlk (79 022 tun v roce 2017). Tyto dva druhy jsou chovány v jihoevropských státech, především v Řecku (58,9 % a 56,0 %) a Španělsku (17,9 % a 22,3 %).

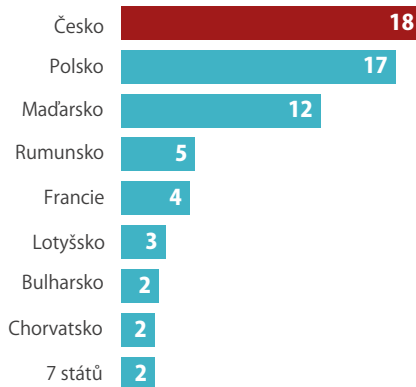
VE SVĚTĚ VEDE AMUR

Závěrem se – poněkud v rozporu s názvem článku – podíváme ještě o úroveň výš na celosvětovou produkci ryb v akvakultuře. Podle databáze FAO bylo v zemích poskytujících svá data pro akvakulturu v roce 2017 vyloveno celkem 53 403 tisíc tun ryb a Česká republika k této hodnotě přispěla 0,04 %. Nejčastěji chovaným druhem na světě je amur bílý, jehož produkce v roce 2017 činila 5 519 tisíc tun (10,2 % celosvětové produkce ryb) a jehož chov je z 96,9 % soustředěn v Číně. Kapr je celosvětově čtvrtým nejčastěji chovaným rybím druhem a jeho produkce v roce 2017 činila 4 129 tisíc tun s podílem České republiky 0,4 %. Největším světovým producentem kapra je opět Čína s téměř tříčtvrtinovým (72,8%) podílem na jeho celosvětové produkci.

PRODUKCE RYB V AKVAKULTUŘE V EU28 (tis. tun ž. hm., 2017)*

PRODUKCE KAPRA OBECNÉHO V EU28** (tis. tun ž. hm., 2017)

7 států: AT, LV, SK, IT, SI, EL a ES

* Data nejsou k dispozici pro: BE, LV a LU, pro všechny druhy ryb též pro SI, pro sladkovodní a tažné ryby též pro DE, EE a MT.

** Data nejsou k dispozici pro: BE, DK, DE, EE, IE, CY, MT, NL, PT, FI, SE, UK a LU.

Zdroj: Eurostat

SRPEN 2020

SOUHRNNÝ INDIKÁTOR DŮVĚRY

Důvěra podnikatelů se meziměsíčně mírně zvýšila, důvěra spotřebitelů klesla.

+ 0,3 bodu

PRŮMYSL

+ 1,7 bodu

Důvěra podnikatelů se meziměsíčně zvýšila, indikátor důvěry dosáhl hodnoty 91,5. Meziročně je důvěra v průmyslu stále nižší.

STAVEBNICTVÍ

+ 3,7 bodu

Důvěra v odvětví stavebnictví se meziměsíčně zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl na hodnotu 106,7. Meziročně je důvěra ve stavebnictví výrazně nižší.

OBCHOD

+ 6,9 bodu

Důvěra podnikatelů v odvětví obchodu se proti červenci zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl na hodnotu 96,4. Meziročně je důvěra v obchodě nižší.

SLUŽBY

- 1,3 bodu

Ve vybraných odvětvích služeb důvěra v ekonomiku poklesla. Indikátor důvěry se dostal na hodnotu 75,7. V porovnání s loňským rokem je důvěra výrazně nižší.

SPOTŘEBITELÉ

- 1,6 bodu

Důvěra spotřebitelů se meziměsíčně snížila. Indikátor důvěry klesl na hodnotu 94,4. V meziročním srovnání je důvěra spotřebitelů stále výrazně nižší.

Krajské správy jsou důležitými partnery regionálních samospráv a firem

S 1. místopředsedkyní ČSÚ Evou Krumpovou jsme hovořili nejen o úloze a rozvoji krajských správ, ale také o postavení a významu úřadu obecně.

**MICHAL
NOVOTNÝ**
ředitel odboru
komunikace

Při nástupu do funkce v roce 2017 jste si dala za úkol usilovat o zvýšení efektivity, profesionality a flexibility krajských správ ČSÚ. Co se od té doby v tomto směru podařilo zlepšit?

Určitě došlo k pozitivnímu posunu ve všech uvede-
ných oblastech. Spolu s řediteli krajských správ se nám
podařilo například zvýšit výkonnost jednotlivých od-
dělení zpracování i flexibilitu regionálních pracovišť.
Praktickou ukázkou v tomto směru bylo například
květnové zapojení ČSÚ do prevalence studie ÚZIS,
jejímž cílem bylo zjistit, zda se obyvatelé ČR setkali
s nákazou novým typem koronaviru SARS-CoV-2.
V červnu jsme zdravotníkům během velmi krátké
doby, prakticky během pár dnů, pomáhali sestavit
vzorek populace z řad našich pravidelných respon-
dentů. ČSÚ dokázal na tento ojedinělý požadavek
reagovat velmi pohotově.

Využila jste v pozici místopředsedkyně bohaté zkušenosti, které máte z oblasti evropských fondů?

Tyto zkušenosti se mi určitě hodily, ovšem projek-
tová činnost statistického úřadu nestojí jen na nich,
spíš bych mluvila o účinné spolupráci a koordinaci
celé řady našich specialistů. Zásadní je, že se poda-
řilo dokončit obsazení projektového oddělení a na-
startovat jeho činnost. Úřad úspěšně podal žádosti
o dotace řady projektů a několik dalších, včetně zá-
sadního investičního projektu na revitalizaci našeho
sídla, připravuje. Zároveň se mi zkušenosti z řízení
projektů velmi hodí při realizaci projektu sčítání či
při zpracování výsledků voleb.

Jak se daří získávat a udržet v krajích kvalitní zaměstnance? Jaké systémy motivace můžete lidem nabídnout?

Obecně, tedy nejen v krajích, může statistický úřad
nabídnout vedle zajímavé práce stabilitu a jistotu.
V současné době se ukazuje, že to jsou témata, která
potenciální zaměstnance silně oslovují. Daří se nám
tak nábor například na pozice v rámci sčítání, což
je pro realizaci tohoto projektu klíčové. V krajích se
o trvale dobrou obsazenost pracovních pozic velmi
zasazují také ředitelé krajských správ, kteří využívají
své kontakty v rámci regionu.

Jaká je vybavenost krajských správ informačními a komunikačními technologiemi?

Užívání moderních technologií je určitě z pohledu ve-
dení úřadu prioritou. Využívání dat z registrů a ome-
zení zátěže pro naše respondenty je dlouhodobý úkol
a jsem ráda, že se ho daří plnit. Administrativní zátěž
poklesla od roku 2016 o více než 25 procent. Podařilo
se také zásadně posunout vybavení tazatelů, moderní
technologie jim usnadňují práci v domácnostech.
A opět musím zmínit projekt sčítání a fakt, že ob-
čané budou mít možnost sečíst se rychle a pohodlně
online buď prostřednictvím webu, nebo za pou-
žití pro tyto účely vytvořené aplikace. Zároveň jsme
se všichni museli během epidemie covid-19 velmi

rychle seznámit s novými nástroji a technologiemi
tak, abychom byli schopni pracovat prostřednictvím
vzdáleného přístupu.

Jste členkou Rady vlády pro informační společnost. Jaké aktuální úkoly tato rada v současné době řeší? Čím může při rozvoji digitálních služeb ve veřejné správě napomoci Český statistický úřad?

Úřad má dlouholeté zkušenosti se správou roz-
sáhlých databází a registrů. Jsme tedy z pohledu
propojování systémů ve státní správě a převodu
klasických agend do digitální formy kvalifikovaným
partnerem, který dokáže vidět agendy jednotlivých
rezortů v širší souvislosti. Hlavním cílem činnosti
RVIS je rozvoj veřejné správy a eGovernmentu.
Konkrétním výstupem jsou pak například vládou
již schválené implementační plány programu Di-
gitální Česko pro rok 2020. ČSÚ má v tomto pro-
gramu zahrnuto celkem 12 projektových záměrů
a jejich realizace by výrazně přispěla k rozvoji
digitalizace procesů a služeb Českého statistického
úřadu.

Zastavme se u sčítání lidu, domů a bytů. Jak jsou na úkoly s ním spojené připraveny krajské správy? Co je ještě třeba zajistit či doladit?

Z pohledu krajských správ jsme oproti ústředí více-
méně na začátku. Aktuálně zde probíhá územní pří-
prava a ukončuje se spolupráce se stavebními úřady
v upřesňování technicko-ekonomických atributů
staveb. Dále bude pokračovat spolupráce se zástupci
obcí a zjišťování podrobných informací o objektech
v terénu a hromadných ubytovacích zařízeních, spolu-
práce s vybranými vlastníky bytových domů a mnoho
dalších úkolů.

Krajské správy zajišťují práci tazatelů v terénu. Jak se na této činnosti projevila pandemie covid-19, jaká opatření jste museli přijmout?

Onemocnění covid-19 a související opatření měly
na fungování tazatelů pochopitelně zásadní dopad.
Předně připomenu, že úřad se k epidemii obecně
postavil, podle mého názoru, velmi zodpovědně.
Na první místo jsme od začátku kladli bezpečnost
našich zaměstnanců, a to nejen na krajích. Práci
tazatelů jsme v kritickém období zcela zastavili
a obnovovali ji postupně s ohledem na situaci v da-
ných regionech, přičemž zásadní slovo měli v tomto
ohledu ředitelé krajských správ. Musím vyzdvihnout
profesionalitu a zodpovědnost našich tazatelů, kteří
navzdory komplikacím bez problémů zvládli ná-
sledné obnovení činnosti a dokázali zajistit většinu
potřebných dat.

Jak pečujete o kvalitu tazatelské sítě? Co všechno musí tazatel absolvovat, než se může samostatně vydat do terénu?

Práce s lidmi, tedy i práce tazatelů, vyžaduje ur-
čité osobnostní dispozice. Soustředíme se na jak na

”
Musím
vyzdvihnout
profesionalitu
a zodpovědnost
našich tazatelů,
kteří bez
problémů dokázali
zajistit většinu
potřebných dat
i přes obtíže
způsobené
koronavirem.

Absolvovala Provozně ekonomickou fakultu České zemědělské univerzity v Praze a následně pracovala jako vedoucí oddělení pro rozvoj a projektovou činnost na Univerzitě J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. V ČSÚ působila v letech 1997 až 2011 v oblasti statistiky výdajů na životní prostředí. Zastávala také pozici vedoucí oddělení evropských fondů. Podílela se rovněž na řadě projektů jak ze strukturálních fondů, tak Eurostatu. Místopředsedkyní Českého statistického úřadu je od srpna 2017.

Ing. Eva Krumpová

výběr vhodných kandidátů na tyto pozice, tak i na průběžné vzdělávání stávajících tazatelů. Pracovníci nejprve procházejí vstupním školením a pak se během roku účastní několika dalších. Každá úloha má svého garanta, který je zodpovědný za to, aby nový zaměstnanec měl dostatek informací před tím, než se vydá samostatně do terénu.

Úkolem krajských správ jsou také informační služby a poskytování informací uživatelům statistických dat a dalším zájemcům. Jak se tato služba vyvíjí, s jakými novinkami se mohou uživatelé setkat?

Je zajímavé, že i v době, která tak moc přeje informačním technologiím a dálkovému přístupu k datům, je o informační služby na úrovni krajů velký zájem. Jen v roce 2019 bylo regionálními pracovišti vyřízeno více než 4 700 dotazů. Mimo zodpovídání dotazů se pracovníci krajských informačních služeb věnují neustálé aktualizaci webových stránek, upozorňování na nově vydaná data, doplňování časových řad. Také publikují, vydávají čtvrtletní bulletiny, analýzy, komentáře ke zveřejňovaným údajům. Kolegové jsou mimo jiné zapojeni do přeshraničních projektů euroregionů, spolupracují s krajskými koordinátory na konzultacích dat pro tvorbu regionálních koncepcí Ministerstva práce a sociálních věcí. Novinkou v oblasti poskytování regionálních dat jsou animované grafy připravované ve spolupráci s odborem informačních služeb ústředí, na nichž je možné porovnávat vybrané ukazatele postavení a vývoje krajů od roku 2000. Uživatel má možnost zobrazované ukazatele různě kombinovat a jejich zobrazení nastavovat podle vlastních potřeb. Regionální data jsou také součástí formátu otevřených dat, jejichž nabídku v poslední době ČSÚ také čím dál více rozšiřuje.

Významným partnerem krajských správ jsou krajské úřady. Je spolupráce s krajskými úřady řízena v ČSÚ centrálně, nebo ji krajské správy rozvíjejí individuálně každá podle svých podmínek a potřeb?

Krajské samosprávy jsou pro naši práci velmi důležité. Spolupráce probíhá například při zajištění zpracování volebních výsledků a kraje jsou rovněž přirozenými příjemci našich dat, která využívají v řadě oblastí, počínaje ekonomickými statistikami přes data o životním prostředí až například po demografické údaje. Spolupráce se řídí principy nastavenými vedením úřadu, kdy na prvním místě je pochopitelně nezávislost a apolitičnost ČSÚ. V rámci těchto pravidel pak krajské správy pracují.

Krajské správy vydávají pravidelně krajské statistické ročenky a řadu dalších publikací s regionálními daty.

Jak je ČSÚ připraven na podzimní krajské a senátní volby?

Jako u každých voleb se i na zpracování volebních výsledků statistický úřad připravuje s několikaměsíčním předstihem. Probíhají zátěžové testy, plošné testy systému zpracování, připravujeme činnost přebíracích míst a zajišťujeme školení komisí. Určité novinky a změny přináší epidemiologická situace a možnost hlasování pro občany v karanténě. V předstihu jsme pro pracovníky zapojené do zpracování zajistili ochranné pomůcky a přijali organizační opatření na místech, kde dochází k přebírání dílčích výsledků od okrskových volebních komisí. Stejně jako u všech jiných voleb i tentokrát zůstává naší hlavní prioritou kvalitní a bezchybné zpracování odevzdaných hlasů a také tentokrát apelujeme na okrskové volební komise, aby sčítání hlasů prováděly precizně a bez zbytečného spěchu.

Pohyb zboží přes hranice se v Evropě pomalu vrací do normálu

Dle údajů Eurostatu meziroční pokles hodnoty vývozu zboží ve většině zemí EU v červnu výrazně zmírnil.

KAROLÍNA ZÁBAJNÍKOVÁ
analytička ČSÚ

V úvodu je důležité poznamenat, že ukazatele Eurostatu zachycují fyzické toky zboží přes hranice jednotlivých členských států EU, přičemž se nemusí vždy jednat o uskutečněný zahraniční obchod, při kterém dojde i ke změně vlastnictví mezi rezidentem a nerezidentem. Zjednodušeně, údaje Eurostatu zahrnují i kvazi-tranzity, a metodicky tedy odpovídají „neочиštěným“ údajům, které ČSÚ publikuje pod pojmem pohyb zboží přes hranice. Uvedené údaje tedy odpovídají harmonizovaným údajům Eurostatu, ale mohou se lišit od jednotlivých národních statistik.

PROPAD OD BŘEZNA

Ekonomický propad, který přinesla opatření proti šíření koronaviru, velmi vážně zasáhl vývozce všude v Evropě. Přitom už ve druhé polovině loňského roku bylo patrné, že dynamika zahraničního obchodu zpomaluje, a v některých zemích dokonce hodnota vývozu klesala. Březen ale přinesl propad vývozu i dovozu v naprosté většině zemí EU. Kromě obvyklého ochlazení poptávky totiž mnohé podniky přistoupily k dočasnému omezení výroby nebo uzavření provozů. K nejhlubšímu propadu došlo v průběhu dubna a května, kdy v naprosté většině zemí meziročně klesla hodnota exportu o desítky procent.

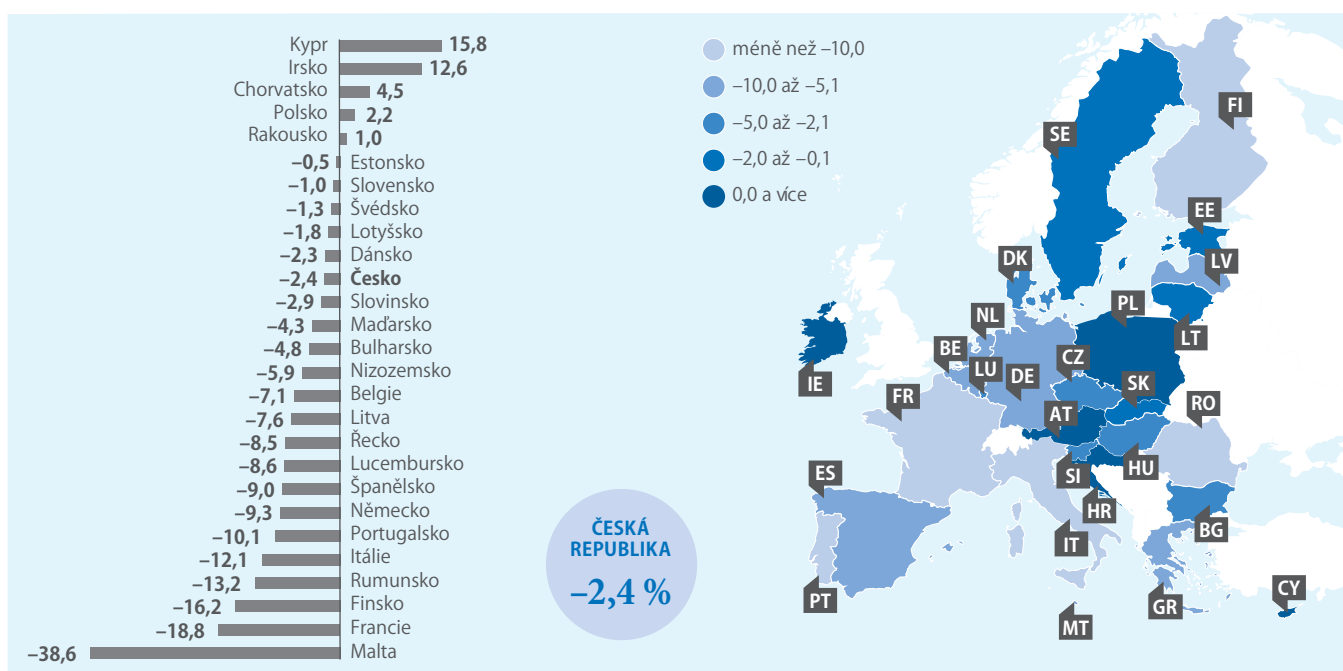
PRUDKÉ ZLEPŠENÍ V ČERVNU

V červnu již bylo patrné oživení v průmyslu, které se samozřejmě promítlo do výsledků zahraničního obchodu. V některých zemích hodnota vývozu zboží dokonce meziročně rostla. Nejvíce na Kypru (15,8 %), v Irsku (12,6 %) a v Chorvatsku (4,5 %). Mírně ale rostl vývoz i v Polsku (2,2 %) a Rakousku (1,0 %).

Ve většině zemí byla hodnota exportu zboží stále pod úrovní června 2019. Nejvíce se vývoz propadl na Maltě (-38,6 %), ve Francii (-18,8 %, v květnu to ale bylo -41,9 %) a ve Finsku (-16,2 %, v květnu -30,9 %). Česko patřilo také k zemím, kde po velmi vážném propadu nastalo zlepšení. Podle údajů Eurostatu u nás v červnu hodnota exportu meziročně klesla o 2,4 % (v dubnu to bylo -37,2 % a v květnu -29,1 %).

Pro další ekonomický vývoj bude přitom důležitá rovněž prosperita našich nejbližších sousedů. Jak bylo uvedeno výše, Polsko i Rakousko patřily k několika zemím, kde vývoz mírně rostl. Pro nás klíčová německá ekonomika vykázala pokles exportu o 9,3 % (sedmý nejvyšší v EU). Na Slovensku, kde dubnový a květnový pokles patřil k nejvážnějším, se v červnu hodnota vývozu snížila o 1,0 %.

MEZIROČNÍ RŮST HODNOTY VÝVOZU ZBOŽÍ V ZEMÍCH EU (červen, %)

Zdroj: Eurostat

Bezprecedentní propad HDP

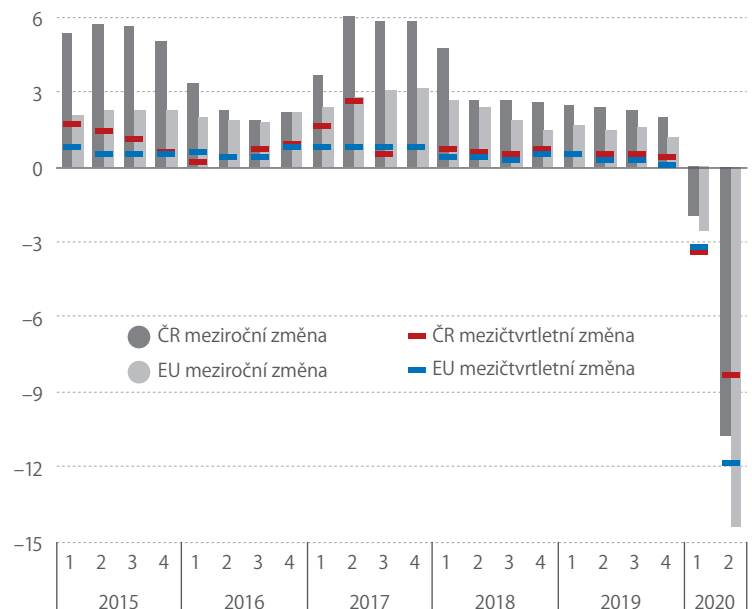
Předběžný odhad vývoje HDP za 2. čtvrtletí byl k dispozici dříve, výsledky však nejsou příznivé.

Na konci července ČSÚ poprvé zveřejnil odhad růstu hrubého domácího produktu za předchozí čtvrtletí již 30 dní po ukončení referenčního období, a nikoli 45 dní, jak tomu bylo dříve. Rychlejší uveřejnění pravděpodobně potěšilo analytiky, první výsledky však příznivé nebyly.

Druhý kvartál letošního roku byl plně zasažen opatřeními proti šíření koronaviru, což se projevilo na ekonomických výsledcích v Česku i ve světě. Podle údajů ČSÚ byl HDP ve 2. čtvrtletí mezičtvrtletně nižší o 8,4 %. Meziroční propad dosáhl 10,7 %. Hlavní příčinou poklesu byl nepříznivý vývoj zahraniční poptávky. Snížila se ale také domácí spotřeba a investice.

Propad české ekonomiky přitom nebyl tak hluboký jako ve zbytku EU. Podle údajů Eurostatu se HDP v Evropské unii mezičtvrtletně snížil o 12,1 % a meziročně o 15,0 %. Dostupná data ukázala, že k nehlubšímu mezičtvrtletnímu propadu došlo ve Španělsku (-18,5 %, meziročně zde poklesl HDP o více než pětinu). Silnější poklesy než v ČR ale zaznamenali i naši sousedé a nejbližší ekonomičtí partneři – Německo (-10,1 % mezičtvrtletně) a Rakousko (-10,7 % mezičtvrtletně).

REÁLNÝ RŮST HDP V ČR A EU (očistěno o sezónní a kalendářní vlivy, %)

Zdroj: ČSÚ

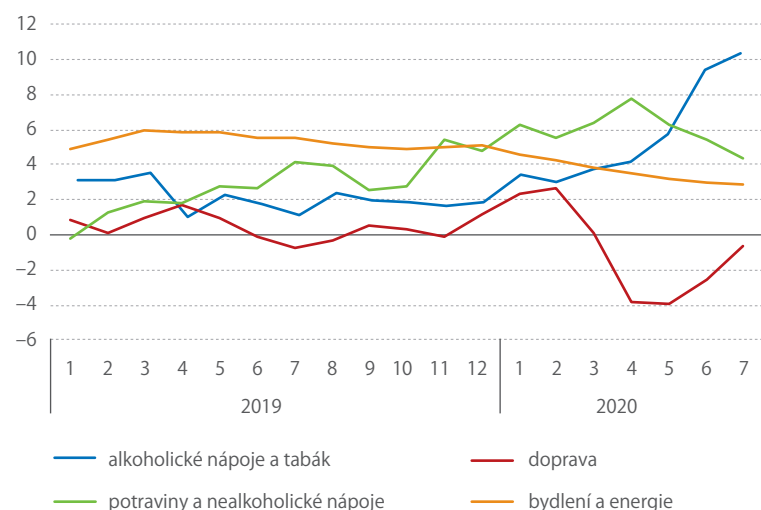
Silný růst spotřebitelských cen pokračuje

Meziroční přírůstek spotřebitelských cen v červenci dosáhl 3,4 %. Dynamika tedy oproti květnu i červnu mírně zrychlila.

Česko tak setrvává výrazně nad průměrem EU, kde v červnu meziroční přírůstek cen dosáhl 0,8 %. Výrazné zpomalení, které v posledních několika měsících bylo možné pozorovat ve většině zemí EU, souviselo s propadem cen ropy. I v Česku v květnu z tohoto důvodu byl přírůstek spotřebitelských cen pod 3 % (tehdy se ceny dopravy propadly o 3,9 %). V červenci ale meziroční pokles cen dopravy zmírnil na 0,6 %.

Zrychloval růst cen alkoholických nápojů a tabáku (v červenci 10,5 %). Zvýšená meziroční dynamika je u této skupiny patrná už od počátku roku. Tehdy se ale projevil efekt předzásobení. Zatímco u alkoholických nápojů růst zrychlil už v lednu, ceny tabáku prudce zrychlily svůj nárůst až v květnu. Celkový meziroční růst spotřebitelských cen tak získal nový impuls, který překonal i vliv zpomalení dynamiky ve dvou důležitých skupinách – u potravin a nealkoholických nápojů a u bydlení a energií.

MEZIROČNÍ RŮST CEN VYBRANÝCH DRUHŮ ZBOŽÍ (%)

Zdroj: ČSÚ

Razantní pokles kriminality i nehodovosti neměl dlouhého trvání

Během vyhlášeného nouzového stavu došlo k citelnému poklesu intenzity dopravy, počtu nehod i registrované kriminality. V červnu již ale situace rychle směřovala k normálu.

**JIŘÍ
KAMENICKÝ**
analytik ČSÚ

Omezení související s vládními opatřeními ke zpomalení šíření nemoci covid-19 citelně dopadla hlavně ve 2. čtvrtletí na řadu odvětví. Proměnila i tradiční formy práce. Především během období tzv. nouzového stavu zásadně ovlivnila prostorové chování obyvatel i celkovou úroveň mobility. To se odrazilo mj. rovněž v nižší incidenci některých sociálně patologických jevů – zejména registrované kriminality a dopravní nehodovosti.

RYCHLÝ POKLES VÝKONŮ V OSOBNÍ DOPRAVĚ

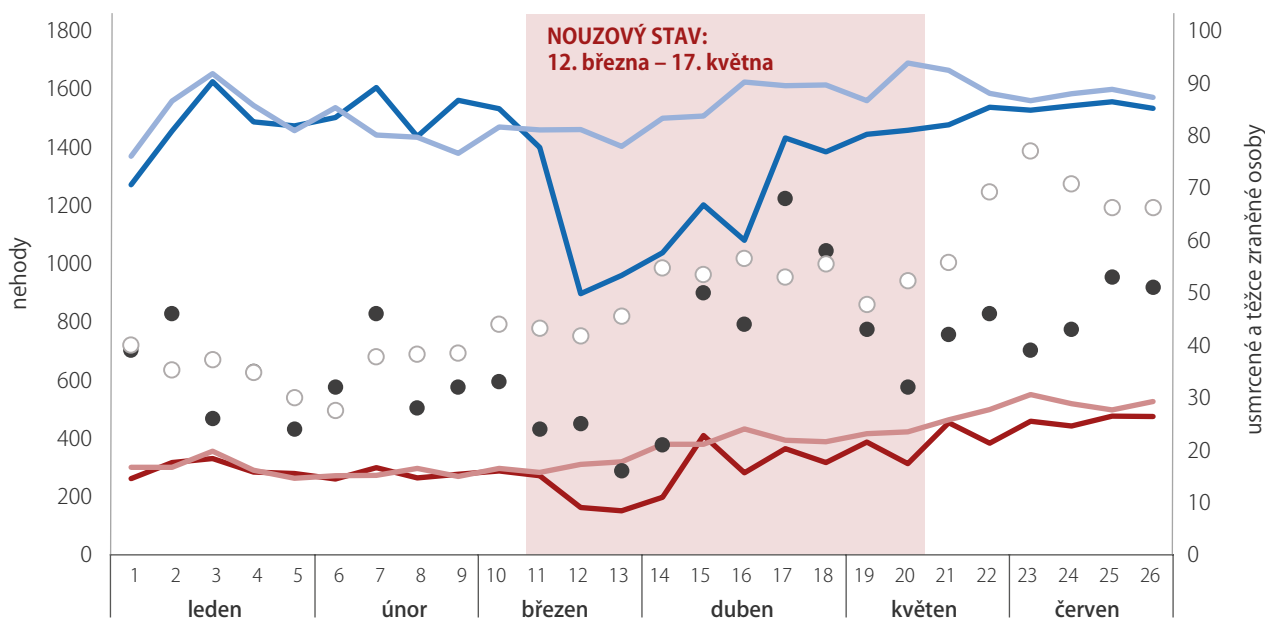
Předpokladem pro tento vývoj bylo citelné snížení mobility obyvatelstva, resp. pokles intenzity osobní i nákladní dopravy. Vyhlášení nouzového stavu s účinností od 12. března 2020, brzy následované faktickým uzavřením hranic, se rychle podepsalo na výkonech v dopravě. Dle dosud nejaktuálnějších údajů Ministerstva dopravy (MD) se v 1. čtvrtletí počet přepravených cestujících veřejnou autobusovou dopravou meziročně snížil o 19 %, v železniční dopravě o 17 % a odbavených cestujících na letištích

v ČR ubylo 22 %. Naopak v některých segmentech nákladní dopravy (silniční, letecká) přepravní výkony ještě rostly. Pokles poptávky v osobní dopravě souvisel s uzavřením škol i většiny provozoven ve službách, omezením pohybu obyvatel i častějším využíváním práce na dálku. V nákladní dopravě se projevila jistá setrvačnost, neboť k uzavření některých významných průmyslových podniků došlo na sklonku března. Mimo to dočasně vzrostla potřeba distribuce např. zdravotnického materiálu.

Březnový zlom ve vývoji dopravy plasticky zachycují letošní údaje o výši vybraného, resp. předepsaného mýtného pro vozidla nad 3,5 tuny na dotčených komunikacích v ČR (1 307 km dálnic a 1 102 km silnic 1. třídy). Dle údajů MD a provozovatele mýtného systému klesl výběr ve 4. březnovém týdnu oproti 2. týdnu tohoto měsíce o 26 %, v úhrnu za celý měsíc ale stále mírně meziročně rostl. V dubnu meziroční pokles vrcholil (–19 %) a v květnu se zmírnil na –13 % (při postupném ožívování nákladní dopravy a pokračujícím hlubokém útlumu u autobusů). V červnu

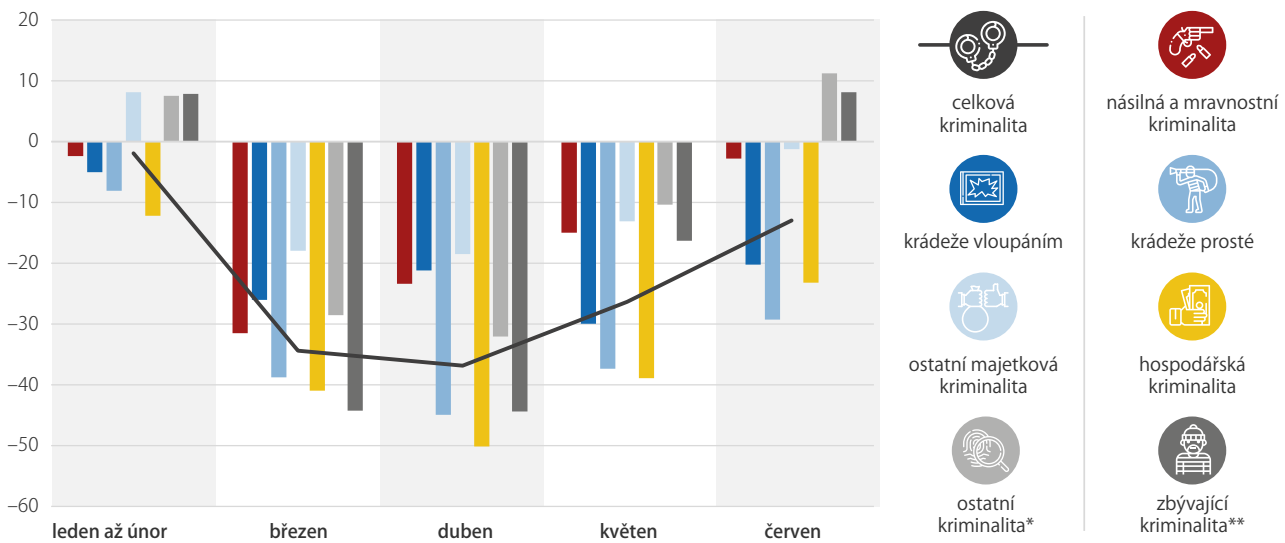
POČET VŠECH DOPRAVNÍCH NEHOD, OSOBNÍCH NEHOD, USMRČENÝCH A TĚŽCE ZRANĚNÝCH V ČR V JEDNOTLIVÝCH TÝDNECH 1. POLOLETÍ

- nehody s následky na zdraví (2020)
- nehody jen s materiální škodou (2020)
- usmrčené a těžce zraněné osoby (2020)
- nehody s následky na zdraví (2016–19)
- nehody jen s materiální škodou (2016–19)
- usmrčené a těžce zraněné osoby (2016–19)

Zdroj: Policejní prezidium ČR

HLAVNÍ DRUHY REGISTROVANÉ KRIMINALITY V ČR VE VYBRANÝCH OBDOBÍCH ROKU 2020 (%, rozdíl proti ročnímu průměru ze stejného období let 2015–2019)

* Zejména maření výkonu úředního rozhodnutí, dále např. sprejství či drogová kriminalita

** Zejména zanedbání povinné výživy, nedbalostní dopravní nehody a ohrožení pod vlivem návykové látky

Zdroj: Policejní prezidium ČR

a červenci již výběr rostl o 6 až 7 % v souvislosti s pokračováním rozvoje tranzitní dopravy. Výběr u nákladních dopravců z ČR se vrátil na úroveň z doby před propuknutím krize. Pro srovnání lze uvést, že v období od ledna do února rostl celkový výběr mýta o 8 %, což zhruba odpovídá navýšení vlivem rozšíření sítě zpoplatněných úseků (od ledna 2020 jich přibýlo o 868 km u silnic 1. třídy a 35 km u dálnic).

REKORDNĚ NÍZKÝ POČET TĚŽCE ZRANĚNÝCH

Za 1. pololetí 2020 šetřila Policie ČR 45,3 tis. dopravních nehod na pozemních komunikacích. Meziročně jich o 13 % ubylo, čímž se zastavil mírný růst trvající předešlých pět let. Přestože počet osobních nehod, tj. těch, při nichž došlo k následkům na zdraví či k usmrcení lidí, klesl letos mírněji (o 10 %), bylo jich nejméně v historii samostatné ČR (8,5 tis.). To např. odpovídá dvěma třetinám úrovně z hlediska nehod nejhoršího období na konci 90. let. Přispěl k tomu hlavně příznivý vývoj u méně závažných nehod. K poklesu došlo i u těžce zraněných (na 809). Přestože jejich četnost bývá zpravidla v dalších měsících roku ještě mírně revidována (směrem nahoru), je zřejmé, že údaj z letošního pololetí dosahuje minima ve sledované řadě od roku 1960 (např. proti pololetní hodnotě z roku 2003 je nižší o více než dvě třetiny). O život do 24 hodin po nehodě přišlo letos 225 lidí, což byla jedna z nejnižších pololetních hodnot v dlouhodobé řadě. Na druhé straně počet obětí nehod v posledním pětiletí jen stagnoval. Taktéž jejich skladba z hlediska druhu účastníka dopravy nedoznala v tomto období citelnějších změn (mírně vybočilo jen 1. loňské pololetí s vyšším počtem úmrtí v osobních vozech kompenzovaným menším počtem obětí u chodců).

0 13 %
méně dopravních
nehod proti loňsku
bylo zaznamenáno
letos v prvním
pololetí.

NEHODOVOST NA MINIMU VE 12. AŽ 14. TÝDNU

Je zřejmé, že nehodovost byla letos v 1. pololetí zásadně ovlivněna slabší intenzitou dopravy. V období od 11. do 20. týdne, jež pokrývá dobu trvání vyhlášeného nouzového stavu, meziročně ubyla čtvrtina všech nehod, pětina osobních nehod a šestina usmrcených osob. Ve zbylé části pololetí činil pokles nehod jen 5 až 6 % a jejich obětí dokonce mírně přibýlo (+4 %). Nejméně práce měli dopravní policisté ve 12. až 14. týdnu. Mírné zvýšení nehodovosti v 15. týdnu souviselo s velikonočními svátky. Z údajů provozovatele mýtného systému plyne, že pokles intenzity dopravy těžkých vozidel kulminoval právě v 15. týdnu, kdy byl proti období těsně před zavedením nouzového stavu nižší o téměř 40 % (u nákladních vozů), resp. téměř o 80 % (u autobusů). Ve druhé půlce dubna začaly obnovovat provoz významné průmyslové podniky a s tím rostla i poptávka po nákladní dopravě. Od přelomu dubna a května se k normálu navracely i provozovny ve službách.

V květnu tak činil meziroční pokles nehod 14 %, v červnu pak jen 8 % a červenec byl již s loňskem téměř srovnatelný, což lze ale s ohledem na patrně vyšší výkony individuální osobní dopravy (vlivem častějšího využívání dovolených v tuzemsku) hodnotit spíše pozitivně.

RYCHLEJI KLESAL POČET TYPICKY „MĚSTSKÝCH“ NEHOD

Kromě celkového počtu se ale v 1. pololetí měnila i skladba nehod. Více se snížila nehodovost v obcích (-14 % meziročně) než mimo ně (-10 %). Hlubší pokles nastal u kolizí s účastí chodce (-25 %) či s vozidly MHD. Chodci zavinili o třetinu nehod méně,

u nemotorových vozidel počty stagnovaly a u malých motocyklů dokonce mírně vzrostly. Z pohledu druhu komunikace klesla nejvíce nehodovost na dálnicích (-23 %) a také v největších městech, naopak na silnicích 2. třídy (-9 %) a 3. třídy (-4 %) byl útlum menší. Celkem ubylo nehod ve všech krajích, především v Praze a Karlovarském kraji (shodně o 21 %) a ve středních Čechách (-16 %). V celé ČR citelně ubylo nehod zaviněných vozidly registrovanými v zahraničí (za pololetí -40 %, v červenci -28 %) a snížil se také počet nehod soukromých vozidel nevyužívaných k výdělečné činnosti (-10 %) a zejména využívaných k výdělečné činnosti (-21 %).

REGISTROVANÉ KRIMINALITY OD KONCE RECESE UBÝVÁ

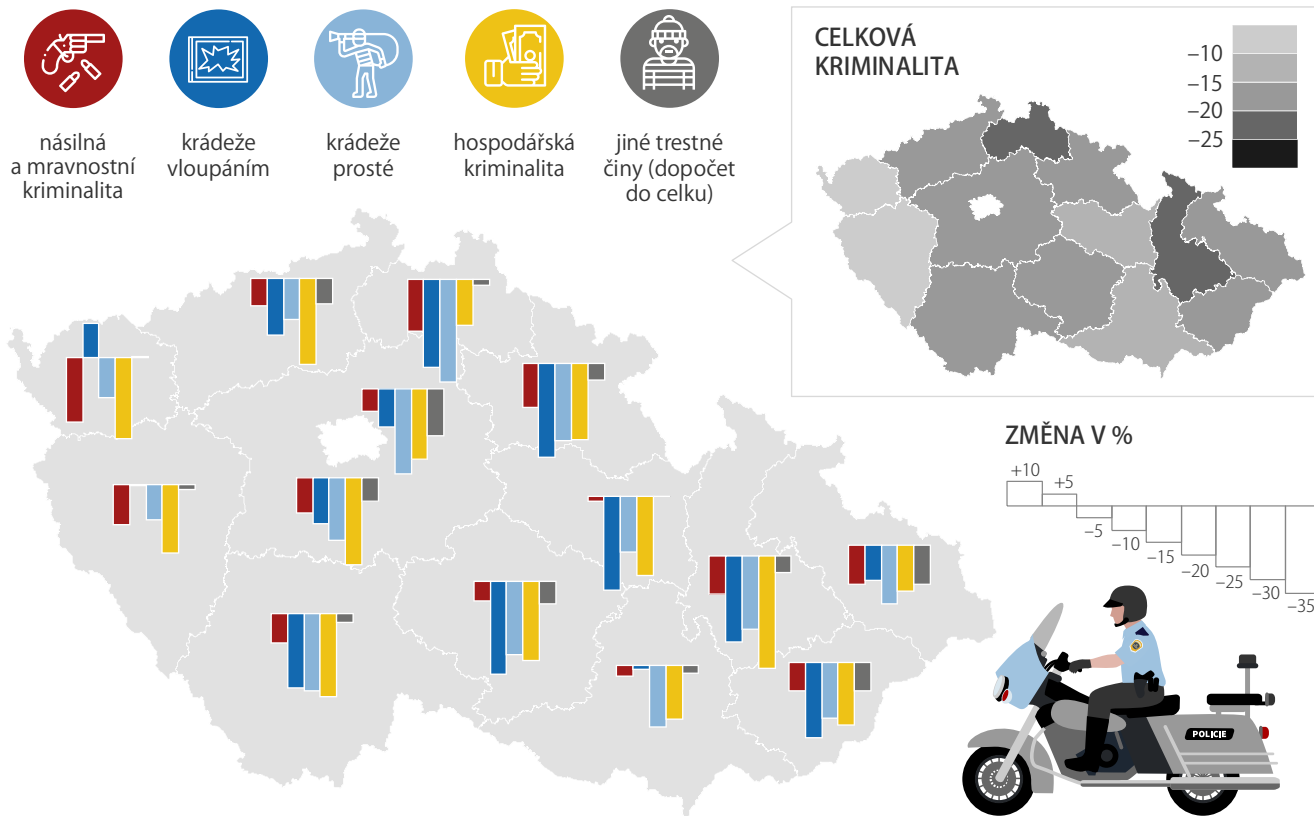
Za 1. pololetí 2020 registrovala Policie ČR 89,3 tis. trestných činů. Trend poklesu zjištěné kriminality patrný v Česku od konce poslední hospodářské recese tak pokračoval. Počet deliktů klesl ve srovnání se stejným obdobím roku 2013 bezmála o polovinu. I zde se výrazně projevil hlubší pokles kriminality během nouzového stavu (NS), kdy za některé skutky hrozily pachatelům vyšší než běžně udělované tresty. Zejména během prvních týdnů NS sehrálo roli i citelné omezení pohybu rezidentů, uzavření restaurací a většiny obchodů i samotných strach z nákazy. Dále působil dramatický úbytek turistů ze zahraničí. To vedlo

k nižší koncentraci lidí v centrech měst i v prostředcích veřejné dopravy, ale také k častější obsazenosti bytů či objektů druhého bydlení. Na druhé straně delší pobyt lidí v obydlích i zvýšený stres z dopadů protipandemických restrikcí mohl být podhoubím pro růst jiných forem kriminality (domácí násilí), které se ale nemusely v tvrdých datech projevit.

NEJVĚTŠÍ POKLES U HOSPODÁŘSKÝCH DELIKTŮ A PROSTÝCH KRÁDEŽÍ

Zatímco v prvních dvou měsících roku kriminalita mírně rostla (+5 %), v březnu a dubnu činily meziroční propady cca 30 % a v květnu 20 %. Červen přinesl návrat k normálu (-3 %). V celém 1. pololetí ubylo osmína trestných činů, a to díky příznivému vývoji ve všech kategoriích. Nejvíce se snížila hospodářská kriminalita (-19 %) a také prosté (hlavně kapesní) krádeže (-16 %). Uzavření hranic mohlo mít dopad i na snížení drogové kriminality (-15 %). Více bylo jen krádeží vloupáním (+4 %), kde se ale projevil vliv velmi nízké loňské základny (proti průměru z let 2015 až 2019 dosahoval letošní pokles 18 %). Např. vloupání do bytů a rodinných domků ubylo meziročně o desetinu, do víkendových chat o šestinu. Celková kriminalita klesla ve všech krajích, proti pětiletému průměru nejvíce v Praze (-26 %) a na Olomoucku (-23 %), nejméně v Karlovarském a Plzeňském kraji (shodně -9 %).

ZMĚNA POČTU REGISTROVANÝCH TRESTNÝCH ČINŮ V KRAJÍCH ČR (% , 1. pololetí 2020 / roční průměr za 1. pololetí let 2015–2019)

Zdroj: Policejní prezidium ČR

TÉMA

22

20 let
od vzniku
krajů

24

Kam míří
lidé, kteří
se stěhují?

28

Kde přibývá
důchodců
nejvýrazněji?

30

Jak se změnila
zemědělská
krajina

KRAJE ČESKÉ REPUBLIKY

Dvacet let od vzniku krajů

Od začátku příštího roku dojde ke sjednocení územní struktury České republiky a zmizí také dvojí vymezení krajů. Veřejná správa tak bude zase o něco přehlednější.

JAN HONNER

odbor informačních služeb ČSÚ

JIŘÍ HALÁSEK

odbor informačních služeb ČSÚ

Kraje v současné podobě definuje ústavní zákon č. 347/1997 Sb. Na jeho základě bylo s účinností od 1. ledna 2000 vytvořeno 14 vyšších územních samosprávných celků, které z pohledu mezinárodní klasifikace statistických územních jednotek Evropské unie zároveň představují úroveň NUTS 3.

ÚPRAVY NÁZVŮ A HRANIC

K uvedenému datu vzniklo 13 nových krajů, čtrnáctou jednotku tvoří území hlavního města Prahy. Od sídelních měst krajských úřadů se tehdy odvodily názvy nových krajů (s výjimkou Středočeského kraje). Postavení samosprávných krajů, úkoly a podmínky jejich činnosti, samosprávné orgány apod. byly pak stanoveny zákonem č. 129/2000 Sb., o krajích, (krajské zřízení) ze dne 12. dubna 2000, který nabyl účinnosti dnem zvolení nových zastupitelstev krajů, tedy 12. listopadem 2000.

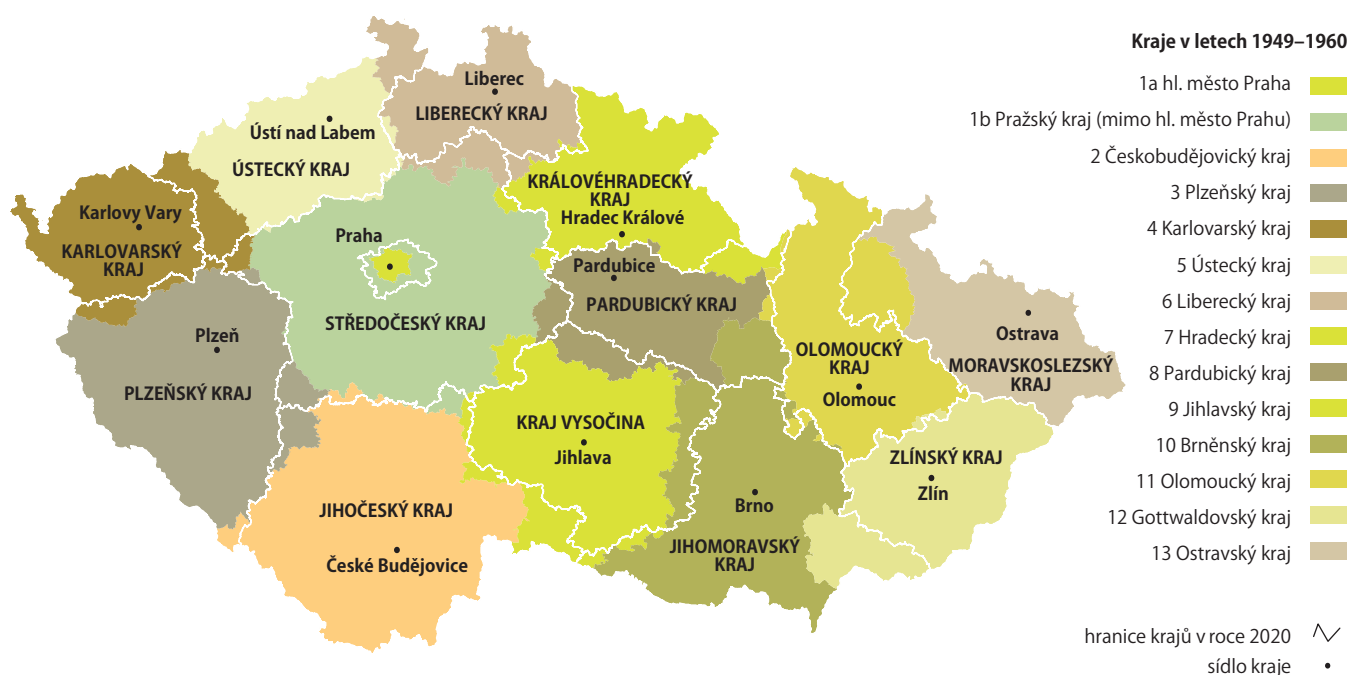
V roce 2001 došlo k přejmenování čtyř krajů. Brněnský kraj se od té doby (staro)nově nazývá Jihomoravským krajem, Budějovický kraj byl nahrazen Jihočeským krajem a Ostravský kraj se stal Moravskoslezským. Původně Jihlavský kraj se přejmenoval na Vysočinu a v roce 2011 pak na Kraj Vysočina.

Území krajů během celého období zůstávalo poměrně stabilní, kromě několika menších úprav. Na žádost obcí došlo v roce 2005 k přesunu 25 obcí (s cca 7,0 tis. obyvateli) z Kraje Vysočina do Jihomoravského kraje a tří obcí (s cca 4,3 tis. obyvateli) z Moravskoslezského kraje do Olomouckého kraje. Další úpravy hranic krajů začátkem roku 2016 souvisely se zrušením vojenského újezdu Brdy a se zmenšením území dalších čtyř vojenských újezdů (Boletice, Hradiště, Březina a Libavá). Změny hranic nastaly mezi Středočeským a Plzeňským krajem, Karlovarským a Ústeckým krajem, Jihomoravským a Olomouckým krajem a mezi Olomouckým a Moravskoslezským krajem. Jednalo se však pouze o přesuny menších území, na nichž bydlelo maximálně 20 obyvatel.

JAK TO BYLO S KRAJI KDYSI

Území Čech, Moravy a Slezska bylo členěno do krajů již v polovině 19. století, tehdejší kraje měly podobnou strukturu jako dnes. Po jejich zrušení v letech 1867–1868 se staly základem administrativního členění země okresy, a to až do roku 1948. V roce 1949 byly zrušeny historické země a poprvé od roku 1868

POROVNÁNÍ ÚZEMÍ SOUČASNÝCH KRAJŮ S KRAJI PLATNÝMI V LETECH 1949–1960

Zdroj: ČSÚ

obnoveno krajské zřízení. Vzniklo tak 13 krajů, přičemž hlavní město Praha tvořilo samostatnou územní jednotku.

Při územní reformě v roce 1960 došlo opět ke změně, kdy kraje (i okresy) byly nahrazeny sedmi novými kraji a jednou samostatnou územní jednotkou na území hlavního města Prahy. Takto definované kraje právně existovaly až do současné doby.

ZMĚNY ÚZEMNÍ STRUKTURY OD 1. 1. 2021

Na základě nutnosti vyřešení některých problémů v územně správní struktuře České republiky byl koncem ledna letošního roku přijat zákon č. 50/2020 Sb., o územně správním členění státu a o změně souvisejících zákonů, (zákon o územně správním členění státu) s účinností od 1. ledna 2021. Tento nový zákon přináší hned několik změn. Především ukotvuje základní jednotky územního uspořádání státu. Území České republiky se člení na správní obvody krajů, tyto jsou definovány výčtem správních obvodů obcí s rozšířenou působností (s výjimkou hlavního města Prahy). Správní obvod obce s rozšířenou působností (SO ORP) je pak vymezen úplným výčtem obcí a vojenských újezdů, které do tohoto území náležejí. Okresy (jako evidenční a statistické jednotky) jsou vymezeny správními obvody obcí s rozšířenou působností, které do příslušného okresu náležejí. V hlavním městě Praze jsou na úrovni okresů vymezeny obvody (10 obvodů), a to výčtem správních obvodů městských částí.

Zákon rovněž řeší neskladebnost v územně správním členění státu. Konkrétně se jednalo o 33 obcí, jejichž vlivem zasahují území SO ORP do více okresů. Nově tak došlo k začlenění těchto obcí

tak, aby byla zajištěna plná územní skladebnost obcí do SO ORP, okresů i krajů, a tím byl jednak výkon veřejné správy přehlednější pro občany, jednak došlo ke zjednodušení práce s daty za tato území.

V neposlední řadě byla tímto zákonem zrušena řada právních norem vztahujících se k územně správnímu uspořádání státu. Mimo jiné se ruší i zákon č. 36/1960, čímž zmizí dvojí vymezení krajů, kdy „staré“ kraje z roku 1960 jsou dosud součástí právního řádu paralelně s „novými“ kraji podle ústavního zákona z roku 1997.

KRAJE ČESKÉ REPUBLIKY

	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel na 1 km ²
Hlavní město Praha	496	2 669
Středočeský kraj	10 928	127
Jihočeský kraj	10 058	64
Plzeňský kraj	7 649	77
Karlovarský kraj	3 310	89
Ústecký kraj	5 339	154
Liberecký kraj	3 163	140
Královéhradecký kraj	4 759	116
Pardubický kraj	4 519	116
Kraj Vysočina	6 795	75
Jihomoravský kraj	7 188	166
Olomoucký kraj	5 272	120
Zlínský kraj	3 963	147
Moravskoslezský kraj	5 431	221

KRAJE A SPRÁVNÍ OBVODY OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ K 1. 1. 2020

Zdroj: ČSÚ

Kam míří lidé, kteří se stěhují?

Česká republika je v novém tisíciletí pro zahraniční migranty lákavá. Do země v srdci Evropy se jich v letech 2000 až 2019 přistěhovalo o 520,1 tisíce více, než kolik se jich vystěhovalo.

**JIŘÍ
FRELIČH**

Krajská správa ČSÚ
v Olomouci

Nejvíce cizinců našlo nový domov nebo zaměstnání v Česku po vstupu země do Evropské unie. Dosud nepřekonaným maximem je v tomto ohledu rok 2007, ve kterém počet přistěhovalých prolomil magickou stotisícovou hranici. Suverénně nejvíce z celkového počtu imigrantů přilákala Praha (35,5 %). S velkým odstupem následovaly kraje Středočeský (13,3 %) a Jihomoravský (9,8 %). Vedle hlavního města a jeho zázemí cílí zahraniční migranti na další větší města v zemi. Nejméně přistěhovalých ze zahraničí směřuje na venkov nebo do hůře dostupných periferií. Z mezikrajského pohledu se nejméně migrantů z ciziny přistěhovalo do krajů Zlínského (2,1 %), Kraje Vysočina (2,4 %) a Olomouckého (2,4 %).

VÍC LIDÍ PŘICHÁZÍ NEŽ ODCHÁZÍ

Opačným směrem, tj. z České republiky do ciziny, se v letech 2000 až 2019 úředně vystěhovalo 406,2 tisíce osob. Nejvíce z nich zamířilo za hranice našeho státu z Prahy (34,8 %), kraje Středočeského (11,7 %) a Jihomoravského (11,2 %). Převaha přistěhovalých nad vystěhovalými charakterizovala zahraniční migraci všech krajů v roce 2000, v letech 2005 až 2008 a od roku 2011 dodnes s jedinou výjimkou v roce 2013.

V tomto roce bylo republikové saldo zahraniční migrace atypicky záporné, což bylo poprvé a naposledy od roku 2002. Celkově kladné migrační saldo zvýšilo za posledních 20 let počet obyvatel v Česku o 520,1 tisíce osob. To je téměř tolik, kolik obyvatel žije v celém Pardubickém kraji nebo v šesti krajských městech Olomouci, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Ústí nad Labem, Pardubicích a Karlových Varech. Polovina migračního přírůstku celé ČR připadá na Prahu a ji obklopující Středočeský kraj.

Zahraněční migrace vede k rostoucímu zastoupení cizinců na našem území. Mezi roky 2000 a 2019 se podíl registrovaných cizinců v ČR zvýšil z 2,0 % na 5,5 %. V hlavním městě bylo v roce 2019 zastoupení cizinců téměř třikrát vyšší než hodnota národního průměru. Nejnižší podíl cizinců charakterizoval populaci Zlínského kraje.

VNITROSTÁTNÍ MIGRACE

Lidé migrují nejen mezi státy, ale hojně také v rámci jednotlivých zemí. V České republice každoročně změní obec svého trvalého bydliště zhruba 200 až 250 tisíc osob. Podíl mezikrajské migrace na celkovém objemu vnitřního stěhování se pohybuje okolo 35 %.

MIGRACE OBYVATEL MEZI KRAJI V LETECH 2000 AŽ 2019 – PŘISTĚHOVÁNÍ

**NEJVÍCE
PŘISTĚHOVALÝCH
Z KRAJŮ:**

	1. MÍSTO		2. MÍSTO		3. MÍSTO	
Hl. m. Praha	Středočeský	131 114	Ústecký	38 034	Jihomoravský	27 001
Středočeský	Hl. m. Praha	268 922	Ústecký	28 454	Liberecký	15 749
Jihočeský	Hl. m. Praha	18 451	Středočeský	13 094	Kraj Vysočina	8 585
Plzeňský	Hl. m. Praha	13 678	Karlovarský	13 384	Středočeský	12 512
Karlovarský	Plzeňský	7 576	Ústecký	7 199	Hl. m. Praha	5 751
Ústecký	Středočeský	24 738	Hl. m. Praha	24 592	Liberecký	13 968
Liberecký	Ústecký	15 465	Středočeský	14 078	Hl. m. Praha	12 401
Královéhradecký	Pardubický	15 922	Hl. m. Praha	12 023	Středočeský	11 851
Pardubický	Královéhradecký	18 842	Středočeský	8 810	Hl. m. Praha	8 395
Kraj Vysočina	Jihomoravský	16 573	Hl. m. Praha	8 521	Jihočeský	7 309
Jihomoravský	Kraj Vysočina	19 429	Moravskoslezský	18 019	Zlínský	17 166
Olomoucký	Moravskoslezský	19 647	Jihomoravský	12 416	Zlínský	10 819
Zlínský	Jihomoravský	14 535	Moravskoslezský	12 380	Olomoucký	11 135
Moravskoslezský	Olomoucký	15 008	Jihomoravský	9 259	Zlínský	9 067

Zdroj: ČSÚ

Migrace mezi kraji nemusí nutně znamenat stěhování na delší vzdálenost. Dlouhodobě nejsilnější migrační proud je z Prahy do sousedního kraje Středočeského. Zatímco tímto směrem se v letech 2000 až 2019 přestěhovalo 268,9 tisíce osob, opačným směrem jen necelá polovina (131,1 tisíce). Další hlavní proudy byly o řád nižší s tím, že z deseti nejsilnějších mezikrajských migračních proudů byla v pěti případech cílem Praha, ve dvou případech kraj Středočeský, ve dvou případech kraj Ústecký a ve zbývajícím případě kraj Olomoucký. Třetím a čtvrtým nejsilnějším migračním proudem bylo v letech 2000 až 2019 stěhování z Ústeckého kraje do Prahy (38,0 tisíce) a do kraje Středočeského (28,5 tisíce). Na pátém místě byla migrace z Jihomoravského kraje do Prahy (27,0 tisíce) a pětadvacetitisícovou hranici překonalo také stěhování obyvatel z kraje Moravskoslezského do Prahy (26,7 tisíce).

Nejméně obyvatel migrovalo ve sledovaném období vzájemně mezi Zlínským a Karlovarským krajem, které dělí přes 350 km. Z celkového počtu 182 proudů nebyla hranice jednoho tisíce migrujících osob překonána v období 2000 až 2019 ve 13 případech. S jedinou výjimkou šlo vždy o migraci, při které byly místy přistěhování či vystěhování kraje Zlínský nebo Karlovarský. V úhrnu let 2000 až 2019 vykázala kladné saldo vnitřním stěhování pouze trojice krajů: Středočeský (o 177,0 tisíce), Plzeňský (o 12,1 tisíce) a Jihočeský (o 2,5 tisíce). Zbývajících jedenáct krajů vnitřní migrací obyvatelstvo ztrácelo. O nejvíce obyvatel přišly kraje Moravskoslezský (o 55,6 tisíce), hl. m. Praha (o 28,8 tisíce), Karlovarský (o 24,1 tisíce) a Ústecký (o 22,3 tisíce).

Migrace provází vývoj lidstva od samého počátku. Z jižní části afrického kontinentu, kde se předpokládá evoluční vznik dnešního člověka *Homo sapiens*, směřoval první významný migrační proud podél řeky Nilu na sever. Následně člověk opustil Afriku a vydal se na území dnešní Asie. V pozdější etapě byla osídlena Evropa a další kontinenty. V době před naším letopočtem patří mezi důležité migrační milníky vznik prvních států a Velká řecká kolonizace. V našem letopočtu zaznamenáváme významnou historickou migraci – tzv. stěhování národů, které položilo základy mnoha dodnes existujících zemí. Následovala arabská expanze, objevení a kolonizace Ameriky. Lidé se stěhovali z nejrůznějších důvodů. Někteří ze strachu či z donucení, jiní za obživou nebo lepšími podmínkami. Na přelomu starověku a středověku sehrál důležitou roli prudký nárůst evropské populace, změny klimatu a nové způsoby života. Lidé migrovali také z válečných nebo náboženských důvodů, kvůli chudobě, hladu nebo v souvislosti s objevem nových území. Dnes hraje klíčovou roli ekonomická a pracovní migrace, která je spojená s rostoucím rozdílem mezi bohatými a chudými zeměmi.

MIGRACE OBYVATEL MEZI KRAJI V LETECH 2000 AŽ 2019 – VYSTĚHOVÁNÍ

**NEJVÍCE
VYSTĚHOVALÝCH
DO KRAJŮ:**

	1. MÍSTO		2. MÍSTO		3. MÍSTO	
Hl. m. Praha	Středočeský	268 922	Ústecký	24 592	Jihočeský	18 451
Středočeský	Hl. m. Praha	131 114	Ústecký	24 738	Liberecký	14 078
Jihočeský	Hl. m. Praha	22 607	Středočeský	14 036	Plzeňský	7 593
Plzeňský	Hl. m. Praha	16 704	Středočeský	11 494	Karlovarský	7 576
Karlovarský	Hl. m. Praha	15 471	Plzeňský	13 384	Ústecký	9 044
Ústecký	Hl. m. Praha	38 034	Středočeský	28 454	Liberecký	15 465
Liberecký	Hl. m. Praha	17 406	Středočeský	15 749	Ústecký	13 968
Královéhradecký	Hl. m. Praha	19 159	Pardubický	18 842	Středočeský	14 827
Pardubický	Královéhradecký	15 922	Hl. m. Praha	14 124	Středočeský	11 219
Kraj Vysočina	Jihomoravský	19 429	Hl. m. Praha	14 897	Středočeský	10 226
Jihomoravský	Hl. m. Praha	27 001	Kraj Vysočina	16 573	Zlínský	14 535
Olomoucký	Jihomoravský	15 715	Moravskoslezský	15 008	Hl. m. Praha	14 214
Zlínský	Jihomoravský	17 166	Hl. m. Praha	11 554	Olomoucký	10 819
Moravskoslezský	Hl. m. Praha	26 672	Olomoucký	19 647	Jihomoravský	18 019

Zdroj: ČSÚ

Ubývalo nezaměstnaných, přibývalo volných míst

Situace na trhu práce se v různých krajích nevyvíjí rovnoměrně. Některé kraje jsou úspěšnější než jiné.

**LADA
LEBDUŠKOVÁ**
KS pro hlavní
město Praha

Trh práce v Česku byl v letech 2015–2019 celkově v dobré kondici. Stručně by se dal charakterizovat vysokou zaměstnaností a nízkou nezaměstnaností. Míra zaměstnanosti (obyvatel ve věku 15 a více let), která představuje podíl zaměstnaných na populaci v dané věkové skupině, v České republice v posledních několika letech rostla. V letech 2016 a 2017 bylo tempo jejího růstu nejrychlejší od roku 2011, v roce 2019 však začalo zpomalovat. Ve stejném roce byla míra zaměstnanosti nejvyšší v hl. m. Praze, Středočeském a Plzeňském kraji. Tato trojice krajů se na předních příčkách ale drží dlouhodobě. Naopak nejnižších hodnot dosahovala míra zaměstnanosti v Ústeckém kraji a v posledních třech letech také v Libereckém kraji.

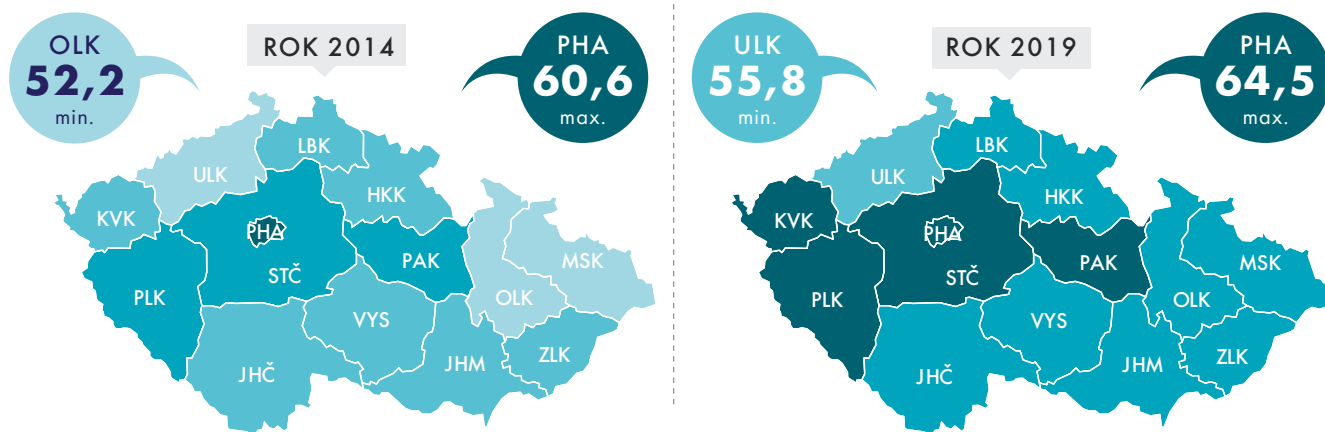
PRACOVNÍ SÍLA JE VZDĚLANĚJŠÍ

Struktura zaměstnaných podle vzdělání se v posledních letech proměnila. Porovnáme-li skupiny zaměstnaných a nezaměstnaných v národním hospodářství za posledních 10 let, zjistíme, že zejména podíl ekonomicky aktivních se středním vzděláním bez maturity se snižoval ve prospěch těch s vysokoškolským vzděláním.

Na republikové úrovni klesl mezi lety 2009 a 2019 podíl ekonomicky aktivních se středním vzděláním bez maturity o 6 procentních bodů (p. b.) a naopak vysokoškolsky vzdělaná pracovní síla posílila o 7,9 p. b. Nejvyšší podíl ekonomicky aktivních s vysokoškolským vzděláním byl v roce 2019 evidován v hlavním městě Praze (45 %)

ZAMĚSTNANOST V KRAJÍCH ČESKÉ REPUBLIKY

MÍRA ZAMĚSTNANOSTI V KRAJÍCH (%)

MÍRA ZAMĚSTNANOSTI OSOB VE VĚKU 15 A VÍCE LET V ROCE 2019

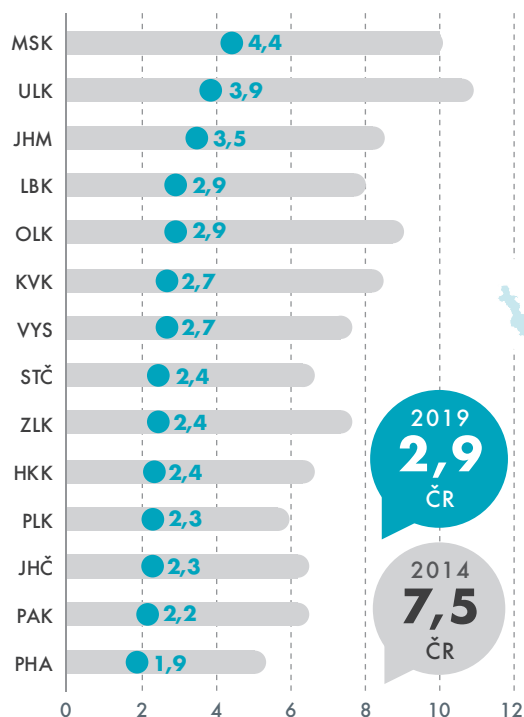

MÍRA ZAMĚSTNANOSTI OSOB PODLE VĚKU V ROCE 2019

Zdroj: ČSÚ

NEZAMĚSTNANOST V KRAJÍCH ČESKÉ REPUBLIKY V ROCE 2019 (podle MPSV)

**PODÍL NEZAMĚSTNANÝCH OSOB
V KRAJÍCH ČESKÉ REPUBLIKY V %**
(stav k 31. 12. 2019)

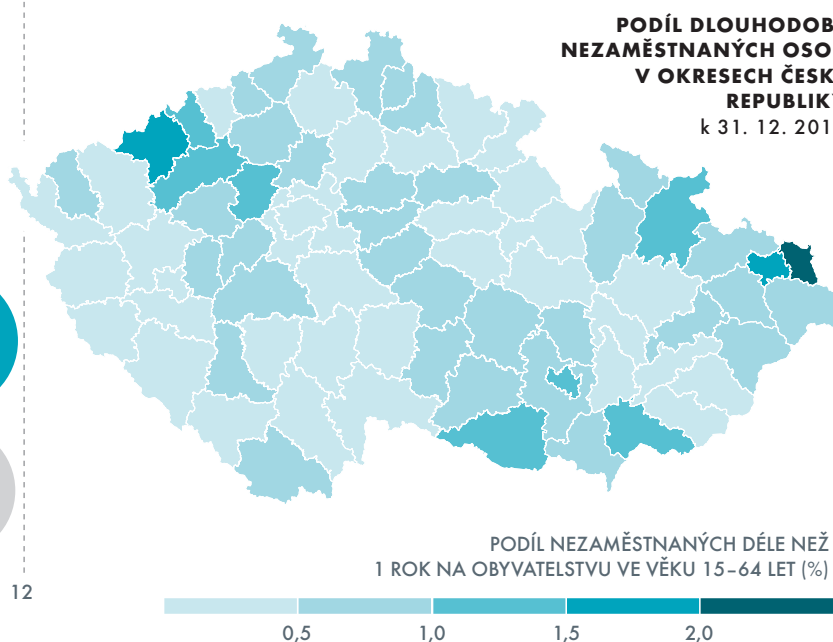
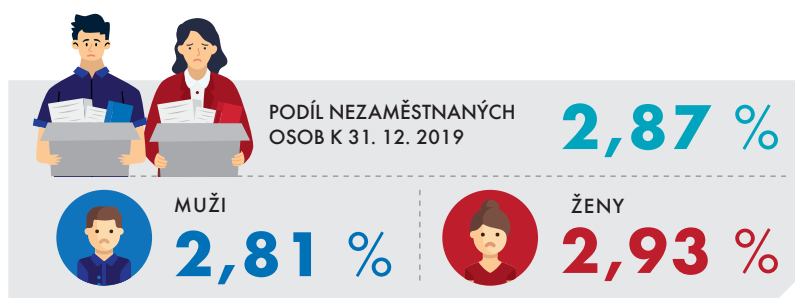
Zdroj: ČSÚ

a Jihomoravském kraji (29 %), naproti tomu nejvyšší podíl se základním vzděláním vykázal Ústecký (11 %) a Karlovarský kraj (10 %).

V rámci sektorů byla dlouhodobě nejvyšší míra zaměstnanosti v sektoru služeb. V něm nejenže řadu let rostl počet zaměstnaných, ale zvyšoval se i podíl zde zaměstnaných osob ve srovnání s jinými oblastmi. V jednotlivých krajích se však jeho zastoupení lišilo; zatímco v hlavním městě Praze bylo ve službách zaměstnáno více než 80 % osob, ve Zlínském kraji a v Kraji Vysočina to byla méně než polovina z celkového počtu zaměstnaných osob v kraji.

**DLOUHODOBĚ NEZAMĚSTNANÝCH OSOB
UBÝVALO**

Zatímco počet volných pracovních míst v evidenci úřadu práce se zvyšoval, uchazečů o zaměstnání v posledních letech ubývalo. V důsledku toho se snížil i počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo, který v roce 2019 dosahoval nejnižších hodnot v Praze a Plzeňském kraji (0,2 osoby) a nejvyšších v Moravskoslezském kraji (2,1 osoby).

7,9
O tolik procentních bodů vzrostl počet ekonomicky aktivních vysokoškoláků za posledních 10 let.

Od roku 2014 se ve všech krajích Česka zvyšoval počet volných míst, která úřady práce nabízely ve své evidenci. K výraznějšímu poklesu došlo pouze mezi roky 2018 a 2019 v Pardubickém kraji. Největší a nejrychlejší nárůst zaznamenaly hlavní město Praha, Středočeský a Plzeňský kraj, tedy kraje s nejlepší situací na trhu práce.

S tím, jak ubývalo dosažitelných uchazečů o zaměstnání, snižoval se i podíl nezaměstnaných osob. V roce 2019 došlo v celostátním měřítku k jeho poklesu oproti roku 2014 o 4,6 p. b. Obdobný vývoj byl zaznamenán u žen i mužů. Nejnižší podíl nezaměstnaných osob byl koncem roku 2019 v Praze (1,90 %) a dále pak v krajích Pardubickém (2,20 %), Jihočeském (2,31 %) a Plzeňském (2,33 %). Navzdory příznivé situaci dosáhl podíl nezaměstnaných osob v krajích, kde je jeho hodnota dlouhodobě nejvyšší, tj. v Moravskoslezském a Ústeckém kraji, více než dvojnásobné úrovně.

Za dobrý signál lze považovat úbytek uchazečů, kteří hledali své místo na trhu práce déle než jeden rok. Podíl dlouhodobě nezaměstnaných od roku 2014 významně klesal, mezi roky 2018 a 2019 klesl nejvíce v krajích Olomouckém a Ústeckém.

Kde přibývá důchodců nejvýrazněji?

Počet osob ve starobním důchodu se v České republice každoročně zvyšuje. Zvláště rychle roste počet lidí, kteří do starobního důchodu odcházejí předčasně.

MONIKA MIKANOVÁ

Krajská správa ČSÚ
v Pardubicích

Na republikové úrovni činil nárůst počtu osob ve starobním důchodu v porovnání s rokem 2010 více než 7 %, a celkový počet starobních důchodců včetně příjemců důchodů v souběhu s vdovským nebo vdoveckým důchodem tak v roce 2019 již překročil 2,4 milionu osob. V období mezi lety 2010 až 2019 se relativně nejméně zvýšil počet starobních důchodců v hlavním městě Praze (nárůst o 0,5 %), za kterým následoval Ústecký kraj (o 5,7 %), a maximální nárůst byl evidován ve Středočeském (o 13,0 %) a Jihočeském kraji (o 11,0 %).

PŘEDČASNÝCH DŮCHODCŮ JE VÍCE NEŽ ČTVRTINA

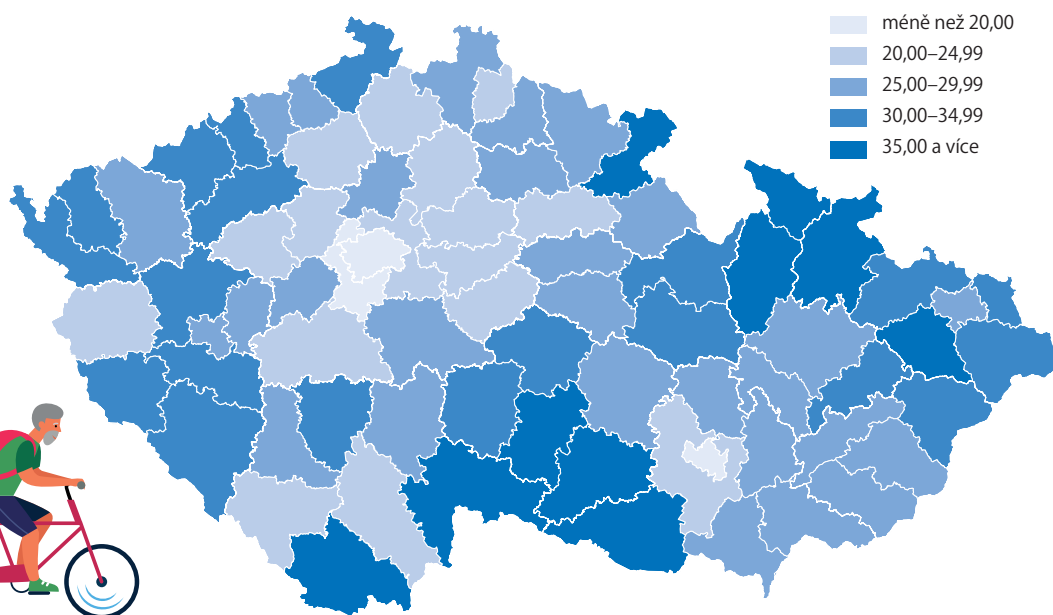
Mezi příjemci starobního důchodu bylo na republikové úrovni v roce 2019 evidováno také 643 tisíc příjemců předčasného starobního důchodu, kteří tvořili více než čtvrtinu ze všech starobních důchodců. Počet příjemců předčasných starobních důchodů se mezi roky 2010 a 2019 zvýšil mnohem výrazněji než celkový počet příjemců důchodů starobních, nárůst činil 50 %. Důvodů, kvůli kterým stále vyšší počet osob volí předčasný odchod do starobního důchodu,

je hned několik, ať již se jedná o ztrátu zaměstnání a v některých regionech vysokou úroveň nezaměstnanosti osob v předdůchodovém věku, nebo nízkou úroveň vyplácené mzdy. Vliv mají také zdravotní problémy a v neposlední řadě i rodinné důvody.

NEJČASTĚJI V OKRESECH S VYSOKOU NEZAMĚSTNANOSTÍ

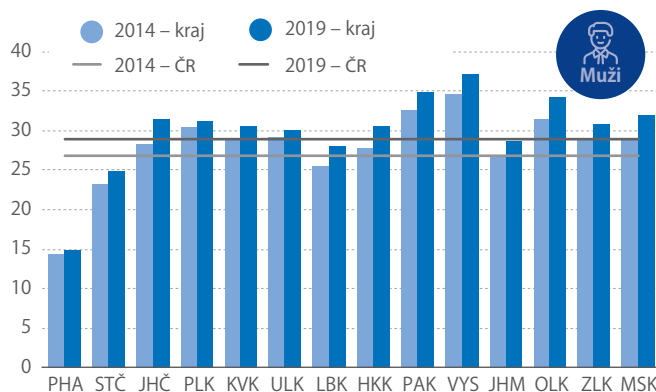
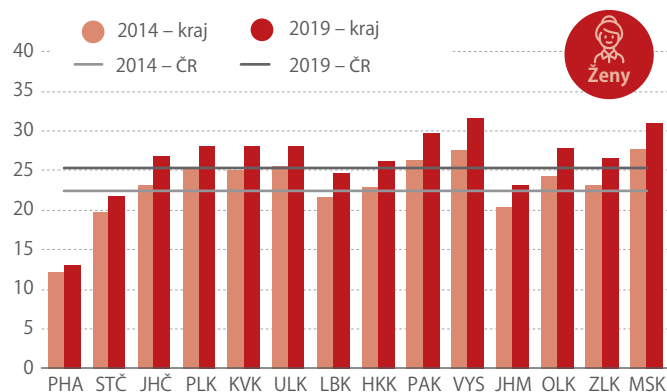
V mezikrajském srovnání podílu příjemců předčasných starobních důchodů drží jednotlivé kraje dlouhodobě svoje pozice. Již od roku 2010 se na nejvyšší příčku zařazuje Kraj Vysočina (33,8 % z příjemců starobních důchodů v roce 2019) následovaný Pardubickým krajem (31,8 %). Pod republikovým průměrem, který v roce 2019 činil 26,7 % příjemců předčasného starobního důchodu, se umístily čtyři kraje. S nejnižším podílem hlavní město Praha (13,8 %) a s odstupem Středočeský kraj (23,0 %), Jihomoravský (25,2 %) a Liberecký kraj (25,9 %). Mezi muži i ženami, jak naznačuje graf, tvoří nejvyšší podíly důchodci a důchodkyně v předčasném starobním důchodu z Kraje Vysočina. Muži z Pardubického kraje jsou na druhé příčce a ženy z tohoto regionu obsadily v roce 2019

PŘÍJEMCI PŘEDČASNÉHO STAROBNÍHO DŮCHODU V OKRESECH V PROSINCI 2019 (podíl na celkovém počtu příjemců starobního důchodu, %)

Zdroj: ČSSZ, vlastní dopočet

PŘÍJEMCI PŘEDČASNÉHO STAROBNÍHO DŮCHODU PODLE POHLAVÍ V KRAJÍCH V PROSINCI 2019 (%)

Zdroj: ČSSZ

třetí pozici za ženami z Moravskoslezského kraje. Nejnižší podíly mezi ženami i muži tvoří dlouhodobě důchodci v předčasném starobním důchodu z hlavního města Prahy.

Jak je patrné z kartogramu, nejmenší podíl starobních důchodců, kteří odešli do předčasného starobního důchodu, vykazují okresy s vyšším počtem pracovních příležitostí a s potenciálně vyššími mzdovými příjmy; po hlavním městě Praze (13,8 %) se jedná o okres Praha-západ (17,7 %) a Brno-město (18,0 %).

Na druhém konci pomyslného žebříčku s podílem předčasných starobních důchodců vyšším než 35 % byl v roce 2019 okres Jindřichův Hradec z Jihočeského kraje, dva okresy z Olomouckého kraje (Jeseník a Šumperk), dva okresy z Moravskoslezského kraje (Nový Jičín a Bruntál), okres Náchod z Královéhradeckého kraje, dva okresy z Kraje Vysočina (Třebíč a Jihlava) a s největším podílem okres Znojmo (40,2 %) z Jihomoravského kraje.

V POMĚRU KE MZDÁM ZAČALY DŮCHODY RŮST

Výši průměrného čistého starobního důchodu (sólo bez souběhu s invalidním nebo pozůstalostním) lze posuzovat i ve vztahu k mediánu hrubé mzdy. Medián hrubé měsíční mzdy představuje hodnotu mzdy zaměstnance uprostřed mzdového rozdělení; to znamená, že polovina hodnot mezd je nižší a druhá polovina je vyšší než medián. V roce 2019 dosahoval průměrný starobní důchod v ČR 42,9 % mediánu hrubého výdělku. Nejvyšší poměr starobního důchodu ke mzdovému mediánu vykázal kraj Zlínský (45,5 %) a nejnižšího poměru dosahuje dlouhodobě hlavní město Praha (38,3 %). V letech 2014 až 2018 hodnota poměru starobního důchodu ke mzdovému mediánu meziročně klesala ve všech krajích republiky (s výjimkou roku 2015 v Olomouckém kraji). V roce 2019 byl ve všech krajích, kromě hlavního města Prahy a Královéhradeckého kraje s přetrvávajícím poklesem, zaznamenán meziroční nárůst.

Česko v číslech

Nové vydání tradiční publikace plné názorných infografik a kartogramů

elektronická verze
<https://bit.ly/3arjKVj>

tištěná verze
objednavky@czso.cz

Jak se změnila zemědělská krajina

Výměra zemědělské půdy, kterou obhospodařují zemědělské subjekty, sice v posledních letech spíše stagnuje, ale dlouhodobě ubývá a mění se její struktura. Klesá podíl orné půdy a roste podíl trvalých travních porostů.

IRENA KOVÁRNOVÁ
Krajská správa
ČSÚ v Českých
Budějovicích

V roce 2020 se ve srovnání s rokem 2002 výměra orné půdy, na které hospodaří zemědělské subjekty, celorepublikově snížila o 10 % (-281 tis. ha), a to částečně jejím převodem mezi trvalé travní porosty, jejichž plocha se permanentně rozšiřuje (+18 %; 151 tis. ha). Úbytek orné půdy zaznamenaly všechny kraje a rozšiřování trvalých travních porostů všechny mimo Kraj Vysočina.

KRÁLOVNOU POLÍ JE PŠENICE

Na českých polích se, i přes snižování výměry, pěstují nejvíce obiloviny. Jejich podíl na ploše osevu klesl z 58 % v roce 2002 na 54 % v roce 2020. Královnou polí je pšenice ozimá. Její výměra v souhrnu s pšenicí jarní se sice vesměs zmenšila, ale relativně se podíl pšenice celkem na osevní ploše ve většině krajů zvýšil. Nejvíce ji v roce 2020 pěstovali na polích v Ústeckém kraji (43 % ploch, proti roku 2002 nárůst o 5 p. b.).

Ječmen jarní byl v roce 2002 druhou nejrozšířenější plodinou. Jeho plochy spolu s ječmenem ozimým se v roce 2002 podílely na osevní ploše Česka 18 %. Od té doby se však zmenšily a snížil se i podíl ječmene celkem na plochách osevu na 13 %. Úbytek ploch ječmene pozorujeme ve všech krajích a snižování jeho poměrného zastoupení všude kromě Olomouckého kraje. Tam se ječmen dlouhodobě pěstoval na více než 20 % osevní plochy, aktuálně na 21,6 %. Ječmen

se nejvíce ztratil z polí Ústeckého kraje, když v roce 2002 se pěstoval na 21 % a v roce 2020 na 13 %.

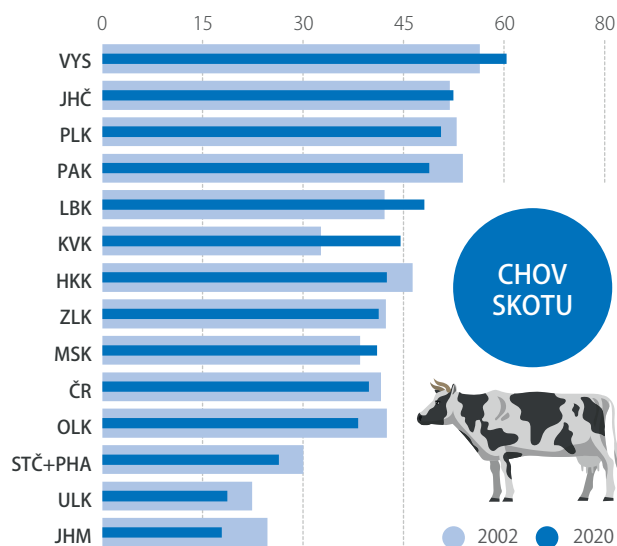
Plochy řepky sice v letech 2019 a 2020 ve většině krajů ubývalo, ale v dlouhodobém horizontu se její výměra rozšiřovala absolutně i relativně. Nejrozšířenější byla v letech 2013 a 2018. Od roku 2011 řepku pěstují zemědělci ve většině regionů (vyjma krajů Olomouckého a Jihomoravského a Kraje Vysočina) na větší ploše než ječmen. V roce 2002 jsme se s ní mohli nejčastěji setkat na polích Plzeňského a Karlovarského kraje (14 % ploch), nyní je nejběžnější na polích Středočeského (18 % ploch) a Ústeckého kraje (17 %). Na Ústecku se přitom v roce 2002 pěstovala nejméně (9 % ploch). Od roku 2005 jsou pole řepky nejméně častá v Jihomoravském kraji.

Plochy brambor a cukrovky významně ubylo. Největšímu pěstiteli brambor – Kraji Vysočina – ubylo téměř 40 % jejich výměry a aktuálně je tam pěstují na necelých 3 % osevních ploch. Největší pěstitelé cukrovky – Středočeský a Olomoucký kraj – zmenšili oproti roku 2002 její výměru o 20 %, podíl na ploše osevu kraje klesl ve středních Čechách ze 4,1 % na 3,4 %, v Olomouckém kraji z 8,2 % na 6,7 %.

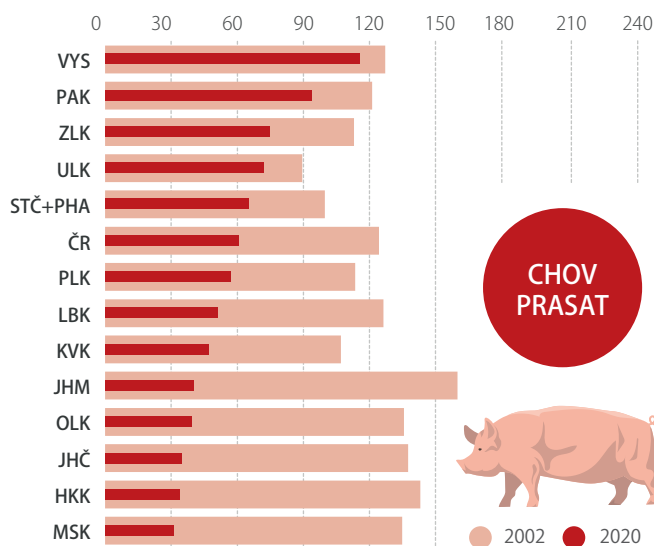
Slunečnice z českých polí mizí. V roce 2002 ji pěstovali zemědělci pěti krajů alespoň na 1 % osevních ploch, v roce 2020 se pěstuje prakticky jen v Jihomoravském kraji, v ostatních krajích pouze sporadicky. Na jižní Moravě bylo v letech 2003 až 2006 slunečnic

INTENZITA CHOVU HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT PODLE KRAJŮ (pouze zemědělský sektor)

Chov skotu v kusech na 100 ha obhospodařované zem. půdy

Chov prasat v kusech na 100 ha orné půdy

Zdroj: ČSÚ

oseto více než 6 % ploch, v roce 2020 představoval její podíl 2,5 %.

Výměra makových polí byla proměnlivá, od minimální v roce 2012 s podílem 0,7 % z plochy osevu po rekordní v roce 2008 s podílem 2,7 %. V roce 2020 se mák pěstuje v Česku na 1,6 % plochy osevu. Pole máku nejčastěji potkáme v Olomouckém a Moravskoslezském kraji (3,0 %, resp. 2,7 % ploch).

Pícniny se celorepublikově pěstují v roce 2020 na pětina osevních ploch a jejich hlavní zástupce – kukurice – se jako pícnina na zeleno a siláž pěstuje na necelých 10 % ploch. Oproti roku 2002 se její podíl na osevní ploše zvýšil ve všech krajích kromě tří. Její pole jsou nejčastější v Kraji Vysočina (14 % ploch).

NA SEVEROZÁPADĚ CHMEL, NA JIHOVÝCHODĚ VÍNO

Ve většině krajů tvořila a tvoří orná půda a trvalé travní porosty zhruba 99 % obhospodařované zemědělské půdy. Zbývající 1% podíl pak připadá na další trvalé kultury. Pouze v Ústeckém a Jihomoravském kraji je tomu jinak. Typickým prvkem zemědělské krajiny jsou v Ústeckém kraji chmelnice, v Jihomoravském kraji vinice. Zatímco chmelnic v Ústeckém kraji ubylo a jejich podíl na zemědělské půdě klesl z 2,2 % na 1,4 %, plocha vinic se na jižní Moravě rozšířila a jejich podíl na obhospodařované zemědělské půdě kraje se zvýšil z 3,0 % na 4,5 %.

PRASAT UBÝVÁ, PŘIBÝVÁ OVCÍ, KOZ A KONÍ

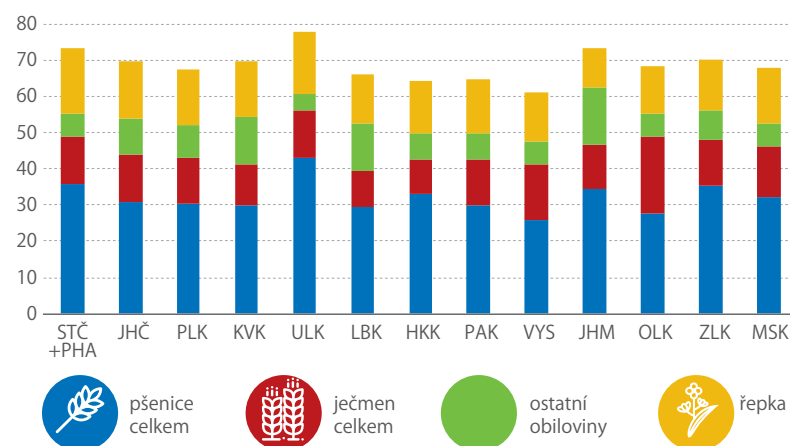
Ruku v ruce se změnami ve využití zemědělské půdy dochází i ke změnám v intenzitě chovu hospodářských zvířat. Čeští zemědělci chovali v posledních šesti letech k 1. dubnu, kdy je prováděno zjišťování počtu hospodářských zvířat, v přepočtu na 100 ha obhospodařované zemědělské půdy zhruba 40 kusů skotu, v roce 2002 to bylo 41,6 kusů skotu. Ve většině regionů intenzita chovu skotu klesla, ale v pěti regionech se zvýšila, nejvíce v Karlovarském a Libereckém kraji. Nejintenzivnější chov skotu má dlouhodobě Kraj Vysočina, nyní 60,4 ks/100 ha. Nejnížší intenzitu chovu skotu mají obilnářské kraje Jihomoravský a Ústecký.

Ve všech krajích se rozšířil chov ovcí, intenzita jejich chovu většinou vzrostla více než dvakrát. Nejvíce ovcí na 100 ha zemědělské půdy chovají zemědělci v Libereckém (nyní 14,3 ks) a Zlínském (13,8 ks) kraji. Ve všech krajích (kromě Pardubického) sledujeme také výrazný nárůst intenzity chovu koz. Nejvíce jich v přepočtu na 100 ha zemědělské půdy k 1. dubnu 2020 chovali zemědělci na Liberecku (2,6 ks).

Napříč regiony se zvýšila rovněž intenzita chovu koní, ve většině krajů připadá na 100 ha zemědělské půdy alespoň 1 kůň, v Libereckém kraji dokonce 2,6 ks.

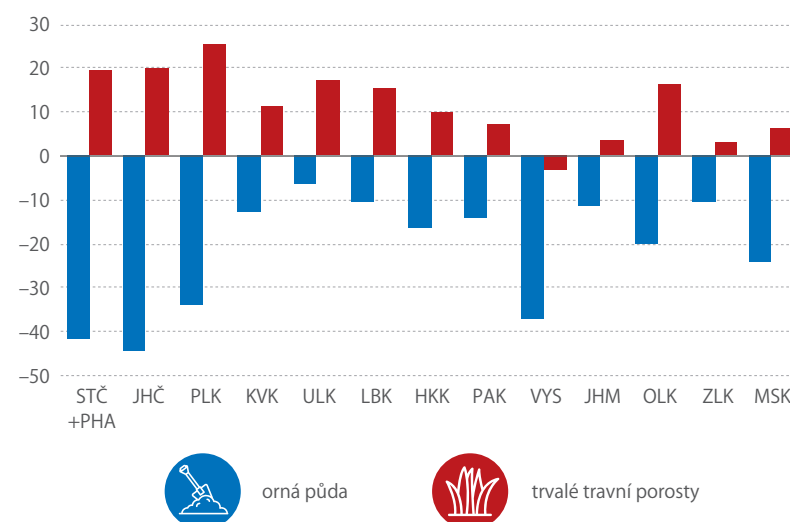
Intenzita chovu prasat a drůbeže se počítá na 100 ha obhospodařované orné půdy. V roce 2020 je oproti roku 2002 intenzita chovu prasat dramaticky nižší, v krajích Moravskoslezském, Královéhradeckém, Jihomoravském a Jihočeském o 75 %. Jen mírně

PODÍLY PLOCH PŠENICE, JEČMENE A ŘEPKY PODLE JEDNOTLIVÝCH KRAJŮ K 31. 5. 2020 (%)

Zdroj: ČSÚ

ZMĚNY VE VÝMĚŘE ORNÉ PŮDY A TRVALÝCH TRAVNÍCH POROSTŮ V ZEMĚDĚLSKÉM SEKTORU PODLE KRAJŮ V ROCE 2020 OPROTI ROKU 2002 (tis. ha)

Zdroj: ČSÚ

klesla v Kraji Vysočina, kde je chov nejintenzivnější (115 prasat/100 ha orné půdy).

Chov drůbeže byl ve většině krajů omezen, ale ve čtyřech krajích se rozšířil – nejvíce v Pardubickém kraji, kde bylo k 1. dubnu 2020 chováno 2 420 ks drůbeže na 100 ha orné půdy.

Zemědělská statistika podle krajů od roku 2002 prezentuje výsledky pouze za zemědělský sektor. Zařazení zemědělského subjektu, a tím i jeho započtení do kraje se provádí podle regionální příslušnosti největšího podílu jím obhospodařované zemědělské půdy.

Kde zaplatí obyvatelé za vodu nejvíce?

I přesto, že v dlouhodobém pohledu v České republice klesá výroba i spotřeba vody, cena vodného (bez DPH) neustále roste.

**MONIKA
RAUŠEROVÁ**

Krajská správa ČSÚ
v Ústí nad Labem

Dlouhodobě nejvíce za vodu platí obyvatelé v Ústeckém kraji, ke kterým se od roku 2018 přidali i obyvatelé kraje Libereckého, kde je v posledních dvou sledovaných letech voda dokonce ještě dražší než v Ústeckém kraji. Od roku 2007 se cena vody v Ústeckém kraji zvýšila o téměř 62 %, v kraji Libereckém o více než 70 %. V roce 2019 tak v těchto krajích zaplatili obyvatelé v průměru 44,20 Kč, resp. 44,80 Kč za 1 m³ fakturované pitné vody. Průměr České republiky v loňském roce byl 39,30 Kč za 1 m³ fakturované pitné vody. Nejlépe jsou na tom s cenou vody v posledních pěti letech obyvatelé Olomouckého kraje, kteří v roce 2019 za 1 m³ fakturované pitné vody zaplatili 34,10 Kč.

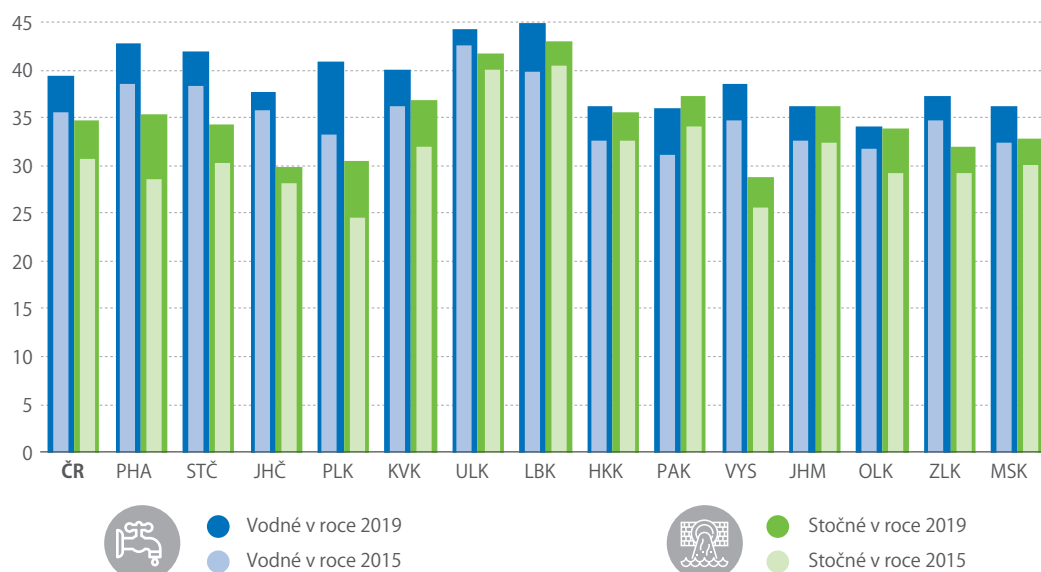
Podíváme-li se na cenu stočného (bez DPH), čili průměrnou cenu za 1 m³ odváděných odpadních vod, vidíme, že nejvyšších hodnot dosahují také v Libereckém kraji (42,90 Kč za m³). Druhá nejvyšší hodnota je od roku 2008 opět vykazována v Ústeckém kraji. Průměr roku 2019 za celou Českou republiku (34,70 Kč za m³) byl v obou krajích překročen – o více než 7 Kč v Ústeckém a o více než 8 Kč v Libereckém kraji. Pomyslnou třetí příčku od roku 2009 obsazuje Pardubický kraj. Rostoucí ceny stočného jsou mimo jiné vyvolány rekonstrukcemi kanalizačních sítí a budováním nových a také modernizací stávajících čistíren odpadních vod.

INVESTICE SMĚŘUJÍ DO VÝSTAVBY ČISTÍREN

Počet čistíren odpadních vod (ČOV) se v jednotlivých krajích dlouhodobě stále zvyšuje. Za posledních 19 let jich nejvíce přibýlo v Olomouckém kraji, a to téměř šestinásobně (z 30 v roce 2000 na 177 v roce 2019). Naopak nejméně se počet čistíren odpadních vod zvýšil v hlavním městě Praze. Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na ČOV je dlouhodobě nejvyšší v hlavním městě Praze (99 %, v letech 2011 a 2012 dokonce sto procent), naproti tomu nejnižší je od roku 2006 v Libereckém kraji (v roce 2019 necelých 69 %). Tento podíl se ve většině krajů zvyšuje, mezi roky 2000 až 2019 zaznamenali největší nárůst ve Zlínském kraji (zhruba o třetinu), nejmenší pak v Libereckém a Moravskoslezském kraji (zhruba o 13 p. b.).

PRŮMĚRNÁ CENA VODNÉHO A STOČNÉHO V LETECH 2015 A 2019 PODLE KRAJŮ (Kč/m³)

Zdroj: ČSÚ

A portrait of a middle-aged man with a bald head and blue eyes, wearing a white long-sleeved button-down shirt. He is standing in front of a light-colored wooden slat wall. The shirt has a small circular logo on the left chest. The text is overlaid on the bottom part of the image.

Problémy se mají řešit tam, kde vznikají,

říká ekonom Luděk Tesař, který se specializuje na hospodaření samospráv, zejména obcí a měst.

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Bylo podle vás zřízení krajů v roce 2000 a následně nahrazení okresů obcemi s rozšířenou působností v roce 2003 správným rozhodnutím?

Podle mého názoru šlo o vykročení správným směrem, ale zahájená reforma veřejné správy nebyla dokončena. Kraje zůstaly na půli cesty, v samosprávné agendě nedostaly plné kompetence jako obce. Ministerstva si ponechala kontrolu nad financemi a z krajů se stali takoví pošťáci, kteří doručují peníze od státu příjemcům v území. Samy nemají velké pravomoci rozhodovat, kdo, za co a kolik peněz dostane. Jsem přesvědčen, že by zde měl být víc uplatněn princip subsidiarity, což znamená, že se problémy řeší tam, kde vznikají. Ministerstva jakožto centrální orgány mají nastavovat a hlídat kvalitativní standardy, které v mnoha případech chybějí. Vlastní řízení včetně rozhodování o mzdách má u středních škol, nemocnic a dalších institucí zůstat na zřizovateli, tedy kraji. Třeba Ministerstvo školství je dnes ministerstvem učitelů, a ne ministerstvem vzdělávání. To je velká chyba, v jejímž důsledku se pak třeba na jednotlivých školách velmi obtížně nastavuje odměňování učitelů na základě kvality.

A co zřízení ORP?

Zde musím uznat, že se udělal velký kus práce. Sice tady vidím nelogické spojení státní správy a samosprávy – rada či starosta jsou nadřízení úředníkům, kteří ve věcech státní správy mají rozhodovat nezávisle, ale to se dá zvládnout.

ORP znamenají přiblížení samosprávy níž k občanům, což je dobře. Některá ministerstva však bohužel zařazují zpětný chod a zakládají si nové instituce, jejichž agendu v minulosti zajišťovaly zrušené okresní úřady.

Za největší úspěch reformy veřejné správy považují zřízení Czech Pointů, díky nimž si občané mohou vyřídit základní výpisy na poště či jiném snadno dostupném místě. To byl úžasný počín, ale od té doby se toho v digitalizaci veřejné správy moc dalšího nezměnilo. Za západním světem tak zůstáváme pozadu.

V loňském roce vykázaly krajské rozpočty celkově přebytek 5,8 mld. Kč a rozpočty obcí dokonce 25,5 mld. Kč. Je to správné? Je přebytek znakem dobrého hospodáře?

Každý, kdo ve veřejné správě cíleně hospodář s přebytkem, nedělá úplně dobře. Podle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, mají být peníze používány na veřejné služby a veřejnou správu a myslím, že toho máme v republice tolik zanedbaného, že by žádná obec ani kraj neměly vytvářet cíleně přebytky. Ale uvedené částky jsou ve srovnání s celkovým objemem rozpočtů samospráv poměrně malé, takže je nevidím jako nějak zvlášť problematické.

Říká se, že obce jsou nejlepšími hospodáři ve veřejné správě. Je to pravda?

Rozhodně ano. Je to vidět už jenom na vzhledu obcí, na infrastruktuře, která v posledních letech přibyla nebo se opravila. Obce se o svůj majetek

umějí starat velmi dobře a v drtivé většině si ho zvelebují. Když je majetek ve vlastnictví toho, kdo ho užívá, tak se zlepšuje. Obce mají o svém majetku dobrý přehled, vědí, do čeho potřebují investovat, kolik na to mají peněz, a dokážou hospodařit mnohem efektivněji než stát, který má globální pohled a nerozlišuje detaily.

Jak se v rozpočtech obcí projeví snížení daňových příjmů následkem pandemie covid-19?

Myslím, že díky tomu, že obce dostaly vyrovnávací kompenzaci 1 250 korun na obyvatele, letos výpadky příjmů zásadně nepocítí. Očekávám výsledné saldo vlastních příjmů kolem minus pěti procent.

Obezřetný bych byl při sestavování rozpočtu pro příští rok. Makroekonomové zatím nedokážou s dostatečnou přesností odhadnout, jak se letošní výpadky a opatření projeví na výběru daní. Firmy určitě uplatní loss carryback a je také otázka, jestli lidé budou utrácet.

Chybějí nám tedy přesnější statistické údaje?

Určitě. Nedostatek relevantních informací vede k šíření dohadů, katastrofických zpráv a scénářů, kterým lidé rádi a snadno podléhají.

Vidíme to i na situaci s covidem, kdy často dochází až ke zfanatizování statistiky. Třeba čísla o úmrtích jsou vnímána jako údaj, kolik lidí zemřelo na covid. Ale tak to přece není! Ti lidé měli covid, ale v mnoha případech měli i jinou nemoc, které ve skutečnosti podlehl. Další chyba je, že informace se vůbec nedávají do souvislosti. Třeba na následky pádu u nás zemře přes pět set lidí ročně. S covidem zemřelo od začátku roku okolo čtyř set lidí. (Rozhovor proběhl v polovině srpna – pozn. red.) Mezi nimi je mnoho starých lidí, kteří by zemřeli i tak, jenže měli zrovna covid.

Ve výsledku tedy nevidím covid-19 jako hrozbu, která by vyžadovala tak rozsáhlá opatření. Nejsem zastáncem zmrazení ekonomiky, myslím si, že omezování ekonomických aktivit způsobí víc škody než užítku.

Vraťme se k hospodaření obcí. Jaká opatření by samosprávy v návaznosti na očekávaný pokles příjmů měly udělat?

Řada obcí pod vlivem situace zastavila investování. Což byla největší chyba. Já obce nabádám, aby naopak investovaly co nejvíce. Na úctech by si měly ponechat určitou rezervu, ale pro investice mohou využít levné úvěry. Banky dnes nabízejí obcím úrok v rozmezí půl až jedno procento. Peníze jsou velmi levné a toho by měly samosprávy využít. Musí se však jednat o investice, nikoliv o výdaje, které nevytvoří žádnou hodnotu a obci se nijak nevrátí.

Mohou samosprávy nějak podpořit podnikání a zaměstnanost ve svých regionech?

Samosprávy mohou v tomto směru přispět dost omezeně. Obce třeba v průběhu pandemie odpouštěly nájem v prostorách pro podnikatele. To je v pořádku, ale dalších možností přímé podpory už mnoho nemají.

»
Nedostatek relevantních informací vede k šíření dohadů, katastrofických zpráv a scénářů, kterým lidé snadno podléhají.

Ing. Luděk Tesař

Absolvoval Provozně ekonomickou fakultu České zemědělské univerzity a od roku 1998 se specializuje na veřejné rozpočty a veřejnou správu. Působil jako analytik Ministerstva financí, poradce ministra financí, ředitel odboru na Úřadu vlády a kancléř hejtmána Pardubického kraje. Od roku 2012 se plně věnuje ekonomickému poradenství samosprávám pod značkou Cityfinance.

Přesto se ale obce mohou a mají spolupodílet na vytváření dobrých podmínek pro podnikání, a to formou zlepšování infrastruktury. Silnice, parkování, telekomunikační sítě, čistota a pořádek, bezpečnost, dostupnost veřejných služeb, to vše jsou atributy důležité pro to, aby se tu podnikatelé a firmy, ale i místní obyvatelé dobře cítili a aby měli zájem budovat s obcí dobré vztahy, rozvíjet svůj byznys a platit daně.

Pomohlo by, kdyby přímo do obcí mířilo víc z daní, které platí firmy podnikající na jejich území?

To bych nepreferoval. Daně totiž nejsou uzpůsobené podle místa, kde vzniká přidaná hodnota. Platí se podle bydliště nebo sídla firmy. Daně také nikdy nebyly uzpůsobené k tomu, aby se rozdělovaly. Pro jejich rozdělování neexistuje spravedlivé kritérium. Ty peníze vezmete někde někomu, kdo je vytvoří, a snažíte se je dát někam jinam. Vždycky někomu přitěžíte a jiný si polepší.

Spíš než nekonečné hledání spravedlivějšího systému pro rozdělování bych doporučil umožnit daňovou asignaci. Ta funguje v řadě zemí a znamená, že ten, kdo vytvoří novou hodnotu, může sám rozhodnout, co chce podpořit a k čemu bude využita část jeho daní. Například strojírenská firma posílá peníze střední škole, která připravuje její budoucí zaměstnance. Tím dochází k určitému sladění potřeb těch, kteří vytvářejí hodnoty, s veřejným prostorem.

Pomáhají k takovému sladění potřeb obyvatel se samosprávou i tzv. participativní rozpočty?

Participativní rozpočty jsou podle mého názoru zločin. Já jsem zastáncem participativního plánování, nikoliv však participativních rozpočtů. Plánovat se má na základě znalostí toho, co si lidé přejí a chtějí mít, ale z těchto znalostí by měla vzniknout smysluplná a účelná koncepce, která k naplnění těch přání a potřeb bude směřovat. Položit na stůl milion a pozvat lidi, aby vymysleli, za co ho utratit, je nesmysl. Jestli

chtějí ohniště u řeky, ať si vezmou každý ze svého 500 korun a ohniště si vybudují.

Mohou samosprávy nějak pomoci s náborem lékařů, učitelů, zdravotních sester do regionů, kde tyto profese chybějí?

Ano, aktivity v tomto smyslu by obec vyvíjet měla. Zvláště v případech, kdy se jedná o učitele do její základní školy nebo lékaře či sestru do místní ordinace. Obce můžou nabízet různé benefity a bonusy, které podpoří rozhodnutí vzdělaných odborníků v nich pracovat, usadit se a založit rodinu. Role obcí a starostů je v tom velmi výrazná.

Do některých oblastí se ale i přes nejrůznější pobídky noví obyvatelé příliš nehrnou. Naopak, mladí lidé z nich odcházejí, populace stárne a obce pomalu vymírají...

Tento trend se brzdí velmi obtížně. Ale zastavuje se a situace se pomalu dostává do nějakých přirozených kolejí. Třeba na Ostravsku nebo Zlínsku ubývalo obyvatel velmi výrazně, ale postupně si to sedá a mám radost, že obce v těchto regionech začínají nacházet svoji identitu.

Mnoho regionů u nás bylo vybudováno uměle, bez ohledu na nějaké historické souvislosti nebo charakter prostředí. Stát třeba podporoval těžký průmysl, těžbu nebo energetiku, a teď se to musí zase nějak srovnat. Na to samozřejmě samotné obce ani kraje nestačí. Samosprávy musejí spolupracovat se státem, který by o takovou spolupráci měl mít zájem a neměl by obcím házet klacky pod nohy.

Trend stárnutí populace se ale netýká jen některých obcí či regionů. Je minimálně celoevropský...

To je pravda a jedním z důsledků je, že stále větší moc získávají důchodci. Mladí lidé se dostávají na okraj společnosti a zhoršují se jim podmínky k životu. Pořád se řeší důchody, ale ty stejně nikdy nevyjdou finančně dobře. Je tady málo dynamických sil, které by prosadily zdravý pohled na veřejné finance a podpořily, aby sílila střední třída a aby pro lidi bylo výhodné se tady usadit a platit daně.

Dalším velkým problémem je přebujelá státní administrativa. Přestože máme počítače a elektronizaci, počet úředníků v ústřední státní správě se nesnižuje. Máme spoustu zbytečných zákonů. Každý politik chce něco řešit, a tak přijde se zákonem. Chce ho udělat rychle, takže ho udělá nekvalitní a potom ho napравuje. Podnikatelské prostředí kvůli tomu trpí hroznou nejistotou. Mnoho předpisů se nedodržuje, protože jsou příliš komplikované, ale důsledek je, že ve společnosti začne převládat názor, že předpisy se nemusejí dodržovat. Ten, kdo je nedodržuje, se má přece líp. Stát by měl provést důkladnou revizi zákonů a vyhlášek a ponechat v platnosti pouze ty, které jsou opravdu důležité. A pak by měl působit na lidi, aby je dodržovali, aby ti, kdo dodržují předpisy, nebyli ostatním k smíchu.

Nezkrácený rozhovor si můžete přečíst na www.statistikaamy.cz.

Počet vězňů klesá, české věznice i tak praskají ve švech

Velikost vězeňské populace je často brána jako indikátor funkčnosti nastavení trestní politiky státu. V České republice se jedná o dlouhodobý problém.

JITKA WICHOVÁ

oddělení statistiky
vzdělávání,
zdravotnictví,
kultury a sociálního
zabezpečení

České věznice prošly za posledních 30 let z hlediska počtu vězňů turbulentním vývojem. Po rozsáhlé amnestii z roku 1990, kdy meziročně poklesl počet vězňů o téměř dvě třetiny, počet vězňů každoročně rostl až do roku 1999, kdy bylo ve věznicích historicky rekordních 23 tisíc osob. V roce 2019 bylo u nás za mřížemi 21 048 osob, což po přepočtu na 100 tisíc obyvatel znamená, že máme druhou největší vězeňskou populaci v rámci zemí Evropské unie.

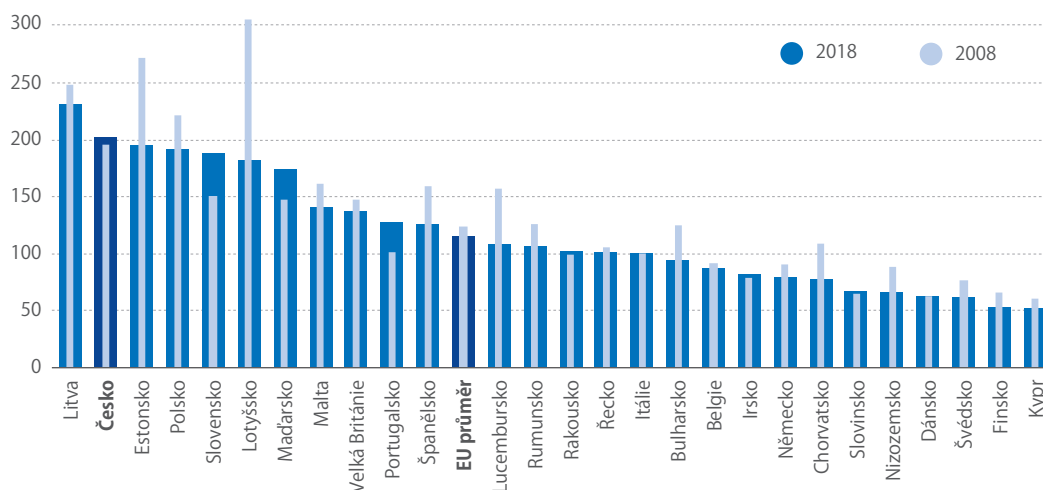
AMNESTIE MĚLY JEN KRÁTKODOBÝ EFEKT

Po přechodném období poklesu mezi roky 1999 až 2002, kdy se počet vězňů snížil k 16 tisícům, jejich počty postupně rostly opět až k 23 tisícům v roce 2012 a kapacity českých věznic byly výrazně překročeny. Zvyšovaly se především počty osob odsouzených k výkonu trestu odnětí svobody, zatímco počty obviněných (vazebně stíhaných) vykazovaly dlouhodobě spíše klesající tendenci nebo zůstávaly na stejné úrovni.

Zlom přišel v roce 2013, kdy v lednu tehdejší prezident Václav Klaus vyhlásil plošnou amnestii, na jejímž základě bylo v průběhu roku z věznic propuštěno celkem 6 471 osob. Tím došlo k prudkému poklesu počtu vězňů. Od počátku roku 2014 však začal počet vězňů opět růst a vrcholu dosáhl v roce 2016 (22 481 vězňů). Od té doby mírně klesá až na 21 048 vězňů v roce 2019. I přesto byla průměrná ubytovací kapacita věznic v roce 2019 naplněna na 103,4 %.

POČET VĚZŇŮ NA 100 TISÍC OBYVATEL V ZEMÍCH EU NA 100 TISÍC OBYVATEL

Zdroj: UNODC

LITVA

232

na 100 000
obyvatel

LOTYŠSKO

302

na 100 000
obyvatel

MÁME DRUHOU NEJVYŠŠÍ MÍRU UVĚZNĚNÝCH V EVROPĚ

Při mezinárodním srovnání velikosti vězeňské populace má větší vypovídací hodnotu než absolutní čísla tzv. index vězeňské populace, tj. počet vězňů přepočítaný na 100 tisíc obyvatel daného státu. A Česko z takového srovnání nevyhází vůbec dobře. Podle údajů z roku 2018 jsme s hodnotou 202 vězňů na 100 tisíc obyvatel byli v rámci EU na druhém místě, před námi byla pouze Litva (232 vězňů na 100 tisíc obyvatel). Nacházeli jsme se tak vysoce nad průměrem EU28, který v roce 2018 dosáhl hodnoty 114 vězeňských osob na 100 tisíc obyvatel. Na opačném konci žebříčku byl Kypr a tři severské země Finsko, Švédsko a Dánsko s počtem vězňů na 100 tisíc obyvatel v rozmezí mezi 52 na Kypru až 63 v Dánsku. Nelichotivou pozici Česka dokresluje i to, že v rámci celé Evropy jsme byli na šestém místě za Ruskem, Běloruskem, Tureckem, Gruzíí a výše zmíněnou Litvou.

Jedná se o dlouhodobou situaci, která se příliš nelepší. Proti roku 2009 tento index dokonce vzrostl ze 197 na zmíněných 202 vězňů na 100 tisíc obyvatel. Maximální hodnoty indexu vězeňské populace (224 vězňů na 100 tisíc obyvatel) jsme dosáhli v roce 1999.

V mezinárodním srovnání si Česko nelichotivou pozici drží dlouhodobě, zmíněná amnestie v roce 2013 měla jen krátkodobý vliv. Díky ní jsme se posunuli na 8. místo v rámci unijních zemí, ale rychle jsme se vypořehali zpět k vrcholu žebříčku.

Při sledování vývoje tohoto ukazatele jsou na tom ale některé země EU ještě hůř. Například v Maďarsku mezi roky 2008 a 2018 vzrostl uvedený index o pětinu (ze 148 na 175 vězňů na 100 tisíc obyvatel) a u našich slovenských sousedů dokonce o čtvrtinu (ze 151 na 189 vězňů na 100 tisíc obyvatel).

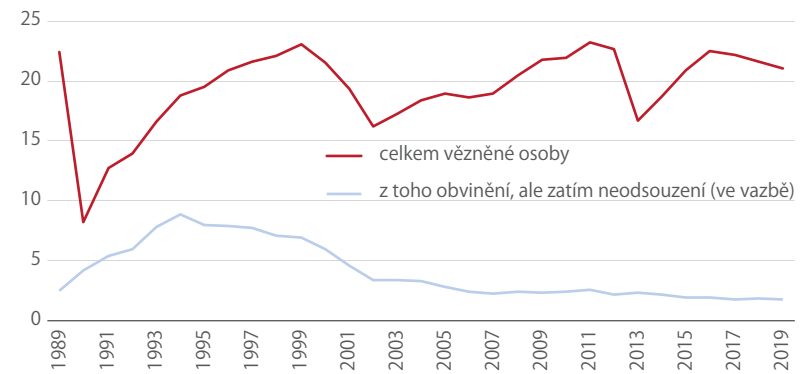
Některé země naopak v uplynulé dekádě zaznamenaly značný pokles hodnoty indexu. K opravdu dramatickému snížení došlo ve dvou z pobaltských republik, a to v Lotyšsku (z 301,6 na 182,7) a v Estonsku (z 272,8 na 195,3). K výraznějšímu snížení došlo také například v Bulharsku, Španělsku či Chorvatsku.

POČET ŽEN ZA MŘÍŽEMI PRUDCE ROSTE

Česko rovněž patří k zemím, kde je za mřížemi více žen. Ačkoliv v absolutních číslech mezi vězeňskými osobami v Česku výrazně převažují muži, růst početního stavu vězeňkyň je výrazně strmější. Za posledních 10 let se jejich počet zvýšil o polovinu, a to z 1 158 v roce 2009 na 1 746 v roce 2019. Na počet žen v celách neměla z dlouhodobého hlediska vliv ani amnestie z roku 2013, po které jich za mřížemi zůstalo pouze 959. Zatímco počet mužských vězňů se do stavu před amnestií doposud zcela nevrátil, u žen byl na takřka stejném čísle do tří let od vyhlášení amnestie. Stav z roku 2019 představuje dokonce 81% nárůst oproti konci roku 2013. Roste tak i podíl, jaký ženy tvoří na celkové vězeňské populaci. Zatímco v roce 2009 ženy tvořily 5,3 % vězeňské populace, v roce 2019 to bylo již 8,3 %.

Mezinárodní srovnání podílu žen na celkové vězeňské populaci je dostupné naposledy za rok 2018 pro

VÝVOJ POČTU VĚZNĚNÝCH OSOB V ČESKU MEZI LETY 1989–2019 (tis. osob)

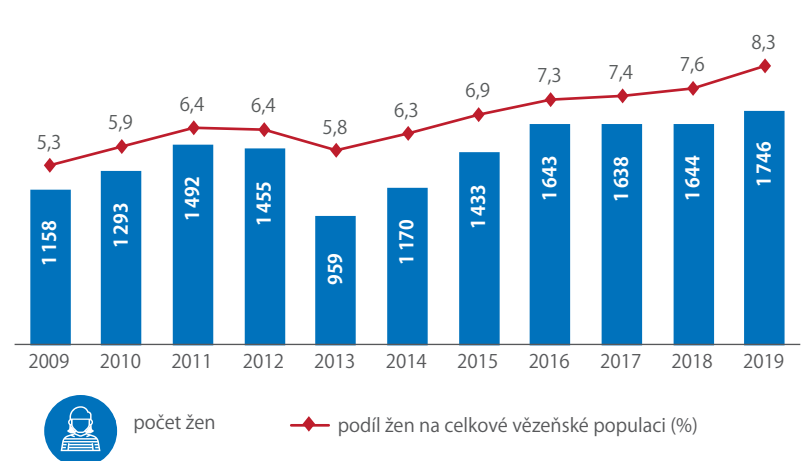
Zdroj: Statistické ročenky Vězeňské služby České republiky

21 států EU. V tomto roce bylo v Česku ve vězení 1 644 žen, což představovalo 7,6 % vězeňské populace. Drželi jsme tak třetí místo v rámci srovnávaných zemí. Větší podíl na vězeňské populaci tvořily ženy jen v Lotyšsku (7,8 %) a ve Finsku (7,7 %). Naopak nejmenší podíl měly ženy v Dánsku (3,6 %) a v Bulharsku (3,2 %).

PODÍL VĚZŇŮ CIZÍ NÁRODNOSTI NENÍ VELKÝ

Otevřenost hranic vede k tomu, že v českých věznicích začaly růst počty vězňů dalších národností. Počet cizinců ve věznicích se významně zvyšoval především v letech 1993 až 1996, kdy dosáhl hodnoty 3 679 a jejich podíl na celkové vězeňské populaci představoval 18 %. Příčinu je kromě zmíněného otevření hranic nutné hledat i v tom, že po rozdělení republiky byli Slováci nově zahrnuti mezi cizince. V posledních 10 letech se podíl cizinců na celkové vězeňské populaci pohybuje pod 9 procenty. V roce 2019 tvořili cizinci 8,5 % z celkové vězeňské populace, v absolutních číslech jich bylo 1 794. V rámci zemí EU se však jedná o poměrně nízké číslo, například v sousedním Rakousku v roce 2017 tvořili cizinci více než polovinu vězeňské populace, k jedné třetině se podíl cizinců blížil v Itálii, Estonsku, Dánsku nebo Švédsku. Na druhé straně na Slovensku tvořili cizinci pouze 2,2 % všech vězňů a v Polsku dokonce jen 1,1 %.

ŽENY V ČESKÝCH VĚZNICÍCH; 2009–2019

Zdroj: Statistické ročenky Vězeňské služby České republiky

Krise zastihla domácnosti v silné kondici

Rok 2019 pro českou ekonomiku znamenal zvolnění ekonomického růstu. Pozici tahouna hospodářského růstu si díky solidně rostoucím příjmům udržely domácnosti. Nejistota ohledně dalšího ekonomického vývoje se ale zčásti promítla do struktury spotřeby.

KAROLÍNA ZÁBAJKOVÁ
analytička ČSÚ

V současné době je zrak veřejnosti upřen zejména na neaktuálnější údaje o vývoji ekonomiky v průběhu koronavirové krize. Je to zcela pochopitelné, protože na úspěšném zotavení po bezprecedentním zastavení provozu ve velké části českého hospodářství závisí osudy mnoha lidí. Údaje ročních národních účtů za rok 2019, které byly publikovány na přelomu června a července, se tak pravděpodobně setkaly s menší pozorností než obvykle. Podávají nám ale důležitý obraz o stavu ekonomiky předtím, než vstoupila do nečekané krize.

MZDOVÝ RŮST LONI POKRAČOVAL

I v roce 2019 domácnosti čerpaly z růstu mezd a platů, které jsou samozřejmě jejich hlavním zdrojem příjmů. Celkem mzdy a platy vyplacené domácnostem dosáhly 1 978,9 mld. Kč. Napjatá situace na trhu práce se loni mírně uklidnila a mzdová dynamika ve srovnání s lety 2017 a 2018 lehce zvolnila. Růst objemů mezd a platů vyplacených domácnostem ale stále činil poměrně solidních 6,0 %. Byl to třetí nejvyšší přírůstek za posledních deset let. Zároveň ovšem domácnosti čelily vyššímu cenovému růstu než v předchozích letech. Navýšení cenové hladiny statků spotřebovávaných domácnostmi dosáhlo 2,8 %. Výsledný reálný růst mezd a platů tak činil 3,1 %, tedy nejméně od roku 2013.

K růstu celkových příjmů domácností loni poměrně výrazně přispěly i hrubý smíšený důchod

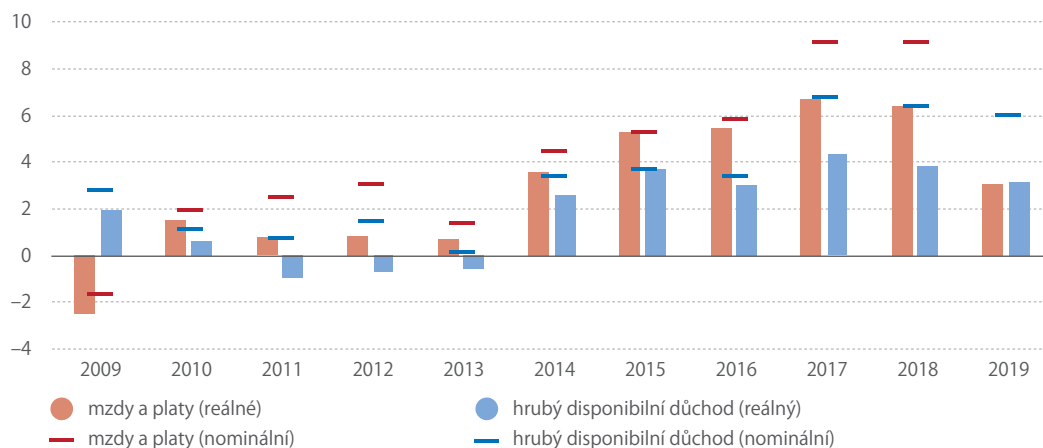
(meziroční nárůst o 29,5 mld. Kč) a hrubý provozní přebytek (+24,0 mld. Kč). Tyto ukazatele zachycují příjmy z podnikání drobných podnikatelů zařazených do sektoru domácností (HSD), hodnotu produkce domácností pro vlastní spotřebu a rovněž imputované nájemné a poskytování služeb bydlení (HPP). Celkem tyto dva příjmy loni dosáhly 851,5 mld. Kč. V posledních třech letech je u nich patrné výrazné posílení dynamiky související s růstem cen nemovitostí. Ty přímo navyšují imputované nájemné, které vyjadřuje náklady vlastnického bydlení. Zároveň rostlo i nájemné, které mohly domácnosti požadovat při pronajímání svých nemovitostí.

Naopak jen malý vliv na růst příjmů domácností měly důchody z vlastnictví, které v českém prostředí nepatří k významným zdrojům. Loni jejich saldo tvořilo 5,1 % hrubého disponibilního důchodu domácností. Domácnosti obdržely 25,5 mld. Kč ve formě úroků a 49,3 mld. Kč jako rozdělované důchody společností. Ostatní důchody z investic činily 22,2 mld. Kč a renta 10,4 mld. Kč.

REKORDNÍ RŮST PŘIJATÝCH SOCIÁLNÍCH DÁVEK

Domácnosti v roce 2019 obdržely 734,4 mld. Kč ve formě sociálních dávek. Většinu z nich tvoří starobní důchody (loni to bylo 63,6 %). Uvedená částka se meziročně zvýšila o 49,1 mld. Kč, nejvíce od roku 2007 (tehdy došlo ke skokovému nárůstu

HRUBÝ DISPONIBILNÍ DŮCHOD, MZDY A PLATY (meziroční růst v %)

Zdroj: ČSÚ

výše rodičovského příspěvku). O loňské navýšení se zasloužily zejména právě starobní důchody (+36,0 mld. Kč). Ostatní běžné transfery dosáhly 304,9 mld. Kč a zvýšily se o 23,8 mld. Kč.

Domácnosti také obdržely zboží a služby ve formě naturálních sociálních transferů (jde hlavně o zdravotní a sociální péči, vzdělání, bydlení). Jejich hodnota dosáhla 674,9 mld. Kč a meziročně se navýšila o 65,7 mld. Kč. Tuto položku táhly vzhůru mimo jiné rostoucí mzdové náklady v odvětvích s dominancí vládního sektoru, která služby obyvatelstvu poskytuje.

Na druhé straně domácnosti odvedly 334,8 mld. Kč jako běžné daně z důchodů a jmění (nárůst o 25,8 mld. Kč). Jejich přírůstek byl slabší než v letech 2017 a 2018. Odvedené sociální příspěvky domácností posílily o 26,5 mld. Kč na 375,4 mld. Kč a 304,4 mld. Kč ve formě ostatních transferů (+26,5 mld.).

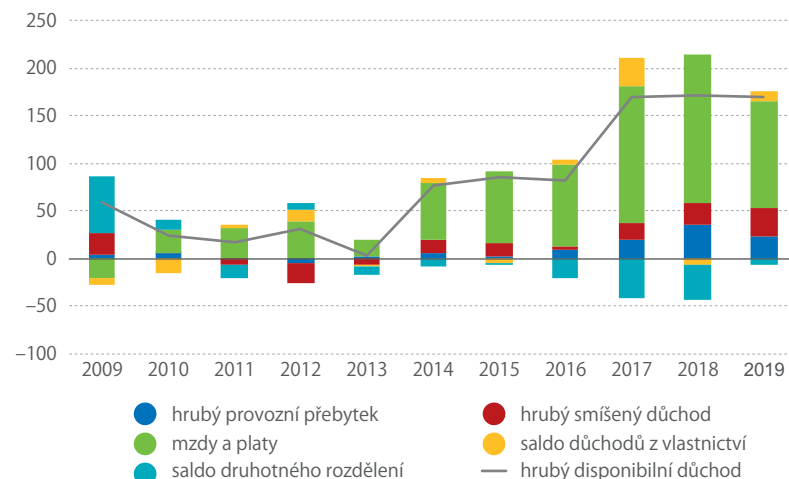
NÁKUPY DOPRAVNÍCH PROSTŘEDKŮ POKLESLY

Výsledný hrubý disponibilní důchod domácností v roce 2019 dosáhl 3 008,6 mld. Kč a meziročně se zvýšil o 170,4 mld. Kč. Reálný přírůstek v roce 2019 činil 3,1 %, nejméně od roku 2016. Výdaje na konečnou spotřebu loni činily 2 670,3 mld. Kč. Meziročně se spotřeba poměrně silně zvýšila (+146,8 mld. Kč), a domácnosti tak pátým rokem výrazně podporovaly hospodářský růst.

Věcná struktura spotřeby ale odhalila, že nejméně narůstaly výdaje na zbytečné zboží, které nepředstavovalo dlouhodobější zátěž pro rozpočet. Platilo to pro výdaje na odívání a obuv, které loni reálně vzrostly o 8,5 % (5,3 % v roce 2018). Zrychlila rovněž dynamika výdajů na bytové vybavení (7,1 %, zejména přístroje a spotřebiče, kuchyňské potřeby, nářadí a podobně, méně pak nábytek). Nejvíce od roku 1996 se reálně zvýšily výdaje na rekreaci, kulturu a sport (8,1 %, posílení proběhlo napříč celou spotřební kategorií, nejvíce zrychlil nákup zařízení a vybavení pro audio video a dále rekreačních a kulturních služeb).

Na druhé straně domácnosti pociťovaly nejistotu ohledně budoucího ekonomického vývoje, což

HRUBÝ DISPONIBILNÍ DŮCHOD DOMÁCNOSTÍ (meziroční změna v mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ

oslabovalo růst výdajů na statky dlouhodobé spotřeby. Reálně se tak propadly například nákupy osobních dopravních prostředků o 3,0 %, což byl největší zaznamenaný pokles v celé časové řadě. Rostoucí ceny pravděpodobně změnily i spotřební chování v oblasti bydlení a energií. Zde výdaje loni mírně reálně klesly (-0,2 %) a domácnosti reálně snížily svou spotřebu elektřiny, tepla, plynu a paliv o 2,1 %. Reálně o 1,3 % klesly také výdaje na nájemné z bytu. Výrazně rostla jen běžná údržba a opravy bytu (11,0 %).

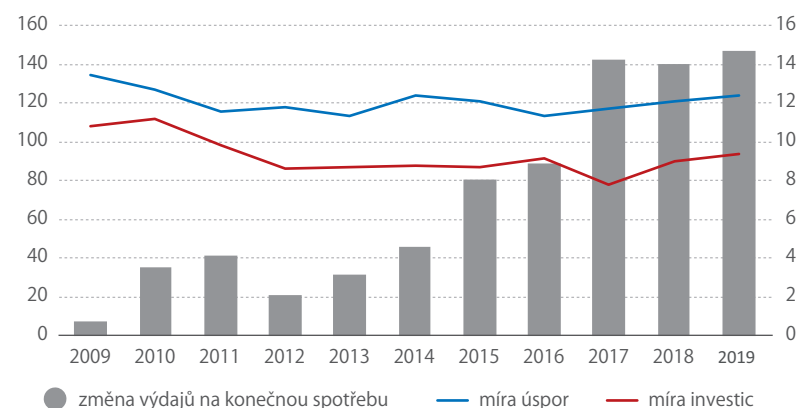
ÚSPORY ROSTLY

Spotřeba domácností za růstem příjmů zaostávala, takže výsledné hrubé úspory domácností činily 376,5 mld. Kč a třetím rokem výrazně rostly (v loňském roce o 29,0 mld. Kč). Mírně se zvýšila i míra úspor (na 12,4 %). To je nejvíce od roku 2014. Investiční aktivita domácností loni rostla, ale ne tak silně jako v roce 2018. Nominální přírůstek dosáhl 26,8 mld. Kč. Výsledná míra investic činila 9,4 % a rovněž mírně narostla. Nad 10% hranicí ale byla míra investic naposledy v roce 2010. Podíl disponibilního příjmu, který domácnosti investují, se tak nedostal k předkrizovým hodnotám ani po několika příjmově bohatších letech.

Na straně závazků domácností loni vzrostl objem půjček o 109,9 mld. Kč. Zvyšovaly se výhradně dlouhodobé půjčky zahrnující zejména hypoteční úvěry (+112,4 mld. Kč). Naopak krátkodobou zadluženost domácnosti loni snížily o 2,4 mld. Kč. V aktivech narostl zejména objem oběživ a vkladů o 184,4 mld. Kč.

Domácnosti si rovněž pořídily účasti a podíly v investičních fondech ve výši 138,1 mld. Kč. Akcie a ostatní účasti z toho tvořily 69,3 mld. Kč a velmi podobná částka připadla na akcie a podílové listy investičních fondů (68,8 mld. Kč). Pojistné, penzijní a standardizované záruční programy (vklady na životní pojištění a penzijní připojištění) narostly o 46,4 mld. Kč. Čisté jmění domácností se loni zvýšilo o 568,9 mld. Kč.

MEZIROČNÍ ZMĚNA VÝDAJŮ NA KONEČNOU SPOTŘEBU DOMÁCNOSTÍ (mld. Kč), MÍRA ÚSPOR A MÍRA INVESTIC (% , pravá osa)

Zdroj: ČSÚ

Jak se mění počty žáků na základních školách

Za posledních 20 let došlo na českých školách k výrazným změnám z hlediska počtu dětí, žáků a studentů na jednotlivých úrovních vzdělávací soustavy.

MARTIN MANA

odbor statistik
rozvoje společnosti

V prvním desetiletí nového století výrazně klesal počet žáků základních škol. Naopak počet vysokoškoláků v tomto období rostl. Přibližně od roku 2010 můžeme pozorovat opačný trend: zatímco počty vysokoškoláků se snižují, počty žáků na základních školách jdou nahoru. V mateřských školách zůstávaly až do roku 2006 počty dětí víceméně konstantní. Obdobná situace, kromě prvních dvou let, byla také v případě žáků středních škol. Po tomto období docházelo na středních školách k poměrně výraznému poklesu počtu žáků, který se zastavil teprve před třemi lety. Počet dětí ve školkách se naopak každoročně zvyšoval až do roku 2014.

ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ NEJEN NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

Dále se budeme věnovat pouze základnímu vzdělávání, kterého se účastní zdaleka nejvíce žáků. Toto povinné vzdělání lze plnit nejen na základních školách, ale i v nižších ročnících víceletých gymnázií a osmiletých konzervatoří. Ve školním roce 2019/20 se základního vzdělávání v Česku účastnil bez pěti tisíc milion žáků. Je to téměř o pětinu více než před deseti lety. Kromě základních škol plnily minulý rok 42 tisíce žáků povinnou školní docházku v nižších ročnících víceletých gymnázií. Počet těchto žáků se v posledních letech příliš nemění. Na nižším stupni osmiletého vzdělávání na konzervatoři se v minulém školním roce vzdělávalo 314 žáků.

Základní vzdělávání lze uskutečňovat také formou individuálního vzdělávání či v zahraničí. Základní

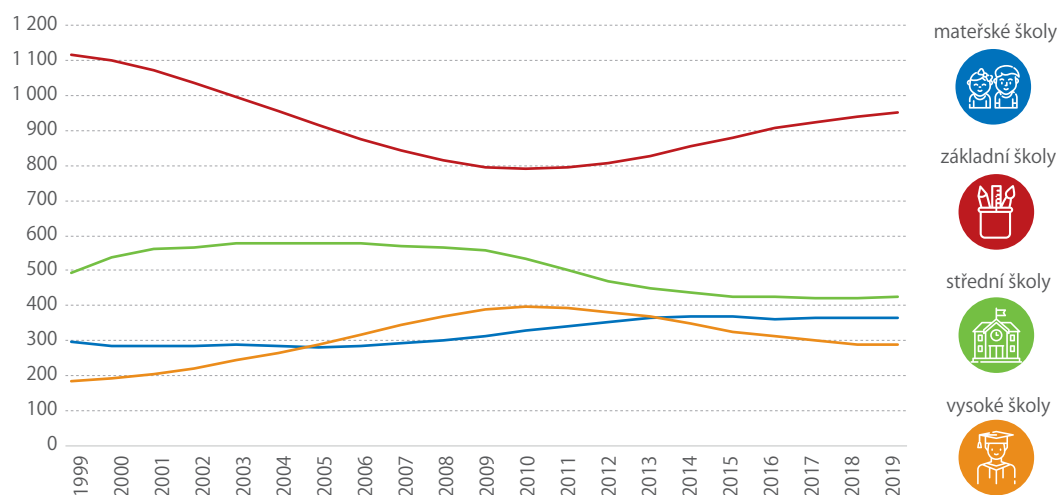
školu v zahraničí nebo zahraniční školu v ČR, která není zapsána v rejstříku škol, navštěvovalo celkem 9,5 tisíce dětí z České republiky a individuální vzdělávání využilo 3,9 tisíce dětí. Obě tyto formy využívá rok od roku více dětí. Za posledních deset let se počet žáků navštěvujících základní školu v zahraničí nebo zahraniční školu v ČR ztrojnásobil a počet žáků plnících povinnou školní docházku formou individuálního vzdělávání se zvýšil osmkrát.

POČTY ŽÁKŮ OVLIVŇUJE VÝVOJ PORODNOSTI

Počet žáků základních škol přímo souvisí s měnícím se počtem narozených dětí v předchozím období, který se následně „posouvá“ do věkových skupin, jichž se týká povinná školní docházka. Děti nejčastěji nastoupí do základní školy v šesti a ukončí ji v patnácti letech. Tato doba se však může změnit, je-li dítěti odložen začátek školní docházky, případně pokud žák opakuje některý ročník či více ročníků základní školy. Faktorů, které ovlivňují počet žáků na základních školách, je však více. V malé míře dochází k odlivu žáků druhého stupně na víceletá gymnázia, vliv má i migrace cizinců ze zahraničí. Na úrovni obcí pak často největší roli v počtu žáků na základní škole hraje stěhování v rámci republiky.

Mezi roky 2010 až 2013 se počet narozených dětí u nás snižoval. Tento pokles porodnosti se již začal projevovat na snižujícím se počtu prvňáčků. Do prvních tříd základních škol bylo loni nově přijato 107 tisíc žáků. Počet prvňáčků už třetí rok v řadě mírně klesá,

POČET DĚTÍ, ŽÁKŮ A STUDENTŮ NA ŠKOLÁCH (tis.)

Zdroj: MŠMT

HELENA CHODOUNSKÁ

oddělení statistiky
vzdělávání,
zdravotnictví,
kultury a sociálního
zabezpečení

nicméně celkový počet žáků základních škol od školního roku 2010/11 stále roste. Na druhý stupeň totiž stále míří předchozí silné populační ročníky odrážející rostoucí počet dětí narozených v letech 2002 až 2008. Za posledních pět let vzrostl počet žáků na 2. stupni o pětinu (65 tisíc).

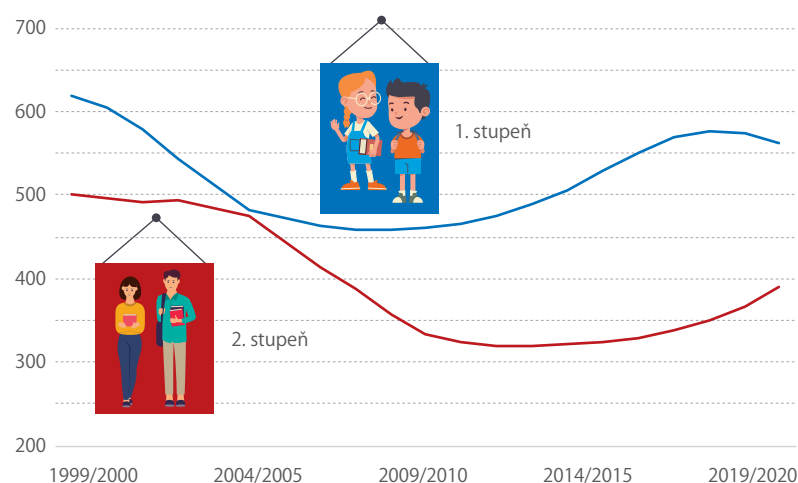
Celkově dosáhl počet žáků na základních školách v uplynulém školním roce nejvyšší hodnoty za posledních 15 let. Na konci září 2019 jich usedlo do školních lavic 953 tisíc, což je o 12 % a téměř 100 tisíc více než v roce 2014.

Ředitelé mnoha základních škol musejí již několik let řešit problém, jak navýšit kapacitu školy, aby ji mohli navštěvovat všichni spádoví žáci. Na základě předchozího demografického vývoje lze konstatovat, že tento problém by v blízké budoucnosti neměl být pro většinu z nich již tak významný. Někteří začnou mít opačné starosti, resp. obdobné, jaké měli před dvaceti lety. V prvních zhruba deseti letech 21. století totiž počet žáků na základních školách výrazně klesal, a to rychleji, než činil výše popsáný nárůst posledních let. V porovnání se školním rokem 1999/00 navštěvovalo základní školy v roce 2009/10 o téměř 30 % méně žáků. V prvním desetiletí 21. století se počet žáků na základních školách v průměru každoročně snížil o 32 tisíc.

NEJVÍC PŘIBYLO ŽÁKŮ V PRAZE A STŘEDOČESKÉM KRAJI

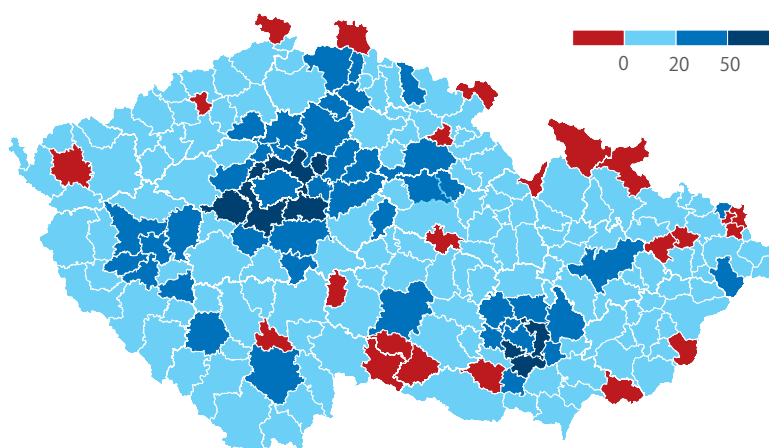
Vývoj počtu žáků na základních školách popsán výše však neprobíhal ve všech krajích stejně a i do budoucna lze předpokládat výrazné regionální rozdíly. Za posledních deset let vzrostl procentuálně nejvíce počet žáků v základních školách v Praze, a to téměř o polovinu ze 73 tisíc žáků ve školním roce 2009/10 na 109 tis. žáků ve školním roce 2019/20. Nejvyšší absolutní nárůst byl zaznamenán ve Středočeském kraji, kde počet dětí ve školních lavicích vzrostl o 39 tisíc (42 %). Tyto dva kraje se tak podílely téměř z poloviny na 159tisícovém (20%) celorepublikovém nárůstu počtu žáků na základních školách za posledních deset let.

POČET ŽÁKŮ NA 1. A 2. STUPNI ZÁKLADNÍCH ŠKOL (tis.)

Zdroj: MŠMT

ZMĚNY V POČTECH ŽÁKŮ ZÁKLADNÍCH ŠKOL MEZI ROKY 2009/10 A 2019/20 (%)

Zdroj: MŠMT

V dalších krajích byl nárůst podstatně nižší a nikde to nebylo více než o čtvrtinu. Nejmenší nárůst byl zaznamenán v Moravskoslezském a Karlovarském kraji – v obou případech o 6 %. Karlovarský a Ústecký kraj jsou jediné, kde v posledním školním roce došlo k meziročnímu poklesu počtu žáků základních škol. A dá se předpokládat pokles i v následujících letech s tím, jak v těchto krajích klesá počet dětí v mateřských školách.

V NĚKTERÝCH OBCÍCH ZÁKLADKY PROŘÍDLY

I uvnitř jednotlivých krajů můžeme pozorovat velké rozdíly v tom, jak se často rozdílně v rámci jednotlivých správních oblastí obcí s rozšířenou působností měnil počet žáků v základních školách. Zásadním zjištěním je skutečnost, že za posledních deset let nejvíce vzrostly (o více než polovinu) počty žáků v širším zázemí hlavního města a částečně i Brna. Tento vývoj souvisí s rozvojem procesu suburbanizace v těchto oblastech.

Nadprůměrné nárůsty lze pozorovat i v případě některých dalších krajských měst nebo jejich nejbližšího okolí, jako jsou Plzeň, Pardubice, Olomouc, České Budějovice, Liberec, Jihlava či Hradec Králové. Počty žáků základních škol se zvyšují rovněž v průmyslových oblastech s nabídkou pracovních příležitostí, jako je například Mladá Boleslav. Tyto změny jsou ovlivněny přírůstkem obyvatelstva ve věku 6 až 15 let, a to nejen díky stěhování obyvatel v rámci našeho území, ale i ze zahraničí. Stěhování se daleko častěji týká právě osob v produktivním věku, které už děti mají nebo rodinu zakládají.

Naproti tomu existuje celá řada obcí s rozšířenou působností, v jejichž správní oblasti v tomto období došlo k poklesu počtu žáků základních škol. Jde o obce, ve kterých můžeme pozorovat poměrně výrazný úbytek celkového počtu obyvatel, často ve venkovských nebo příhraničních oblastech.

Generální zkouška na sčítání

S vrchním radou ČSÚ Liborem Svobodou jsme probírali význam a průběh zkušebního sčítání lidu, domů a bytů, které právě probíhá.

Sčítání lidu, domů a bytů

Český statistický úřad v těchto dnech spouští zkušební sčítání, které předchází oficiální Sčítání lidu, domů a bytů 2021 připravované na jaro příštího roku. Co je jeho smyslem a hlavním cílem?

Odpovím trochu šířeji. Sčítání 2021 představuje rozsáhlý projekt, na jehož uskutečnění se ve spolupráci s Českým statistickým úřadem podílí velké množství lidí a institucí – státních úřadů, měst a obcí, dodavatelů a v neposlední řadě také všichni občané v roli poskytovatelů údajů. Součástí tohoto rozsáhlého projektu je po technické stránce také bezpečná výměna informací mezi mnoha informačními systémy, které vznikly buď pro potřeby sčítání, nebo jsou standardně využívány ve veřejné správě.

Úspěch projektu Sčítání 2021 je tak závislý na efektivní spolupráci všech výše uvedených osob i informačních systémů. Tuto spolupráci je třeba ve všech fázích přípravy, distribuce, sběru a zpracování dat důkladně vyzkoušet a prověřit. A právě to je smyslem a cílem zkušebního sčítání, při kterém bude osloveno 25 tisíc vybraných domácností.

Mezi zkušebním a reálným sčítáním pak bude dostatečný časový prostor, ve kterém budou moci být odstraněny případné zjištěné rezervy či nedokonalosti. Věřím, že jich nebude mnoho.

Kdo se tohoto zkušebního sčítání vlastně zúčastní? Mohu se jako případný zájemce například někde hlásit?

Jak jsem již zmínil, k účasti na zkušebním sčítání bude osloveno 25 tisíc domácností žijících ve vybraných lokalitách České republiky. Lokality byly

vybrány tak, aby reprezentovaly různé sídelní typy a geografické oblasti. Na rozdíl od reálného Sčítání 2021 je účast ve zkušebním sčítání dobrovolná. Byli bychom rádi, kdyby se do zkušebního sčítání zapojilo co nejvíce z oslovených domácností. Je to pro nás neocenitelná pomoc.

Do zkušebního sčítání se ale nelze přihlásit, domácnosti ve vybraných lokalitách budou osloveny z naší strany. Výjimkou je zkušební online sběr údajů. Účast v něm nechceme a ani nebudeme omezovat na vybrané domácnosti a lokality, takže vyplnění online dotazníku si může vyzkoušet každý.

Jak Český statistický úřad s účastníky zkušebního sčítání komunikuje?

Vzhledem k tomu, že zkušební sčítání sice probíhá plošně, ale pouze ve vybraných sčítacích obvodech, musí být komunikace úřadu s účastníky cílená. Vybrané domácnosti obdrží do poštovních schránek informační letáky a informace budou také vyvěšeny v dotčených domech. Zájemci mohou další podrobnosti zjistit na internetových stránkách scitani.cz, na infolince nebo napsat na e-mailovou adresu dotazy@scitani.cz.

Budou vybrané domácnosti k účasti ve zkušebním sčítání nějak motivovány?

Nebude se jednat o motivaci v pravém slova smyslu, ale spíše o výzvu k účasti a poděkování za ni. Domácnosti vybrané pro zkušební sčítání obdrží v rámci informační pochůzky spolu s letákem také dopis předsedy ČSÚ a malou pozornost – mikrofíx s logem sčítání.

Týká se toto zkušební sčítání i cizinců, kteří na našem území žijí?

Ano, v případě, že budou mezi oslovenými a vybranými domácnostmi. V rozsahu, který je dán zákonem, se jich bude samozřejmě týkat i samotné Sčítání v roce 2021.

Český statistický úřad chce při Sčítání 2021 klást důraz na online formu sčítání. Jak se to projeví při zkušebním sčítání, dojde i na listinné formuláře?

Online sběr v rámci zkušebního sčítání proběhne od 14. do 20. září 2020 a sčítací komisaři by následně měli s papírovými sčítacími formuláři kontaktovat pouze ty domácnosti, které možnosti online sběru nevyužily. Distribuce a sběr papírových formulářů

Pomoc domácností, které se zapojí do zkušebního sčítání, je pro nás neocenitelná.

Absolvent oboru statistika na VŠE. V devadesátých letech působil ve státní správě jako náměstek ministra v rezortech školství a financí. Po roce 2000 zastával manažerské pozice v komerční sféře. V letech 2007–2018 byl kvestorem VŠE. V ČSÚ pracuje od března 2019 v pozici nositele projektu SLDB 2021. Je autorem či spoluautorem monografií a odborných článků a studií z oblasti statistiky, demografie, vzdělávání, financí a managementu.

Ing. Libor Svoboda

by se v takovém případě měly uskutečnit ve dnech 25. září až 22. října tohoto roku.

K online sběru dat bych ještě rád podotkl, že bude, stejně jako při ostrém sčítání, možný buď přes elektronický sčítací formulář na adrese onlinescitani.cz, nebo z mobilního telefonu pomocí aplikace, kterou bude možno získat v Google Play i App Store.

Bude se zkušební sčítání nějak lišit od toho reálného?

Jde především o rozsah šetření – zkušební sčítání proběhne na relativně malém vzorku domácností. Účast v něm bude na rozdíl od reálného sčítání dobrovolná. Také časové intervaly vyhrazené pro jednotlivé etapy sčítání jsou o něco kratší, než tomu bude v případě celorepublikového sčítání na jaře příštího roku.

Plánuje ČSÚ někde publikovat výsledky této generálky na jarní celonárodní sčítání?

Nikoliv. Výsledky zkušební sčítání ve smyslu souhrnných statistických ukazatelů publikovány nebudou. Zkušební sčítání nemá charakter výběrového šetření, jehož výsledky by bylo možné zobecňovat na celou populaci. Určitě však po jeho skončení budeme publikovat základní informace o průběhu a o počtech zapojených domácností.

Zkušební sčítání bylo zahájeno 1. září informačními pochůzkami sčítacích komisařů z České pošty, kteří informovali vybrané domácnosti o zařazení do projektu. Od 14. do 20. září je na webu www.scitani.cz k dispozici elektronický formulář zkušební sčítání a další informace pro účastníky. Listinné formuláře bude možné vyplňovat od 25. září do 7. října. Jejich sběr proběhne do 22. října.

Oslovených 25 tisíc domácností žije ve více než 12 tisících budovách v 98 místech napříč celou Českou republikou. Jsou vybrány tak, aby reprezentovaly typické lokality. Zkušební sčítání tak proběhne v malých obcích i velkých městských aglomeracích. Zahrnuty v něm budou i různé typy bytových domů včetně např. hromadných ubytovacích zařízení.

INSTAGRAM: INDEC ARGENTINA

TAKÉ ARGENTINŠTÍ STATISTICI ZVEŘEJŇUJÍ VÝSLEDKY SVÉ PRÁCE V PODOBĚ JEDNODUCHÝCH INFOGRAFIK NA INSTAGRAMU.

Obrázek řekne víc než tisíc slov, a tak se netřeba bát toho, že je celý profil ve španělštině. Infografiky jsou zpracovány v moderním grafickém designu, ale jistý nádech staromilství jim dodává zvolený podklad, který vytváří dojem zažloutlého novinového papíru. Mimo jiné i díky tomu vydržíte na tomto profilu brouzdat opravdu dlouho.

bit.ly/3iDjxTH
www.indec.gov.ar

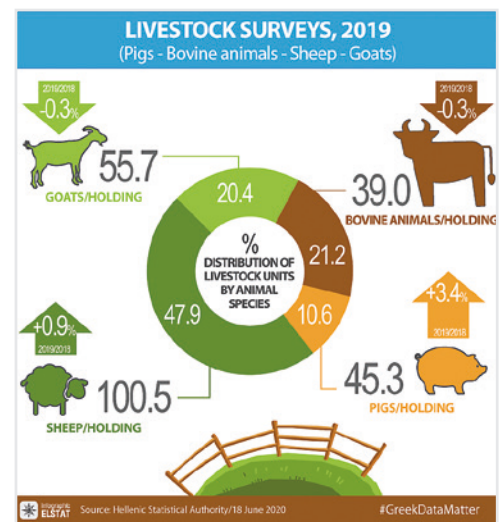
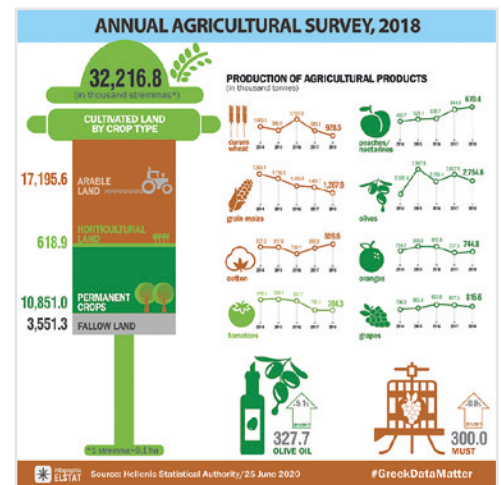

ELSTAT: VÝSLEDKY ZEMĚDĚLSKÝCH STATISTIK V INFOGRAFIKÁCH

PODLE POSLEDNÍCH VÝSLEDKŮ JE ZŘEJMÉ, ŽE I KDYŽ MÁ V ŘECKU SKLIZEŇ OLIV K MAXIMU Z ROKU 2015 POMĚRNĚ DALEKO, PRODUKCE OLIVOVÉHO OLEJE ROSTE.

Z ostatních údajů v infografikách je vidět, že ne vždy mohli mít řečtí zemědělci důvod k optimismu. Úroda nektarinek a broskví roste, daří se i pomerančům, propad v produkci rajčat se podařilo zastavit, vinných hroznů se sice sklídilo v roce 2018 v meziročním srovnání méně, ale výroba vína se zvýšila. Avšak výnosy plodin, které se pěstují na orné půdě (obilí, kukuřice), se dlouhodobě snižují, a tak tamní farmáři přecházejí na pěstování bavlníku.

bit.ly/3fy8SRC

ASEAN: STATISTICKÁ ROČENKA 2019

BRZY PO ZALOŽENÍ V ROCE 1967 ZAČALA STATISTICKÁ DIVIZE SDRUŽENÍ NÁRODŮ JIHOVÝCHODNÍ ASIE (ASEAN) ZVEŘEJŇOVAT ZÁKLADNÍ STATISTICKÉ CHARAKTERISTIKY O SVÝCH ČLENECH.

ASEAN sdružuje Brunej, Filipíny, Indonésii, Kambodžu, Laos, Malajsii, Myanmar, Singapur, Thajsko a Vietnam. Za cíl si organizace vytkla urychlit ekonomický růst, sociální pokrok, kulturní rozvoj a vzájemné vztahy svých členů s tím, že v současnosti spolupracuje i ve vojenskopolitické a mezinárodněpolitické oblasti. Jakých pokroků dosáhla, lze mj. zjistit ze statistické ročenky, v níž kromě údajů za uplynulý kalendářní rok nechybí u vybraných ukazatelů ani dlouhodobé časové řady.

bit.ly/2CXCI0n

FAO: MLADÍ – BUDOUCNOST ZEMĚDĚLSTVÍ?

MLÁDEŽ TVOŘÍ ZHRUBA PĚTINU POPULACE ROZVOJOVÝCH A ROZVÍJEJÍCÍCH SE EKONOMIK. KDE NAJDOU TITO LIDÉ PRACOVNÍ UPLATNĚNÍ?

V zemědělství je do značné míry nevyužitý rezervoár pracovních příležitostí. Avšak náročnost práce a nízká finanční odměna, která v případě rodinného zemědělství v méně rozvinutých zemích je často nulová, neboť rodinní příslušníci

pracují „za byt a stravu“, odvádějí mladé lidi od zemědělství a přispívají k migraci z venkovských oblastí. Tomu chce FAO zabránit.

bit.ly/31RizEr

EUROSTAT: NEJVĚTŠÍM VÝVOZCEM PIVA JE NIZOZEMSKO

Z NIZOZEMSKA PUTOVALO V LOŇSKÉM ROCE DO ZAHRANIČÍ 1,9 MLD. LITRŮ ALKOHOLICKÉHO PIVA.

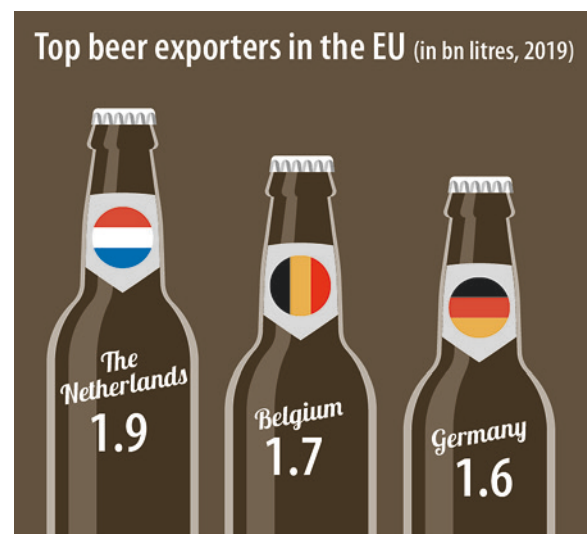
(193 mil. litrů, 5 %), Jižní Korea (184 mil. litrů, 4 %), Jižní Afrika (108 mil. litrů, 3 %),

Švýcarsko (98 mil. litrů, 2 %), Austrálie (92 mil. litrů, 2 %) a Tchaj-wan (86 mil. litrů, 2 %).

bit.ly/33FtVWO

To z této země učinilo největšího vývozce piva ze všech členských států EU před Belgií (1,7 mld. litrů) a Německem (1,6 mld. litrů). Infografika, kterou u příležitosti Mezinárodního dne piva 7. srpna zveřejnil Eurostat, obsahovala jen stupně vítězů. Těsně pod nimi skončilo Česko následované Francií a Irskem (všechny shodně 0,5 mld. litrů).

Hlavními cílovými zeměmi vývozu piva ze zemí EU byly Spojené státy (911 mil. litrů, 22 %) a Velká Británie (825 mil. litrů, 20 %). Následovaly Čína (364 mil. litrů, 9 %), Rusko (258 mil. litrů, 6 %), Kanada

ec.europa.eu/eurostat

Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje krajů

Vydavatel: Český statistický úřad

Krajské správy ČSÚ se opět zaměřily na společné téma a připravily tištěnou podobu pravidelně vydávaných analýz základních tendencí vývoje krajů.

Nové letošní zpracování mapuje dostupné statistické informace, které se k této problematice vztahují a jejichž prostřednictvím je možné kvantifikovat obraz o postavení a vývoji jednotlivých krajů a jejich dílčích částí ve vybraných oblastech. Vedle demografických ukazatelů pracuje také s informacemi ze sociální oblasti a stranou nezůstávají ani ekonomická data. Samostatná kapitola je věnována vybraným pohledům na životní prostředí. Zařazen je rovněž souhrnný pohled na všechny kraje formou mezikrajského srovnání, které je zaměřeno především na rozdíly v postavení krajů a odlišnosti jejich vývoje v časové řadě v jednotlivých oblastech.

Svou strukturou a uspořádáním publikace z velké části navazují na analýzy vydané v předchozích letech, ale jsou v nich zobrazeny i některé nové pohledy, například projekce vývoje obyvatelstva kraje do roku 2070. Z územního hlediska nejsou analýzy omezeny pouze na kraj jako celek, ale postihují i rozdíly uvnitř jeho území, a to z pohledu okresů, správních obvodů ORP nebo velikostních skupin obcí.

Publikace obsahují nově také projekci vývoje obyvatelstva krajů do roku 2070.

bit.ly/3jgfi0x

Obsahově sjednocená podoba analýz ve všech krajích umožňuje uživatelům snazší orientaci v této problematice a usnadňuje srovnání mezi kraji. Analytický komentář je proložen grafy a kartogramy. Nechybí ani tabulková příloha s časovou řadou, mezikrajským a meziokresním srovnáním. Analýzy jsou zaměřeny na vývoj jednotlivých oblastí v posledních letech, nejčastěji od roku 2014, v některých směrech i v mnohem delší časové řadě od roku 2000.

Hlavním zdrojem podkladů pro analýzy byla data ze statistických zjišťování ČSÚ, čerpáno bylo však také z rezortních statistik, především z Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, České správy sociálního zabezpečení nebo Ústavu zdravotnických informací a statistiky a dalších.

PUBLIKACE ČSÚ

www.czso.cz
objednavky@czso.cz

tištěná

online

Analýza ekonomického vývoje (2019)

Přehled o vývoji HDP a jeho složek a o vývoji v institucionálních sektorech (domácnosti, vládní instituce, nefinanční podniky, finanční instituce). Údaje jsou zasazeny do mezinárodního kontextu.

Statistický průvodce obcemi Jihočeského kraje (2020)

Základní informace o demografii, zaměstnanosti, podnikatelské sféře, bytové výstavbě a technické a občanské vybavenosti obcí a měst kraje. Součástí je rovněž adresář obecních úřadů.

Organizační statistika (2. Q 2020)

Údaje o organizační struktuře národního hospodářství sestavené z dat vedených v Registru ekonomických subjektů.

Ceny sledovaných druhů nemovitostí (2019)

Odhady cenových indexů a průměrných cen vybraných druhů nemovitostí uspořádané podle krajů a v závislosti na velikosti obcí.

STATISTIKA V APLIKACÍCH

Vydavatel: Portál

Publikace ukazuje na široké využití statistiky a statistických metod v různých oborech a oblastech lidského života. Vedle teoretických výukových textů obsahuje i řadu příkladů z praxe.

bit.ly/32EfsYY

KULTURA ČR 2019 V ČÍSLECH

Vydavatel: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu

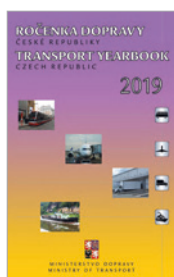

Vybrané údaje za tyto poskytovatele kulturních služeb: památkové objekty zpřístupněné za vstupné, muzea, galerie a památníky, veřejné knihovny, divadla, neperiodické publikace a periodický tisk, rozhlas a televize.

bit.ly/3lyVgAr

ROČENKA DOPRAVY 2019

Vydavatel: Ministerstvo dopravy ČR

Informace o silniční, železniční, vodní i letecké dopravě a přepravě. Údaje jsou uvedeny jak souhrnně za celou ČR, tak na regionální úrovni. Pro vybraná data je k dispozici také mezinárodní srovnání.

bit.ly/3hJ95tG

Školy a školská zařízení (2020)

Hlavní statistické údaje o počtu škol, tříd, dětí, žáků, studentů a učitelů ve školách v ČR. Data jsou členěna věcně, územně a podle času.

Základní údaje o honitbách, stavu a lovu zvěře (2019–2020)

Údaje o mysliveckém hospodaření, např. výměra a počet honiteb, stav loveckých psů, stav a lov zvěře ve sledovaném období.

KALENDÁŘ: RYCHLÉ INFORMACE

ŘÍJEN 2020

PO	ÚT	ST	ČT	PÁ	SO	NE
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

1 ČT

Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity (8/2020)
Notifikace deficitu a dluhu vládních institucí (2019)

2 PÁ

Čtvrtletní sektorové účty (2. Q 2020)

5 PO

Deficit a dluh vládních institucí (2. Q 2020)

7 ST

Zahraniční obchod se zbožím (8/2020)
Průmysl (8/2020)
Stavebnictví (8/2020)

8 ČT

Maloobchod (8/2020)

12 PO

Indexy spotřebitelských cen – inflace (9/2020)
Indexy cen vývozu a dovozu (8/2020)

15 ČT

Odhady sklizní (9/2020)

16 PÁ

Indexy cen výrobců (9/2020)

22 ČT

Notifikace deficitu a dluhu vládních institucí (2019)

26 PO

Konjunkturální průzkum (10/2020)

30 PÁ

Zemědělství (3. Q 2020)
Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity (9/2020)
Předběžný odhad HDP (3. Q 2020)

Život na ulici za první republiky

V masarykovském Československu mohli lidé bez domova vyhledat přístřeší v noclehárnách, útulnách a ohřívárnách, ale i v chudobincích nebo chorobincích.

**PAVEL
HORTIG**
oddělení
marketingu a PR

Svědectví, jak na tom byla s bezdomovectvím Praha za první republiky, přinesly údaje v článku „Statistika měst za rok 1930“ vydaném v roce 1933 v časopise Zprávy Státního úřadu statistického. SÚS tehdy zveřejnil výsledky obsáhlé dotazníkové akce, jejímž cílem byl sběr významných statistických dat o 25 největších městech republiky. Publikované údaje pocházely ze statistických oddělení jednotlivých měst.

TISÍCOVKY NEJCHUDŠÍCH V PRAZE

Chudoba v roce 1930, na samém počátku velké hospodářské krize, byla příčinou i důsledkem toho, že se řada lidí ocitla bez střechy nad hlavou. A stát se snažil situaci řešit. V Praze tehdy existovalo šest chudobinců, které zaopatřily 1 352 osob, pět chorobinců s 963 osobami bez přístřeší a jedna noclehárna. Za celý rok ji využilo 160 tisíc osob, tedy v průměru 438 lidí bez domova denně. Dalším zařízením poskytujícím pomoc nejchudším Pražanům byly tzv. ohřívárny. Hlavní město jich provozovalo deset. Celkem se v nich od října do března „ohřálo“ 64,8 tisíce osob, což činí v průměru 356 osob denně. Vzhledem k počtu osob v chudobincích a chorobincích a průměrnému dennímu počtu osob zaopatřených v noclehárnách a ohřívárnách můžeme odhadovat, že je v roce 1930 využívalo v průměru 3 100 osob denně. Přibližně tři čtvrtiny z nich žily v poněkud lepších podmínkách chudobinců a chorobinců, „na ulici“ přežívalo přibližně osm set osob. Tento hrubý odhad vychází výhradně z evidence lidí, kteří využili pomoci tehdejších charitativních zařízení. V Praze

přítom žilo podle sčítání lidu z roku 1930 přibližně 950 tisíc obyvatel, tedy zhruba o 360 tisíc méně než v současnosti.

CO PROZRADILY MĚSTSKÉ STATISTIKY

Relativně nejvíce bezdomovců se nepohybovalo v Praze, ale v Bratislavě a v severočeských obcích. Například v Bratislavě využilo místní ohřívárny údajně 400 tisíc osob. V průměru je denně navštívilo 2,2 tisíce obyvatel slovenské metropole. Prvorepublikoví statistici rovněž přepočítávali údaje o využití sociálních zařízení na počet obyvatel daného města. Zjistili, že noclehárny byly nejvytíženější v Teplicích Šanově (11,58 zaopatřených osob na 10 tisíc obyvatel města), dále v Bratislavě (8,26) a v Jablonci nad Nisou (5,72). V případě ohříváren si připsala nechtěný primát Bratislava (177,44). Nadměrná chudoba trápila i obyvatele Jihlavy (71,06). V Praze to bylo po přepočtu na 10 tisíc obyvatel jen 4,19 osoby. Nejvyšší podíl lidí v chudobincích zaznamenala města Liberec (70,52), Most (57,42) a České Budějovice (57,09).

CELOSTÁTNÍ STATISTIKA BEZDOMOVECTVÍ

Do roku 2011 došlo jen k několika dílčím pokusům sečíst bezdomovce na území Prahy, Brna a Plzně. Ve všech případech se sčítání účastnili dobrovolníci spolu s pracovníky nestátních neziskových organizací nebo se zástupci magistrátů. V roce 2011 se Český statistický úřad poprvé pokusil zjistit počet bezdomovců v ČR v rámci pravidelného soupisu obyvatelstva. Jednalo se o první sčítání bezdomovců

v historii československých i českých cenzů, s přesnou metodikou, koho a jak sčítat. Cílem bylo získat informace o těch lidech, kteří se ocitli bez domova, potřebovali pomoc a stáli o ni. Celkově bylo sečteno 11 496 osob, které docházely do azylových domů a jiných charitativních zařízení. V Praze statistici evidovali 1 254 bezdomovců. Zjevné ani potenciální bezdomovce Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 nezahrnulo, proto je číselný údaj tak nízký. Podle odhadů odborníků jich v době cenzu bylo po celé republice až třikrát více.

Přesnější údaje přineslo až sčítání a odhad, které v dubnu loňského roku provedl Výzkumný ústav práce a sociálních věcí. Podle něj v Česku v roce 2019 žilo 23 830 bezdomovců, z toho 2 600 bylo mladších 18 let. Nejvíce lidí bez domova bylo v Moravskoslezském kraji a v Praze. Konkrétně v Moravskoslezském kraji žilo asi 3 540 bezdomovců, v hlavním městě zhruba 3 250 a v Jihomoravském kraji přibližně 2 450. Naopak v Jihočeském a Libereckém kraji bylo bezdomovců méně než 800.

Mezi lidmi bez domova výrazně převažovali muži a zhruba polovina bezdomovců žila venku nebo využívala přechodné noclehárny pro osoby bez přístřeší.

Na základě sčítání osob bez přístřeší, které zorganizoval Magistrát hlavního města Prahy v roce 2014, se jich po Praze pohybovaly přibližně čtyři tisíce. Bezdomovcům pomáhalo podle údajů magistrátu 24 azylových domů s kapacitou 796 míst, čtyři nízkoprahová denní centra s kapacitou 500 míst, pět nocleháren s kapacitou 367 míst a pět domů

na půl cesty se 42 místy. Data o bezdomovectví dosud nejsou v rámci ČR (ani mezinárodně) systematicky sledována, a pokud ano, tak nejednotně a nesrovnatelně. V EU je bezdomovectví posuzováno jako jedna z nejextrémnějších forem chudoby a sociálního vyloučení. Počet bezdomovců v osmdesátce byl v unijních materiálech odhadován na 4,1 milionu. Než odborníci najdou k přesným údajům jednotný klíč, budou skutečná čísla nahrazovat hrubé odhady.

Webová prezentace ČSÚ

Hledáte statistické informace?
Navštivte sekci Statistiky
nebo Katalog produktů.

czso.cz/statistiky
czso.cz/statistics

czso.cz/katalog-produktu
czso.cz/catalogue-of-products

10 mil.
zobrazení stránek
za rok

3 mil.
návštěv
za rok

Jak se žije u sousedů?

Populace v Libereckém kraji stárne, tento problém se však týká také našich sousedů. Nejstarší obyvatelé v rámci euroregionu Neisse-Nisa-Nysa žijí v jeho saské části, naopak nejmladší populací se může pochlubit česká část uskupení.

**STANISLAVA
RIEGEROVÁ**

Krajská správa ČSÚ
v Liberci

Území současného Libereckého kraje je součástí euroregionu Neisse-Nisa-Nysa již téměř 29 let. Tento euroregion byl založen 21. prosince 1991 a působí v prostoru, kde se stýkají hranice Spolkové republiky Německo, České a Polské republiky. Jeho výjimečnost spočívá především v tom, že se jedná o vůbec první příhraniční euroregion založený ve střední a východní Evropě. Uskupení má tři členy. Z německé strany je to Euroregion Neisse, e. V., z české Euroregion Nisa – zájmové sdružení právnických osob, a z polské Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa. V rámci každé ze tří stran představují členy zejména obce a také další územní celky nebo instituce. K 31. 12. 2018 tvořilo uskupení z české části 131 obcí. Z nich bylo 118 z okresů Libereckého kraje a 13 z okresu Děčín, který je součástí Ústeckého kraje. Německou část reprezentovaly okresy Bautzen a Görlitz (celkem 111 obcí) a polská část participovala 44 členskými obcemi. Největší část euroregionu podle počtu obyvatel představuje německá strana, v jejích obcích ke konci

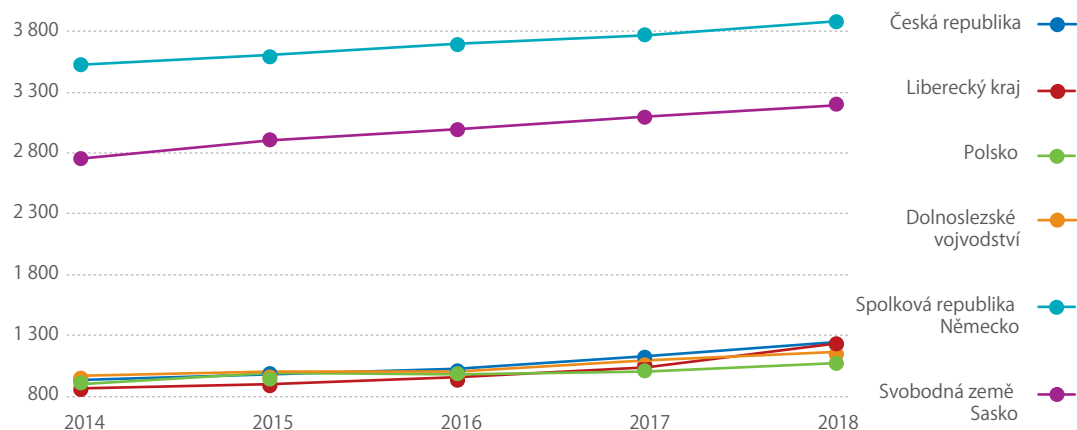
roku 2018 žilo 36,8 % z celkového počtu 1 508 837 obyvatel euroregionu. Naproti tomu rozlohou je největší polská část území, z celkové rozlohy euroregionu 11 759 km² tento celek představoval 40,3 %.

CÍLEM JE ZLEPŠOVÁNÍ KVALITY ŽIVOTA OBYVATEL

Ačkoliv existence euroregionu sahá až k začátku 90. let minulého století, základní myšlenky a cíle uskupení se během uplynulých téměř tří desítek let nezměnily. Smyslem činnosti organizace je především všestranná spolupráce ve prospěch hospodářského a sociálního rozvoje i trvalého zlepšování podmínek a kvality života obyvatel dotčených území.

Součástí euroregionu Neisse-Nisa-Nysa jsou skupiny expertů EUREX, které se skládají z regionálních odborníků věnujících se konkrétní problematice (např. EUREX Školství, EUREX Cestovní ruch, EUREX Krizový management apod.). Jedním z 15 uskupení je také pracovní skupina EUREX Statistika, která se

PRŮMĚRNÝ MĚSÍČNÍ HRUBÝ PŘÍJEM V EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA (€)

skládá z pracovníků informačních služeb Krajské správy ČSÚ v Liberci, kolegů ze Statistického úřadu Vratislav s pracovištěm Jelenia Góra a ze Statistického úřadu Svobodné země Sasko, Kamenz. Úkolem skupiny je poskytovat statistické údaje o území euroregionu, jejichž prostřednictvím je možné sledovat změny v populačním, ekonomickém či sociálním vývoji v tomto prostoru. A jak se tedy, na základě statistických ukazatelů, u našich sousedů žije?

ZNAČNÉ PŘESHRAANIČNÍ ROZDÍLY

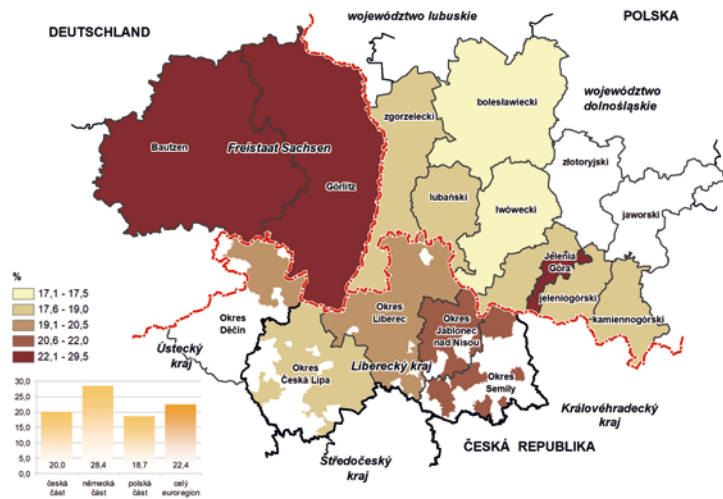
V současnosti je velmi diskutovaným tématem postupné stárnutí populace. Tento problém se dotýká také našich sousedů. Jednoznačně nejstarší obyvatelé vykazují německá čísla uskupení, na konci roku 2018 bylo místním obyvatelům v průměru 48,8 roku. Průměrný věk obyvatel české a polské části byl nižší – v Polsku činil 42,8 roku a v Česku 42,3 roku. Podobně jsou na tom také hodnoty indexu stáří. Na německé straně euroregionu připadlo na 100 dětí ve věku 0 až 14 let 218,2 osoby starší 65 let, v polské části to bylo 139,3 osoby a nejnižší hodnoty 122,5 osoby dosáhl ukazatel na české straně. V roce 2018 byl ve všech částech uskupení zaznamenán přirozený úbytek obyvatel. Nejnižší v přepočtu na 1 000 obyvatel byl v české části (–0,1 ‰). Nejdynamičtější propad vykazovala německá strana (–7,7 ‰), polská zaujala místo uprostřed s –4,5 ‰.

Vzhledem k úbytku obyvatel v německé části euroregionu klesá také intenzita nové výstavby. V roce 2018 bylo na tomto území dokončeno 486 bytů, což v přepočtu na 1 000 obyvatel znamená 0,9 bytu. Nejvíce bytů v absolutním i relativním vyjádření realizovali stavebníci na polské straně uskupení (1 209 bytů, tj. 2,3 ‰). Dokončenou výstavbu v české části reprezentovalo 946 bytů, tedy 2,2 bytu na 1 000 obyvatel. V případě všech členských částí převažovala výstavba bytů v rodinných domech – v německé části z 80,9 %, v české ze 66,1 % a v polské pouze z 50,6 %.

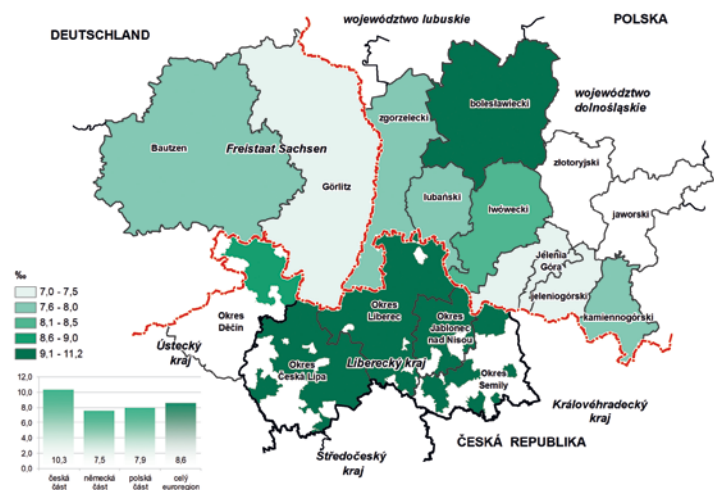
Z hlediska zdravotní péče se naopak nejlépe „žije“ na německé straně. Na 1 000 obyvatel zde totiž v roce 2018 připadlo 3,4 lékaře. Nejméně příznivá situace z tohoto pohledu panuje na polské straně, zde se musí 1 000 obyvatel v průměru dělit o 1,7 lékaře. V české části na 1 000 obyvatel připadlo 3,1 lékaře.

V roce 2018 bylo v české části euroregionu provozováno celkem 770 hromadných ubytovacích zařízení o kapacitě 38 071 lůžek. Na polské straně bylo turistům k dispozici 479 ubytovacích zařízení s 30 501 lůžky, nejmenším počtem zařízení disponovala německá část euroregionu (373 zařízení se 14 710 lůžky). V návštěvnosti patřilo prvenství polskému regionu, který v roce 2018 navštívilo 1,2 milionu turistů, druhá v pořadí byla návštěvnost českých zařízení (928 685 hostů). Ubytovací zařízení na německé straně hranice využilo 717 560 hostů. V případě českých a polských ubytovacích zařízení tvořili největší část zahraničních návštěvníků turisté z Německa (50,2 %, resp. 51,3 %), do zařízení na německé straně uskupení

PODÍL OBYVATEL 65 A VÍCE LET NA CELKOVÉM POČTU OBYVATEL K 31. 12. 2018

ŽIVĚ NAROZENÍ NA 1000 OBYVATEL V ROCE 2018

mířili především hosté z České republiky (16,9 %), Nizozemska a Polska (shodně 15,2 %).

POROVNÁNÍ PŘÍJMŮ

V rámci pracovní skupiny EUREX Statistika byla vedle údajů o demografii a ze sociální a ekonomické oblasti pravidelně zjišťována a porovnávána také data o příjmech a cenách vybraných druhů zboží a služeb na jednotlivých stranách uskupení. Velmi výrazné rozdíly byly patrné v případě hodnocení výdělků. Průměrná hrubá měsíční mzda ve Svobodné zemi Sasko v roce 2018 dosáhla 3 193 €. Výdělek v případě Libereckého kraje tak představoval pouze 38,6 % (1 233 €) a výdělek v případě Dolnoslezského vojvodství 36,3 % (1 160 €) uvedené průměrné mzdy v Sasku. Dosaženým mzdám v jednotlivých částech euroregionu odpovídá i kupní síla. Zatímco obyvatel německé části si mohl teoreticky za měsíční průměrnou mzdu, kterou pobíral v roce 2018, v květnu následujícího roku koupit např. 281 kg vepřové šunky, jeho přeshraniční polský soused si za svou mzdu pořídil o 101 kg šunky méně, český soused dokonce o 136 kg méně.

Nezaměstnanost prizmatem centra a periferie

Jak v České republice, tak v celé EU, ale i v mikroregionech je nezaměstnanost především symptomem periferie. Hrozí hlavně v pohraničních oblastech s nedostatečnou infrastrukturou.

**DALIBOR
HOLÝ**

ředitel odboru
statistiky trhu práce
a rovných příležitostí

Při analýze pracovního trhu z regionálního pohledu je vhodné si osvojit optiku centrum-periferie, která je vedle politických důvodů a historické zátěže hlavní příčinou rozdílů v nezaměstnanosti. Vysvětluje rozdíly v nezaměstnanosti na více úrovních než jen u národního státu, opakuje se v mnoha měřítcích, větších i menších, podobně jako fraktály.

V největším měřítku ji vidíme na jednotném pracovním trhu Evropské unie. Centrem EU je nepochybně oblast střední Evropy, protkaná dálnicemi, železnicí, optickými sítěmi a další infrastrukturou, která umožňuje bleskurychlý přesun dat, zboží i lidí. Míra nezaměstnanosti se zde vloni dostala na dvou- až tříprocentní úroveň. Periferií EU jsou především mediteránní oblasti, hornatá, vyprahlá a obtížně dostupná krajina Španělska, Itálie a Řecka. I za loňského doznívajícího hospodářského boomu tam byla nezaměstnanost mnohonásobně vyšší: v Itálii 10 %, ve Španělsku 14 % a v Řecku dokonce 17 %.

Navíc uvnitř těchto rozlehlých států platí stejný princip a míry se výrazně liší podle oblastí (NUTS 2). V jižní, převážně zemědělské Itálii najdeme míry kolem 20 % (Calabria, Sicília, Campania), zatímco průmyslový sever má míry 5 až 6 % a v provincii Bolzano byla pod 3 %. Ve Španělsku je průmyslové centrum na severovýchodě, kde byly míry nezaměstnanosti okolo 10 %, v Navaře jen 8 %. Na druhé straně jsou periferiemi jižní část Iberského poloostrova, kde míra přesahuje 20 % (Andalucía, Sur, Extremadura), dále

Kanárské ostrovy (21 %), a v afrických enklávách byla míra ještě vyšší: Ceuta (26 %) a Melilla (27 %). V Řecku byla nejvyšší nezaměstnanost na západě (Dytiki) s 24 %, zatímco na Krétě jen poloviční (12 %), což bylo hodně ovlivněno cestovním ruchem.

I v Německu jako centrálním státě najdeme velké rozdíly, které však mají též historický a politický kontext. Nejnižší nezaměstnanost je dlouhodobě v Horním Bavorsku (Oberbayern; 1,9 % v roce 2019), kde ani v nejhorších obdobích posledního dvacetiletí nepřekročila 6 %. Také zbytek Bavorska, Falc a Franky se pohybují kolem dvouprocentní míry. Za periferií SRN lze označit Meklenbursko, Sasko-Anhaltsko a Sasko, tedy část bývalé NDR a také příhraničí s Polskem a ČR. Tam se míry nezaměstnanosti na začátku století pohybovaly až okolo 20 %, vloni však klesly na 4 % v Meklenbursku, i v sasko-anhaltských regionech jsou pod 5 %. Tím se dostaly pod úroveň západního přístavu Brém či hlavního města Berlína (oba nad 5 %). Je tedy jasné, že vhodnou státní podporou je možné ekonomicky zaostalejší regiony rozvíjet a s ohrožením nezaměstnaností bojovat.

VZDĚLANÉ METROPOLE A CHUDÁ POHRANIČÍ

Model, kdy nalezneme velmi nízkou nezaměstnanost v hlavních městech a jejich okolí a vysokou v pohraničních oblastech, je typický spíše pro méně rozvinuté země východní Evropy. V Maďarsku jsou v Budapešti, centrální oblasti okolo ní a v západním

Zadunají míry nezaměstnanosti do 2,5 %, zatímco v severní části kolem Miškolce a Debrecína jsou více než dvojnásobné (Észak-Alföld dokonce 6,3 % v roce 2019). V rumunské metropoli Bukurešť byla míra 2,5 % a v jihovýchodní periférii 6,4 %. V Polsku byly nejnižší míry na západní hranici se SRN (Lubuskie 2,0 %) a v hlavním městě Varšavě (2,1 %), nejvyšší naopak ve východním příhraničí s Ukrajinou a Běloruskem (Lubelskie 5,5 % a Podkarpackie 5,1 %).

Směr od západu k východu se uplatňuje také na Slovensku, kde je navíc zdůrazněný polohou metropole na samém jihozápadním okraji státu a také terénem. Bratislavský kraj měl vloni míru nezaměstnanosti 2,4 %, ale východní Slovensko 9,1 %.

Podobný obrázek najdeme rovněž v některých západních zemích, např. v Portugalsku, kde však nejnižší nezaměstnanost byla v oblasti Centro (5 %), a nikoli v samotném Lisabonu (7,2 %), ale vůbec nejvyšší na vzdálených Azorských ostrovech (7,9 %). Také ve Francii jsou poznamenány nezaměstnaností především zámořské departementy, v nichž s výjimkou Martiniku dosahovala míra 20 %, na Mayotte dokonce 30 %. Nejnižší míry však byly v horské oblasti Auvergne (5,5 %) a na Korsice (6,4 %), zatímco pařížská oblast měla osmiprocentní nezaměstnanost.

Z mimounijních států jsou značné rozdíly také ve Švýcarsku, kde najdeme výrazně nižší nezaměstnanost v německy hovořících kantonech (Ostschweiz a Nordwestschweiz 3,5 %) ve srovnání s italsky hovořícím kantonem Ticino (6,9 %) a frankofonním Région lémanique kolem Ženevského jezera (7,5 %). V hornatém jižním Srbsku je nezaměstnanost o třetinu vyšší než na severu kolem Bělehradu. V Turecku je velice vysoká nezaměstnanost v jihovýchodní části země obývané převážně Kurdy (31 %), více než dvojnásobná ve srovnání s Istanbulem či Ankarou. Zde mohou hrát roli též politické důvody.

Opačnými příklady, kdy hlavní město má nejvyšší nezaměstnanost ve státě, jsou Belgie a Rakousko. V Belgii můžeme vysledovat jazykové rozlišení, kdy jižní frankofonní část (např. Henegavsko) má značně vyšší míru nezaměstnanosti (8,6 %) než severní Flandry (pod 3 %). Dvojazyčný Brusel však výrazně vyčnívá s třináctiprocentní nezaměstnaností. Rakousko je pak jakýsi zrcadlový obraz Slovenska, kdy nejnižší míry nezaměstnanosti byly v hornatých západních zemích Tyrolsku (2,1 %) a Salcbursku (2,4 %), s postupem na východ se míra zvyšuje a v samotné Vídni již strmě vyčnívá, když přesahuje 9 %.

Regionální rozdíly jsou spíše zanedbatelné ve skandinávských zemích.

ČESKÁ CENTRA A PERIFERIE

V Česku jsou rozdíly v mírách nezaměstnanosti podobné spíše východním zemím. V centrální oblasti – tedy v Praze a ve středních Čechách – byla míra nezaměstnanosti vloni jen 1,3 %, zatímco v periferní oblasti Severozápad byla 3,0 % a v Moravskoslezsku dokonce 3,7 %.

Pokud použijeme podíl nezaměstnaných osob z úřadu práce, můžeme se na situaci podívat v mnohem podrobnějším detailu, ideálně na úrovni obcí s rozšířenou působností (ORP). Tento ukazatel totiž nepracuje s volnou pracovní silou jako míra nezaměstnanosti a nečerpá z výběrového šetření pracovních sil, u něhož klesá přesnost s regionálním detailem, ale porovnává počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání s celou populací ve věku 15 až 64 let na daném území. Lze ho tak využít mnohem přesněji, i když není mezinárodně porovnatelný.

V tomto pohledu se ukáže, že i v rámci úspěšnějších centrálních krajů najdeme vnitřní periferie. Například ve Středočeském kraji jsou nejnižší podíly nezaměstnaných osob u obcí v sousedství hlavního města: k 31. 12. 2019 byl podíl v Říčanech na extrémní úrovni 0,98 %, v Brandýse n/L. 1,14 % a v Černošicích 1,39 %. V samotné Praze byl 1,90 %. Dojíždění do Prahy hraje patrně velkou roli také na Benešovsku, kde byl podíl 1,45 %. Druhé centrum kraje vytvořil automobilový průmysl, který přinesl hodnoty 1,64 % pro Mladou Boleslav a 1,66 % pro Mnichovo Hradiště. Naopak za periferii středních Čech můžeme bez uzardění označit Příbram (3,51 %), dále jsou poněkud vyšší podíly v Čáslavi, Nymburce a Poděbradech, kde přesáhly 3,4 %.

V Jihočeském kraji najdeme vyšší podíly převážně v příhraničí s Rakouskem, nepěkně vystupuje Českokrumlovsko s 3,98 %. Naopak centrálními oblastmi jsou Třeboňsko (1,58 %), Písecko (1,67 %), Českobudějovicko (1,71 %) a Trhové Sviny (1,79 %). Překvapující je Blatná (1,68 %).

V Olomouckém kraji jsou rozdíly dané zejména terénem tohoto protáhlého regionu od nížinné Hané po Jeseníky. Centrem je metropole Olomouc (2,48 %), avšak nižší nezaměstnanost najdeme v sousední Litovli (1,80 %) a v Prostějově (1,97 %). Vysoká nezaměstnanost je na Jesenicku (4,88 %), odříznutém horami, a na Mohelnicku (4,54 %).

Ve Zlínském kraji jsou rozdíly spíše nižší a situace naší optice centrum-periferie výjimečně nenasvědčuje; nejnižší a nejvyšší nezaměstnanost byla v sousedních Valašských Kloboukách (1,68 %) a Valašském Meziříčí (3,06 %). Samotný Zlín (2,22 %) je jen mírně pod průměrem kraje, lepší je situace v blízkých Otrokovicích (1,81 %).

O to větší rozdíly najdeme v Moravskoslezském kraji, který je nejen svou celkovou úrovní podílu nezaměstnaných osob (4,44 %) pokládán za příklad strukturálně postiženého regionu. V nejvíce zatížené Orlové (7,71 %) je nezaměstnanost pětikrát vyšší než v Hlučíně, který by svou hodnotou 1,50 % zapadal spíše někde do centra Čech. Pohodověji je také v podbeskydském Frenštátu pod Radhoštěm (1,93 %), v Jablunkově (2,28 %) nebo Třinci či Opavě (shodně 2,44 %). Velmi vysokou nezaměstnaností trpí buďto mikroregiony zničené dolováním (Karviná 7,64 %; Havířov 6,81 %), nebo fyzicky vzdálené od centra a infrastrukturně zanedbané: Vítkov (6,19 %), Krnov (6,18 %) a Bruntál (5,55 %).

Ekonomicky zaostalejší regiony je možné rozvíjet vhodnou státní podporou.

Popis situace v dalších krajích najdete v nezkřáceném článku, který je uveřejněn na webu (www.statistikaamy.cz).

CO S TÍM?

Principy, které vytvářejí rozdíly v nezaměstnanosti, jsou vedle daných terénních (ne)výhod jasné: nadanější mladí lidé odcházejí studovat do center, kde pak často zůstávají a podílejí se na produkci s vyšší přidanou hodnotou. Na periferiích zůstávají lidé s nižším kvalifikačním a vzdělanostním kapitálem, tvoří se zde méně bohatství, a nabízí se tak méně příležitostí schopným podnikatelům, což odrazuje od chuti investovat. Touto tržní dynamikou se vazba stále posiluje.

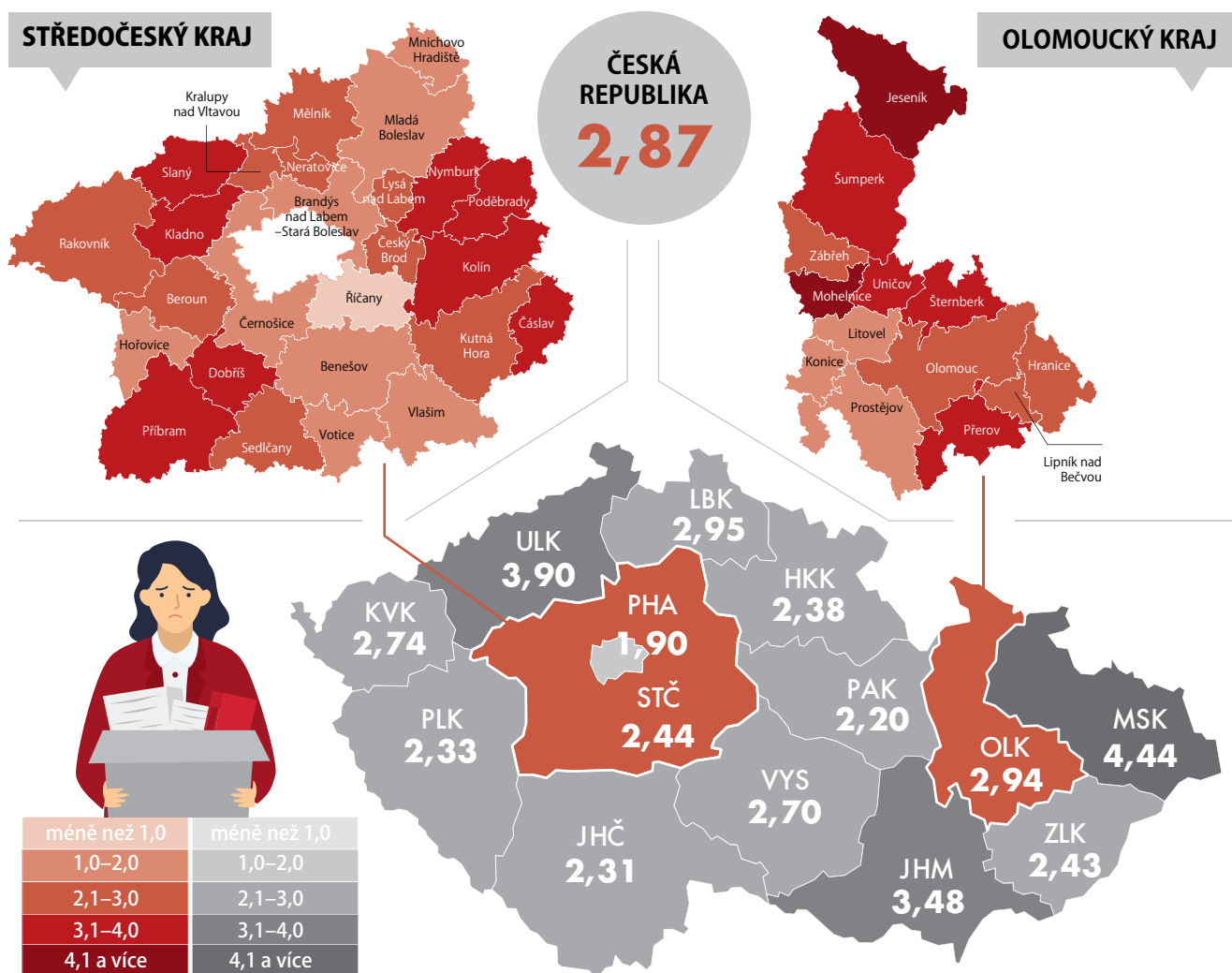
Rozdělení mezi centrum a periferii se prostřednictvím nabídky a poptávky po pracovní síle přenáší do odlišností v cenách, včetně ceny práce, tedy ve mzdových hladinách, často i u stejného zaměstnavatele. Na tuto skutečnost reagoval Nejvyšší soud, když v kauze České pošty stanovil, že za stejnou práci musí vyplácet

v různých krajích ČR stejné mzdy, a vyvolal tím v srpnu značně bouřlivou diskuzi.

Rozlišení na periferie a centrum by však nemělo být chápáno jako neměnné prokletí, což dosvědčuje situace v nejvyspělejších evropských státech, které dokážou sociální situaci vyrovnávat podpůrnými programy. Navíc periferie mají často krásnou přírodu, čistý vzduch, historické pamětihodnosti a lákají na odpočinek a turistiku. S pokračující digitalizací práce bude stále jednodušší přesun i kvalifikačně nejnáročnějších pracovních míst z center – většinou přelidněných, hlučných a páchnoucích výfukovými plyny – do těchto příjemnějších míst.

Periferní české regiony však samy mají většinou nedostatečné příjmy na infrastrukturní rozvoj i propagaci cestovního ruchu a jejich nelehkou situaci nyní ještě významně ztížila koronavirová pandemie. Rozvoj zanedbaných mikroregionů musí být tedy řešen z úrovně státního rozpočtu. Řešení na celoevropské úrovni je pak, nepochybně, úkolem pro rozpočet EU.

I JEDNOTLIVÉ KRAJE MAJÍ SVÉ PERIFERIE (podíl nezaměstnaných osob v %, územní srovnání k 31. 12. 2019)

Statistika&My

NOVÉ

Oblékli jsme náš web
do nového kabátu

články

rozhovory

tipy

video

virtuální knihovna

www.statistikaamy.cz

Počítejte s námi. Moderně. Online. Raz dva.

**Sečtěte se online nebo přes tištěný formulář.
Na scitani.cz zjistíte vše raz dva.**

Vaše odpovědi poslouží jako zdroj informací, které mohou pomoci, aby byl život u nás jedna radost. A vaše osobní údaje zůstanou díky moderní ochraně dat v bezpečí.

27. 3. – 9. 4. 2021

scitani.cz | 274 056 789

Moderně. Online. Raz dva.